

**Program ochrony środowiska
dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021
z perspektywą do 2024 r.**

Przelewice 2019

**Gmina Przelewice
Przelewice 75
74-210 Przelewice**

**Ecogreen
Pomerania**

**Ecogreen Pomerania Sp. z o.o.
ul. Jagiellońska 20-21
70-363 Szczecin
e-mail: biuro@ecogreen.biz**

1. SPIS TREŚCI

1. SPIS TREŚCI	3
2. WYKAZ SKRÓTÓW	6
3. WSTĘP	8
3.1. Przedmiot i zakres opracowania	8
3.2. Cel opracowania	9
3.3. Metoda opracowywania Programu	9
3.4. Ogólna charakterystyka i ocena walorów oraz zasobów Gminy Przelewice	10
4. STRESZCZENIE	17
5. OCENA STANU ŚRODOWISKA	19
5.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza	19
5.1.1. Klimat	19
5.1.2. Stan jakości powietrza atmosferycznego	19
5.1.3. Sieć gazowa i zaopatrzenie w ciepło	23
5.1.4. Źródła energii odnawialnej	24
5.1.5. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakość powietrza	26
5.1.6. Zagadnienia horyzontalne – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego	27
5.2. Zagrożenia hałasem	28
5.2.1. Transport komunikacyjny jako źródło hałasu	28
5.2.2. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem	30
5.2.3. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia hałasem	31
5.3. Pola elektroenergetyczne	31
5.3.1. Sieci elektroenergetyczne i stacje nadawcze telefonii komórkowej	32
5.3.2. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne	33
5.3.3. Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne	34
5.4. Gospodarowanie wodami	34
5.4.1. Wody powierzchniowe	35
5.4.2. Monitoring wód powierzchniowych	37
5.4.3. Wody podziemne	40
5.4.4. Ocena jakości wód podziemnych	40
5.4.5. Zagrożenia powodziowe	43
5.4.6. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami	43
5.4.7. Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami	44
5.5. Gospodarka wodno-ściekowa	45
5.5.1. Gospodarka wodna	45
5.5.2. Zaopatrzenie w wodę	46
5.5.3. Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych	48
5.5.4. Sieć kanalizacyjna	49
5.5.5. Gospodarka ściekowa	50
5.5.6. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa	51
5.5.7. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa	51
5.6. Zasoby geologiczne	52
5.6.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna oraz geomorfologia obszaru	52
5.6.2. Budowa geologiczna i rzeźba terenu	52
5.6.3. Złoża surowców mineralnych	53
5.6.4. Analiza SWOT – zasoby geologiczne	53
5.6.5. Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne	54

5.7. Gleby	55
5.7.1. Pokrywa glebowa obszaru	55
5.7.2. Użytkowanie gruntów	56
5.7.3. Monitoring gleb	58
5.7.4. Analiza SWOT – gleby	58
5.7.5. Zagadnienia horyzontalne – gleby	59
5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	60
5.8.1. System gospodarki odpadami	60
5.8.2. Analiza gminnego systemu gospodarki odpadami.....	61
5.8.3. Składowiska odpadów	64
5.8.4. Wyroby zawierające azbest.....	65
5.8.5. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów... 65	
5.8.6. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	66
5.9. Zasoby przyrodnicze.....	67
5.9.1. Flora	67
5.9.2. Obszary chronione i cenne przyrodniczo.....	68
5.9.3. Fauna.....	76
5.9.4. Ochrona bioróżnorodności w zakresie stosowania środków ochrony roślin	77
5.9.5. Ochrona środowiska przyrodniczego w zakresie lokalizowania uciążliwych obiektów i instalacji	78
5.9.6. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze.....	80
5.9.7. Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze	81
5.10. Zagrożenia poważnymi awariami.....	82
5.10.1. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami.....	82
5.10.2. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia poważnymi awariami.....	83
6. SYNTETYCZNY OPIS REALIZACJI POPRZEDNIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W RAMACH OCHRONY ŚRODOWISKA	84
6.1. Syntetyczna analiza realizacji zadań	84
6.2. Najważniejsze problemy.....	89
6.3. Najważniejsze sukcesy	90
7. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY PRZELEWICE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI.....	92
7.1. Dokumenty międzynarodowe	92
7.2. Dokumenty krajowe	93
7.3. Dokumenty wojewódzkie	107
7.4. Dokumenty lokalne.....	111
8. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI INTERWENCJI i ZADANIA.....	115
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI ŚRODOWISKOWYCH	148
9.1. Środki krajowe.....	148
9.2. Środki unijne.....	152
9.3. Inne źródła finansowania.....	157
10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	162
10.1. Współpraca z interesariuszami i opracowanie treści Programu	162
10.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska oraz współpraca z interesariuszami 163	
10.3. Instrumenty i środki realizacji polityki ochrony środowiska	164
10.4. Monitoring i ewaluacja Programu	166
10.5. Sprawozdawczość z realizacji Programu i jego aktualizacja	171

11. Spis tabel	172
12. Spis rycin.....	175
13. Wykorzystane materiały.....	176

2. WYKAZ SKRÓTÓW

art.	artykuł
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
As	arsen
B(a)P	benzo(a)piren
BDL	Bank Danych Lokalnych
Cd	kadm
CO	tlenek węgla
CO ₂	dwutlenek węgla
C ₆ H ₆	benzen
dam ³	tys. m ³
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
EEC	Europejska Wspólnota Gospodarcza (ang. EEC)
EFFROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
Fe	żelazo
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IBL	Instytut Badawczy Leśnictwa
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd	jednolita część wód podziemnych
K	potas
Mn	mangan
mpzp	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Ni	nikiel
NO ₂	dwutlenek azotu
O ₃	ozon
OZE	odnawialne źródła energii
Pb	ołów
PEM	Pola elektromagnetyczne
PEŚ	Program dla Europy Środkowej
PGN	plan gospodarki niskoemisyjnej
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PM 2,5	pył zawieszony zawierający cząstki mniejsze niż 2,5 mikrometrów
PM 10	pył zawieszony zawierający cząstki mniejsze niż 10

POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RPO WZ	Regionalny Program Operacyjnych Województwa Zachodniopomorskiego
SO ₂	dwutlenek siarki
SWOT	technika analityczna (kategorie czynników: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia
t.j.	tekst jednolity
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
WE	Wspólnota Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
ZDR	zakład dużego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej
ZZR	zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej

3. WSTĘP

3.1. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest Program ochrony środowiska (zwany dalej Programem lub POŚ) dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do 2024 r.

Pierwszy tego typu dokument dla Gminy Przelewice opracowany był w 2004 r. Został on przyjęty uchwałą Nr XIX/129/2004 r. Rady Gminy Przelewice z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie: przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla gminy Przelewice na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2008-2011 oraz Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Przelewice.

Dokument ten nie był dotychczas aktualizowany. W związku z upływem okresu dotychczas obowiązującego POŚ zaszła konieczność opracowania tego strategicznego dokumentu, na nową perspektywę czasową, zgodnie z obecnie obowiązującymi dokumentacjami strategicznymi i operacyjnymi.

Niniejszy dokument wykonany został na podstawie umowy z dnia 06.06.2018 r., której przedmiotem było opracowanie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2024 r., zawartej pomiędzy Gminą Przelewice z siedzibą Przelewice 75, 74-210 Przelewice a firmą Ecogreen Pomerania Sp. z o.o., z siedzibą przy ul. Jagiellońska 20-21, 70-363 Szczecin.

Programy ochrony środowiska są wymaganym dokumentem, zgodnie z brzmieniem art. 14. ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska: *„Polityka ochrony środowiska jest prowadzona również za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”*. Opracowanie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do 2024 r. wynika z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, 1356, 1479, 1564, 1590, 1592, 1648, 1722, 2161), nakładającego na gminę obowiązek opracowania w/w. Programu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021, obejmuje informacje ogólne o jednostce. W opracowaniu przedstawiono charakterystykę aktualnego stanu środowiska wraz z jej podsumowaniem. Ustalenia jakie zawiera Program obejmują priorytety i działania ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska oraz plan operacyjny określający przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych celów. Program w

szczegółności zawiera aspekty związane z wdrażaniem zasad zrównoważonego rozwoju, realizacją polityki ekologicznej państwa na terenie Gminy Przelewice, zarządzanie na analizowanym terenie w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami, zestawienie informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego oraz jego poszczególnych komponentów, podsumowanie stanu środowiska poprzez zidentyfikowanie mocnych i słabych stron, a także określenie głównych zagrożeń ekologicznych i szans rozwoju, wskazano również działania mające na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

3.2. Cel opracowania

Celem sporządzenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 jest realizacja przez Gminę polityki ochrony środowiska zgodnie z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Program ten stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem i jest spójny ze wszystkimi dokumentami dotyczącymi zagadnień ochrony środowiska na szczeblu danej jednostki samorządu terytorialnego.

Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przyczyni się do zrównoważonego rozwoju Gminy Przelewice, uwzględniając pierwszorzędnie kwestie związane z ochroną środowiska.

Niniejszy dokument zawiera analizę stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy, na podstawie której określono cele, kierunki i zadania wynikające z zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji. Wskazano również źródła finansowania zaproponowanych działań oraz określono system realizacji Programu.

3.3. Metoda opracowywania Programu

Niniejszy Program ochrony środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do 2024 r. jest kontynuacją dotychczas podejmowanych działań w zakresie szeroko rozumianej problematyki ochrony środowiska.

Przy opracowywaniu Programu korzystano z zapisów zawartych w dokumentach strategicznych obowiązujących dla kraju, województwa, powiatu oraz Gminy Przelewice, w tym również dokumentów sektorowych.

Do opisu stanu środowiska wykorzystano przede wszystkim dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie. Ważnym źródłem danych w zakresie analizy

wskaźnikowej były informacje prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny. W dokumencie wykorzystano informacje dostępne w publikacjach instytucji działających w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Przelewice, danych literaturowych i zawartych w obowiązujących programach sektorowych.

Sporządzając dokument Programu uwzględniono wymagania także innych dokumentów strategicznych wyższego szczebla, w tym przypadku dokumentacji krajowych i wojewódzkich, określono rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Program jest również zbieżny z założeniami najważniejszych projektów na różnym szczeblu programowania regionalnego.

Opracowanie Programu pozwala na przeanalizowanie zmian, jakie zaszły w środowisku przyrodniczym w porównaniu z poprzednimi latami oraz uzupełnienie zadań, których realizacja przyczyni się do ochrony środowiska Gminy Przelewice, utrzymania stanu środowiska na dobrym poziomie, o ile taki wynika z badań monitoringu środowiska oraz kontynuowania działań, które zmierzają do jego poprawy, w sektorach, gdzie standardy jakości środowiska są przekraczane.

3.4. Ogólna charakterystyka i ocena walorów oraz zasobów Gminy Przelewice

Gmina Przelewice położona jest w południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego w powiecie pyrzyckim, zajmując obszar 162,0 km². Administracyjnie Gmina graniczy od:

- północnego-zachodu z Gminą Warnice (powiat pyrzycki)
- północy i wschodu z Gminą Dolice (powiat stargardzki)
- południa z Gminą Barlinek (powiat myśliborski)
- południowego-zachodu z Gminą Lipiany (powiat pyrzycki)
- zachodu z Gminą Pyrzyce (powiat pyrzycki).

Siedzibą Gminy jest wieś Przelewice, zaś w jej skład wchodzi 16 sołectw.

Rycina 1. Położenie Gminy Przelewice na tle województwa zachodniopomorskiego
Źródło: opracowanie własne

Rycina 2. Położenie Gminy Przelewice na tle powiatu pyrzyckiego
Źródło: opracowanie własne

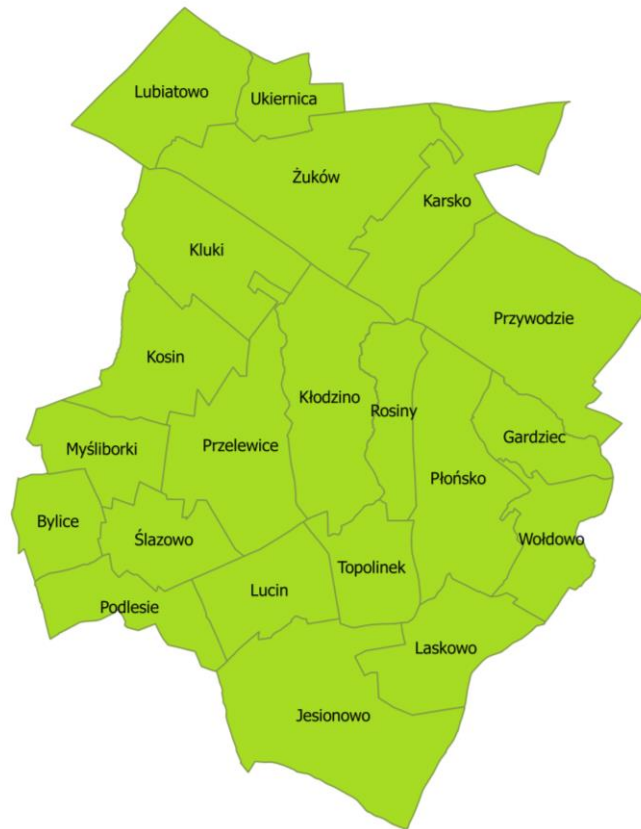
Rycina 3. Gminy wchodzące w skład powiatu pyrzyckiego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1. Sołectwa wchodzące w skład Gminy Przelewice

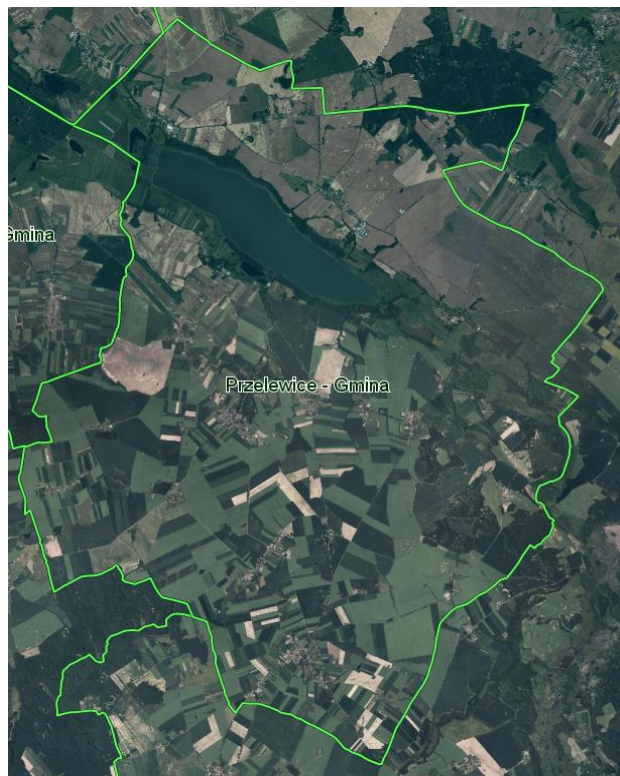
Lp.	Sołectwie	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1.	Bylice	Bylice
2.	Jesionowo	Jesionowo, Radlice, Rutnica
3.	Kłuki	Kłuki, Oćwieka
4.	Kłodzino	Kłodzino
5.	Kosin	Kosin
6.	Laskowo	Laskowo, Wołdowo
7.	Lubiatowo	Lubiatowo
8.	Lucin	Lucin
9.	Płońsko	Płońsko, Gardziec
10.	Przelewice	Przelewice
11.	Przywodzie	Przywodzie
12.	Rosiny	Rosiny, Czartowo
13.	Ślazowo	Myśluborki, Ślazowo
14.	Topolek	Topolek
15.	Ukiernica	Ukiernica
16.	Żuków	Karsko, Wymykowo, Żuków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Przelewice

Rycina 4. Miejscowości wchodzące w skład Gminy Przelevice

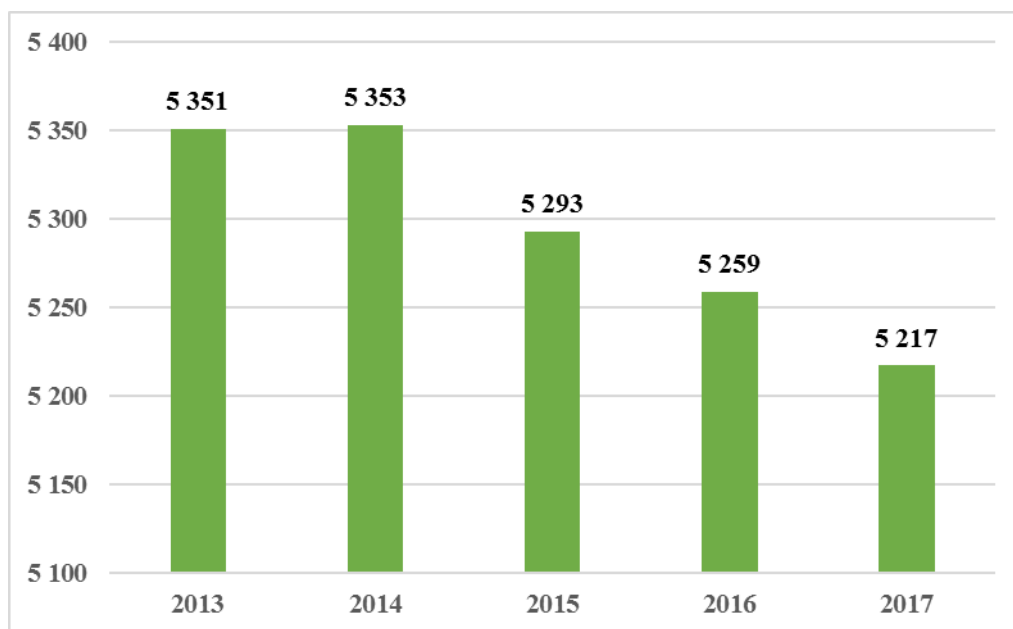
Źródło: opracowanie własne

Rycina 5. Gmina Przelevice na tle ortofotomapy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <http://powiatpyrzycki.giportal.pl/>

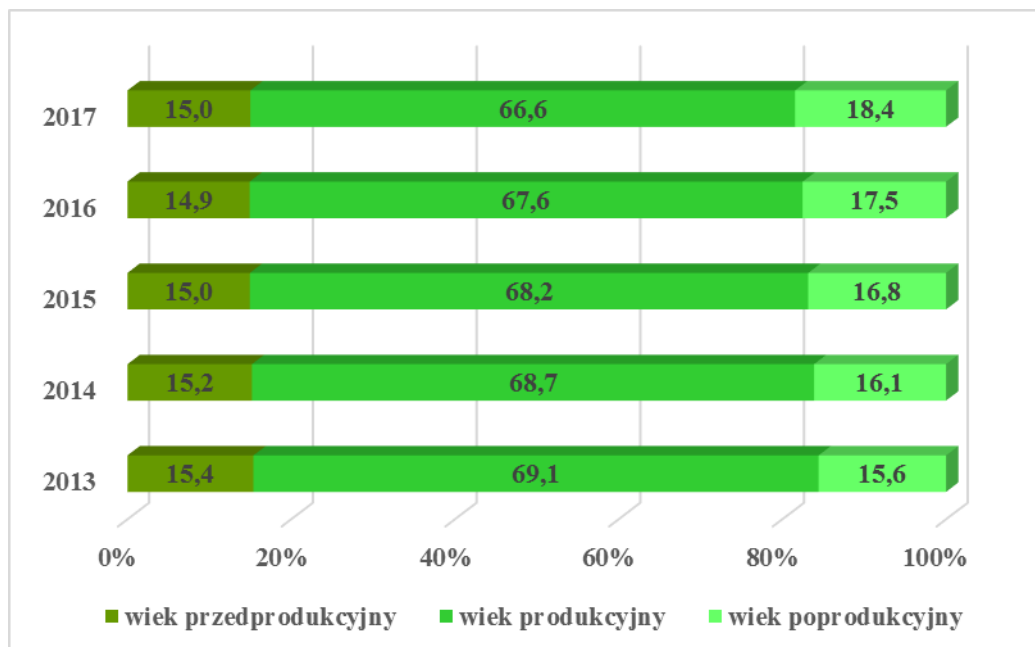
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego Gminę Przelewice w 2017 r. zamieszkiwało 5 217 osób, stanowiących 13,0% ludności powiatu pyrzyckiego, z czego 49,1% stanowią kobiety, a 50,9% mężczyźni. W latach 2013-2017 liczba mieszkańców zmniejszyła się 2,5%.

Rycina 6. Liczba mieszkańców Gminy Przelewice w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Procentowy udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w roku 2017 r. wynosił 15,0%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 18,4%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61,6% wszystkich mieszkańców Gminy. Od 2013 r. odnotowuje się natomiast systematyczne zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym na rzecz udziału osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na postępujące starzenie się społeczeństwa. Trend ten utrzymuje się w całej Polsce od kilku lat. Poniższa rycina przedstawia procentową strukturę ludności w poszczególnych przedziałach ekonomicznych w latach 2013-2017.

Rycina 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku w Gminie Przelewice w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Strukturę działających przedsiębiorstw według podziału na sekcje PKD przedstawia poniższa tabela. Największy udział ma sekcja F (35,2%) odnosząca się do budownictwa, kolejnymi ważnymi działami są sekcje: G (18,6%) odnosząca się do handlu w tym naprawy samochodów i motocykli, C (11,3%) produkcja i H (10,6) transport i składowanie.

Tabela 2. Struktura przedsiębiorstw według podziału na sekcje PKD

Sekcja	Opis	Liczba przedsiębiorstw	Udział % w ogólnej liczbie przedsiębiorstw
A	Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	8	2,7
B	Górnictwo i wydobywanie odkrywkowe	0	0,0
C	Produkcja	34	11,3
D	Dostarczanie energii	0	0,0
E	Zaopatrzenie w wodę; zanieczyszczenie wody, gospodarka odpadami	0	0,0
F	Budownictwo	106	35,2
G	Handel; naprawa samochodów i motocykli	56	18,6
H	Transport i składowanie	32	10,6
I	Hotelarstwo i gastronomia	5	1,7
J	Informacja i komunikacja	1	0,3
K	Doradztwo finansowe i ubezpieczenia	7	2,3
L	Nieruchomości	1	0,3
M	Działalność w sferze zawodowej, naukowej i technicznej	14	4,7

N	Administracja i usługi	10	3,3
O	Administracja publiczna i obrona; obowiązkowe świadczenia społeczne	0	0,0
P	Edukacja	4	1,3
Q	Zdrowie publiczne i praca społeczna	10	3,3
R	Sztuka, rozrywka i rekreacja	0	0,0
S - T	Inne usługi: gospodarstwo domowe jako pracodawca; wytwarzanie dóbr i usługi gospodarstwa na własne potrzeby	13	4,3
RAZEM		301	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Do najcenniejszych i najstarszych zabytków z terenu gminy należy zespół budowli sakralnych, w tym granitowe kościoły z XIII wieku. Wśród majątków rycerskich na szczególne wyróżnienie zasługują Przelewice, gdzie istnieje cenny zespół rezydencyjny z parkiem (obecnie Ogród Dendrologiczny) oraz folwarkiem. Z dawnych majątków wartościowe są też Karsko, Kłodzino i Laskowo.

Z architektury rezydencjonalnej na uwagę zasługują neogotyckie pałace w: Karsku, Lubiatowie, Żukowie, neobarokowy pałac w Laskowie oraz klasycystyczne rezydencje w Przelewicach i Kłodzinie. Zasługującą na wyróżnienie, w pełni chłopską wsią są Rosiny. Zachowało się tu klasyczne założenie owalnicowe oraz znaczne nasycenie wartościową zabudową.

Gmina Przelewice jest objęta dyrektywą, jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB 320005 "Jezioro Miedwie i okolice" oraz obszar chronionej przyrody Europejskiej Sieci Natura 2000.

Na obszarze Gminy znajduje się tu wiele dobrze zachowanych alei i szpalerów drzew przy szlakach komunikacyjnych. Tworzą je „szlachetne” gatunki drzew rodzimych m.in. jesiony, dęby, lipy, klony, kasztanowce. Perłą przyrodniczą Pomorza Zachodniego i jednym z najcenniejszych obiektów przyrodniczych w Polsce jest Ogród Dendrologiczny w Przelewicach.

4. STRESZCZENIE

Podstawą prawną do opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do 2024 r.” (zwanego dalej „Programem lub POŚ”) jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 42). Przepisy w/w. ustawy nakładają na organ wykonawczy gminy obowiązek opracowania programu ochrony środowiska dla danej jednostki terytorialnej.

Głównym celem stworzenia Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Przelewice, utrzymania cech i walorów środowiska przyrodniczego, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Program służy realizacji celów przyjętych w krajowych dokumentach strategicznych, których założenia odnoszą się przede wszystkim do racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska i jego ochrony przy jednoczesnym obniżeniu emisji zanieczyszczeń.

W niniejszym Programie przedstawiono problemy oraz propozycje poprawy stanu środowiska zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, a także z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i rozwoju gospodarczego.

W rozdziale 5 dokonano oceny stanu istniejącego środowiska na terenie Gminy Przelewice z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: (1) ochrona klimatu i jakości powietrza, (2) zagrożenia hałasem, (3) pola elektromagnetyczne, (4) gospodarowanie wodami, (5) gospodarka wodno-ściekowa, (6) zasoby geologiczne, (7) gleby, (8) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (9) zasoby przyrodnicze, (10) zagrożenia poważnymi awariami.

W każdym z powyższych obszarów interwencji zdiagnozowane zostały główne zagrożenia i problemy, a także możliwości i szanse, które zostały ujęte w formie analizy SWOT. Uwzględniono również zagadnienia horyzontalne m.in. adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska.

W rozdziale 6 przedstawiono opis realizacji działań podjętych w poprzednich latach w celu ochrony środowiska przyrodniczego. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu środowiska oraz kierując się spójnością dokumentów programowych krajowych, wojewódzkich oraz gminnych z niniejszym Programem, ujętą w rozdziale 7, określone zostały cele, kierunki działań oraz zadania na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2024.

Dla poszczególnych zadań wskazano jednostki realizujące dane działanie, potencjalne ryzyka, prognozowane koszty każdego przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania.

Możliwe źródła finansowania zadań z zakresu poszczególnych obszarów interwencji z podziałem na środki krajowe, unijne i inne źródła finansowania przeanalizowano w rozdziale 9.

Rozdziale 10 przedstawiono system realizacji programu ochrony środowiska, na który składają się takie elementy jak: współpraca z interesariuszami i opracowanie treści Programu, zarządzanie Programem, instrumenty i środki realizacji polityki ochrony środowiska, monitoring i ewaluacja Programu oraz sprawozdawczość z jego realizacji i aktualizacja. Ponadto, w Programie zaproponowano również wykaz mierzalnych wskaźników dla wszystkich ujętych w Programie obszarów interwencji. Dla każdego wskaźnika określono: wielkość w roku bazowym, źródło danych do określenia wskaźnika, oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu oraz podano szacowaną wartość docelową wskaźnika.

5. OCENA STANU ŚRODOWISKA

Zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2015 r.) niniejszy Program opracowany został z uwzględnieniem 10 obszarów interwencji.

5.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza

5.1.1. Klimat

W regionalnym podziale klimatycznym województwa [zachodniopomorskiego](#) Gmina Przelewice położona jest w obrębie VI krainy klimatycznej Przycko-Goleniowskiej (Koźmiński, 2007), obejmującej Nizinę Szczecińską wraz z wyniesieniami Wzgórz Szczecińskich i Bukowych. Na klimat w Gminie ma wpływ Morze Bałtyckie. Cechuje się łagodną zimą i niezbyt gorącym latem. Stosunkowo często występują lata z niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi. Ponadto wyróżnia się niezbyt obfitymi opadami atmosferycznymi. W centrum tej krainy notowane są najniższe opady i jednocześnie najwyższe niedosyty wilgotności powietrza. Średnie sumy opadów nie przekraczają 525 mm, a w centrum doliny Płoni nawet spadają do około 475 mm rocznie. Wegetacja roślin na tym obszarze zaczyna się przed 5 kwietnia i trwa około 220 dni. Usłonecznienie jest przeciętne, ale w chłodnej porze roku pozostaje pod wyraźnie ocieplającym wpływem Oceanu Atlantyckiego.

5.1.2. Stan jakości powietrza atmosferycznego

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych strefami, obejmujących obszar całego kraju. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. 2012 poz. 914) dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje następujący podział kraju na strefy.

Według tego podziału w województwie zachodniopomorskim wydzielono 3 strefy: aglomeracja szczecińska, miasto Koszalin, strefa zachodniopomorska. Zgodnie z przyjętym

podziałem Gmina Przelewice podlegała rocznej ocenie jakości powietrza jako jeden z obszarów strefy zachodniopomorskiej (kod strefy PL3203).

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 42), Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonał w kwietniu 2018 r. oceny poziomów substancji w powietrzu za 2017 r. w strefach województwa zachodniopomorskiego. Ze względu na ochronę zdrowia ludzi, ocenie takiej podlega 12 substancji: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony PM₁₀, pył PM_{2,5} oraz zawarte w pyłe PM₁₀ metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren. Ze względu na ochronę roślin ocenie podlegają: dwutlenek siarki, tlenki azotu (NO_x) oraz ozon.

Jednocześnie należy podkreślić, że na terenie Gminy Przelewice nie ma stacji pomiarowej jakości powietrza. Jakość powietrza została sklasyfikowana dla całej strefy zachodniopomorskiej na podstawie pomiarów pozyskanych ze stacji w Widuchowej, Szczecinku, Szczecinie, Koszalinie i Myśliborzu. Nie można więc stwierdzić, jakie są dokładne parametry jakości powietrza na terenie Gminy Przelewice. W ocenie jakości powietrza dla powiatu wykorzystano wykonywane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu. Obliczenia takie przeprowadzono na podstawie danych o emisji do powietrza w połączeniu z danymi meteorologicznymi.

Podstawę oceny jakości powietrza stanowią określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031) poziomy substancji w powietrzu: dopuszczalne, docelowe, celów długoterminowych i alarmowe. W niektórych przypadkach Rozporządzenie określa dozwoloną liczbę przekroczeń określonego poziomu, a także terminy, w których określony poziom powinien zostać osiągnięty.

Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Dla każdego z tych kryteriów zostały określone odrębne wymagania dotyczące lokalizacji stacji pomiarowych, a także wymaganego zakresu wykonywanych badań.

W tabeli przedstawiono klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie zachodniopomorskiej w latach 2013-2017.

Tabela 3. Wynikowe klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2013-2016 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Strefa	Rok	Klasyfikacja wg rodzajów zanieczyszczeń												
		SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆ (benzen)	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	As	Cd	Ni	BaP
Strefa zachodniopomorska	2017	A	A	A	A	A	D2	A	A	A	A	A	A	C
	2016	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	A	C
	2015	A	A	A	A	A	D2	A	A	A	A	A	A	C
	2014	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	A	C
	2013	A	A	A	A	A	D2	A	A	A	A	A	A	C

(dc) – poziom docelowy

(dt) poziom celu długoterminowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Szczecinie

Tabela 4. Wynikowe klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2013-2017 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Strefa	Rok	Klasyfikacja wg rodzajów zanieczyszczeń			
		SO ₂	NO _x	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
Strefa zachodniopomorska	2017	A	A	A	D1
	2016	A	A	A	D1
	2015	A	A	A	D1
	2014	A	A	A	D1
	2013	A	A	A	D1

(dc) – poziom docelowy

(dt) poziom celu długoterminowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Szczecinie

Coroczne oceny jakości powietrza wykonane przez WIOŚ w latach 2013-2017 w strefie zachodniopomorskiej do której należy powiat pyrzycki, w tym Gmina Przelewice pozwalają na przedstawienie następujących wniosków:

1) kryterium ochrony zdrowia:

- ocena jakości powietrza województwa zachodniopomorskiego w latach 2013-2017 wykazała, iż zagrożenia związane z ponadnormatywnymi stężeniami dotyczą wysokich stężeń, zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, benzo(a)pirenu. Klasa C oznacza przekroczenie standardu jakości powietrza i wskazanie obszarów w strefie wymagających podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w celu przywrócenia obowiązujących standardów. Najwyższe wartości stężeń benzo(a)pirenu zarejestrowano w okresach grzewczych, dlatego jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się niską emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania mieszkań.

- w latach 2013-2017 na obszarze strefy zachodniopomorskiej dla ozonu przekroczony został poziom celu długoterminowego, określony ze względu na ochronę zdrowia (klasa D2). Fakt ten powinien być uwzględniony w wojewódzkich programach ochrony środowiska poprzez zaplanowanie działań zmierzających do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń będących prekursorami ozonu – tlenków azotu, węglowodorów i lotnych związków organicznych.

- w latach 2014 i 2016 strefa zachodniopomorska otrzymała klasę C ze względu na przekroczenie standardu jakości powietrza przez 24-godzinne stężenia pyłu PM₁₀. Nie oznacza to jednak, że jakość powietrza na terenie całej strefy nie spełnia określonych kryteriów. W strefie zachodniopomorskiej przekroczenie dopuszczalnej liczby dni w roku (35 dni) ze stężeniami dobowymi pyłu PM₁₀ powyżej 50 µg/m³ zarejestrowano tylko na jednym stanowisku – w Myśliborzu. Najwyższe wartości stężeń dobowych pyłu PM₁₀ w 2016 r. zarejestrowano w okresach grzewczych. W okresie letnim nie odnotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego przez stężenia 24-godzinne. Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się niską emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania mieszkań.

- stężenia pozostałych substancji: na całym obszarze województwa, w tym również na obszarze Gminy Przelewice były na niskim poziomie i nie przekraczały obowiązujących norm (klasa A). Dla klasy A nie są wymagane działania naprawcze.

2) kryterium ochrony roślin:

- w latach 2013-2017 nie odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych określonych ze względu na ochronę roślin dla dwutlenku siarki, tlenku azotu i dla poziomu docelowego ozonu. W przypadku ozonu w 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, na całym obszarze strefy zachodniopomorskiej przekroczony został poziom celu długoterminowego (klasa D1), stanowiący dodatkowe kryterium oceny dla tego zanieczyszczenia ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Dla klasy D1 nie są wymagane działania naprawcze.

5.1.3. Sieć gazowa i zaopatrzenie w ciepło

Gaz ziemny jest paliwem, które w odróżnieniu od innych konwencjonalnych surowców energetycznych praktycznie nie zanieczyszcza środowiska. Przy spalaniu gazu ziemnego wydzielają się znacznie mniejsze ilości dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu niż przy innych nośnikach energii) z jednoczesnym brakiem stałych produktów spalania - sadzy i popiołu. Ekologiczne korzyści użytkowania gazu ziemnego powodują, że zainteresowanie wykorzystaniem gazu do celów socjalno-bytowych, grzewczych i technologicznych stale rośnie co jest niezwykle korzystnym zjawiskiem. Wszystkie zalety gazu ziemnego w aspekcie wprowadzania coraz ostrzejszych norm dotyczących ochrony środowiska, oraz polityki energetycznej państwa, zabezpieczającej właściwy poziom dostaw gazu ziemnego powodują, że to ekologiczne paliwo należy uznać za paliwo przyszłości.

Według danych GUS za 2017 r. liczba mieszkańców korzystająca z sieci gazowej wynosiła 1 885 osób. W latach 2013-2017 zarówno długość czynnej sieci gazowej, jak i liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w systematycznie wzrasta.

Tabela 5. Sieć gazowa w Gminie Przelewice

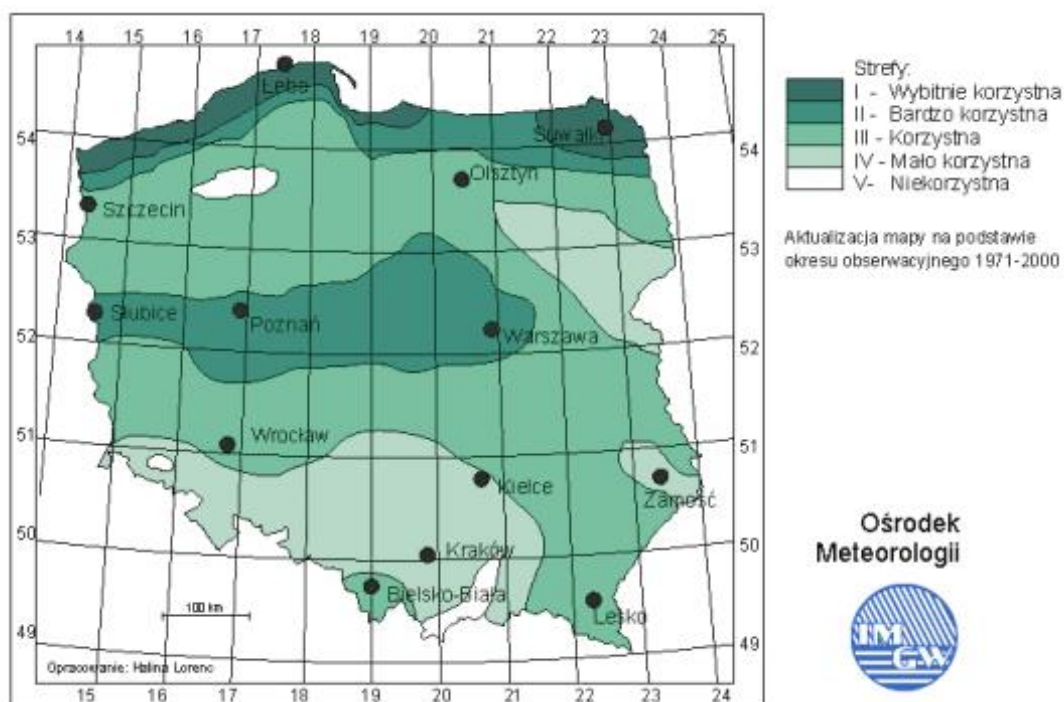
Sieć gazowa	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017
długość czynnej sieci ogółem	[m]	90 823	90 968	99 039	99 159	99 159
długość czynnej sieci przesyłowej	[m]	35 298	35 298	43 369	43 386	43 386
długość czynnej sieci rozdzielczej	[m]	55 525	55 670	55 670	55 773	55 773
czynne przyłącza do budynków ogółem	[szt.]	523	524	533	536	539

(mieszkalnych i niemieszkalnych)						
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	[gosp.]	317	322	321	323	331
ludność korzystająca z sieci gazowej	[osoba]	1 868	1 892	1 894	1 872	1 885

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

5.1.4. Źródła energii odnawialnej

Polska jako członek UE zobowiązana jest do realizacji tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, który zakłada dla niej m. in. zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 15% w 2020 r. (zamiast 20% jak średnio w UE). Spowodowane jest to faktem występowania mniejszych zasobów i efektywności odnawialnych źródeł energii. W związku z tym każda jednostka samorządu terytorialnego w Polsce powinna dążyć do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł energii, a tym samym przyczyniać się do realizacji założeń pakietu. Według opracowania prof. Haliny Lorenc z IMGW charakteryzowana jednostka znajduje się w III strefie - korzystnej pod względem zasobów energii wiatru.

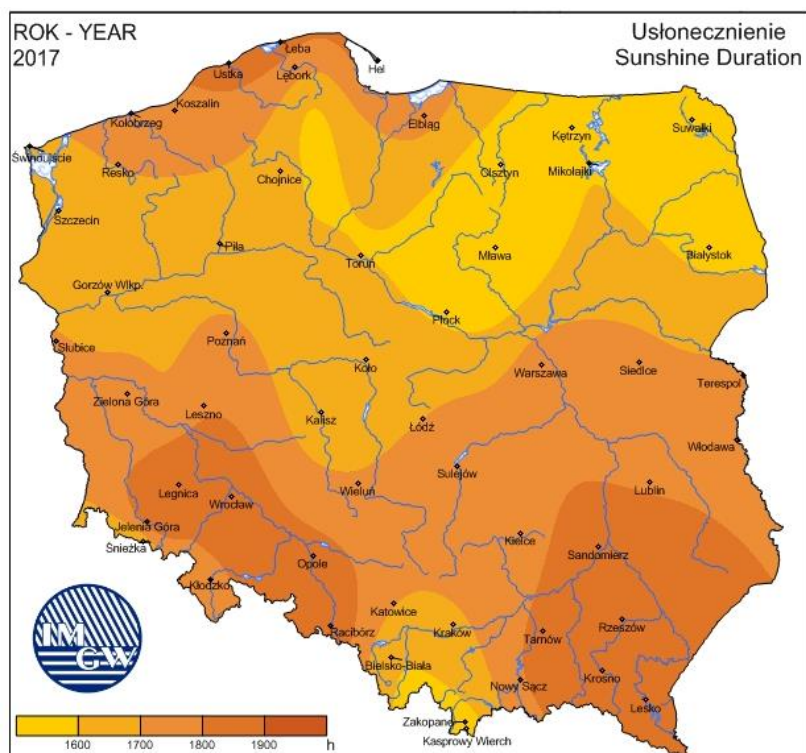

Rycina 8. Strefy energetyczne wiatru w Polsce

Źródło: Ośrodek Meteorologii IMGW

Analizując czynniki atmosferyczne występujące na terenie Gminy Przelewice należy stwierdzić, że sprzyjają one pozyskiwaniu odnawialnej energii elektrycznej z siły wiatru. Do jej produkcji wymagane będzie jednak sytuowanie na obszarze jednostki masztów. Dążąc do rozwoju energii odnawialnej Gmina w uchwalonych dokumentach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Przelewice wskazała tereny przeznaczone na lokalizację elektrowni wiatrowych. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Pyrzyckiego na lata 2014-2020 zaktualizowany uchwałą nr XL/193/17 Rady Powiatu Pyrzyckiego z dnia 6 grudnia 2017 r. przewiduje funkcjonowanie na terenie powiatu 146 turbin wiatrowych, w tym 34 w Gminie Przelewice.

Korzystnymi dla środowiska przyrodniczego źródłami OZE są także wszelkiego rodzaju instalacje produkujące energię z wykorzystaniem promieniowania słonecznego. W Polsce generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Najwięcej słonecznych dni występuje w miesiącach wiosenno-letnich (kwiecień – wrzesień), w tym czasie do powierzchni ziemi trafia 80% promieniowania rocznego. Średnia moc promieniowania słonecznego na 1 m² powierzchni wynosi około 1 000 W/m². W Polsce rocznie usłonecznienie (w zależności od regionu) wynosi od 1 500 do 1 900 godzin. Przyjmuje się roczną średnią wartość nasłonecznienia na około 1 600 godzin, co stanowi 30% – 40 % długości dnia. Strefy nasłonecznienia kraju przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rycina 9. Wartości nasłonecznienia w Polsce

Źródło: Ośrodek Meteorologii IMGW

Objektów wykorzystujących odnawialne źródła energii w Gminie Przelewice powinno stopniowo przybywać, pod warunkiem, że instalacje wykorzystujące OZE będą bardziej dostępne, a ich ceny zaczną spadać. Największe przyrosty mogą wystąpić w wykorzystaniu kolektorów słonecznych i pomp ciepła. Istotną rolę w propagowaniu energetyki odnawialnej pełnić powinna Gmina Przelewice. Dotyczy to w szczególności realizacji instalacji OZE w gminnych obiektach użyteczności publicznej. Na wielu obiektach prywatnych powstają indywidualne instalacje.

5.1.5. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakość powietrza

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego.

Tabela 6. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - opracowany plan gospodarki niskoemisyjnej, - systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych w obiektach 	<ul style="list-style-type: none"> - występowanie stężeń benzo(a)pirenu oraz pyłu PM 10 przekraczających wartości dopuszczalne dla strefy zachodniopomorskiej,

gminnych, - systematyczna modernizacja i remonty nawierzchni dróg, - korzystne warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa i turystyki	- niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkalnych - brak zorganizowanego systemu ciepłowniczego, dominacja indywidualnych źródeł ogrzewania
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
- zobowiązanie Polski do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego, który zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 15 % w 2020 r., - możliwości wsparcia inwestycji związanych z OZE, termomodernizacją, rozwojem infrastruktury, - edukacja ekologiczna mieszkańców ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące nielegalnego spalania odpadów komunalnych	- brak środków zewnętrznych na finansowanie inwestycji związanych z ochroną powietrza, - wysoki koszt inwestycji w OZE, - niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa, - zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji, w tym spalania odpadów komunalnych w piecach domowych

Źródło: opracowanie własne

5.1.6. Zagadnienia horyzontalne – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 7. Zagadnienia horyzontalne - ochrona klimatu i jakości powietrza

Adaptacja do zmian klimatu	dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii
	zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
	wykorzystywanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na zużyciu innych surowców niż węgiel
	w przypadku wykorzystania węgla ważne jest również instalowanie wysokosprawnych, nowoczesnych kotłów grzewczych
	zobligowanie operatora systemu przesyłowego (oraz operatorów systemów dystrybucyjnych) do wprowadzenia technologii i procedur odładzania linii napowietrznych
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	zapobieganie awariom w sieciach gospodarki komunalnej, urządzeniach i liniach energetycznych (w szczególności widoczne w letniej i zimowej porze roku) prowadzenie konsekwentnej i właściwej

	ich obsługi, eksploatacji i konserwacji
	zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu w przypadkach, w których zastosowanie podstawowych źródeł nie będzie możliwe
Edukacja ekologiczna	organizowanie szkoleń w celu edukacji i zwiększania świadomości mieszkańców w zakresie wzajemnych relacji między jakością powietrza i zmianami klimatu oraz sposobów minimalizowania skutków zmian klimatu
	organizacja wydarzeń kierowanych do mieszkańców mających na celu promocję budownictwa pasywnego i odnawialnych źródeł energii
Monitoring środowiska	dalsze opracowywanie rocznych ocen jakości powietrza dla oceny poziomu substancji w powietrzu w strefie zachodniopomorskiej pod kątem dotrzymania poziomów dopuszczalnych oraz wskazania stref wymagających tworzenia programów ochrony powietrza

Źródło: opracowanie własne

5.2. Zagrożenia hałasem

Hałas wśród czynników środowiskowych powodujących istotną uciążliwość dla ludzi sytuuje się na czołowym miejscu. Najbardziej uciążliwymi emitarami hałasu i wibracji, mającymi zasadniczy wpływ na klimat akustyczny w Gminie Przelewice są: trasy komunikacyjne oraz rolnicze użytkowanie pojazdów i urządzeń. W przypadku prac maszyn rolniczych i ośrodków maszynowych, hałas ten dotyczy praktycznie wyłącznie pory dziennej i dlatego nie jest traktowany przez mieszkańców jako duża uciążliwość. Przedsiębiorstwa handlowo-usługowe, sklepy, warsztaty zlokalizowane są przede wszystkim w Przelewicach, dlatego ich oddziaływanie nie jest w tym przypadku znaczące.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku uzależnione są od źródła hałasu, pory dnia oraz przeznaczenia terenu zawarte są w obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

5.2.1. Transport komunikacyjny jako źródło hałasu

Sieć drogową na terenie Gminy Przelewice tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję jaką pełnią, dzieli się na następujące kategorie: drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Drogi wojewódzkie

Droga wojewódzka nr 122 o długości 10,327 km przebiegająca przez miejscowości Gminy tj. Lubiatowo i Ukiernica.

Drogi powiatowe

- 1574 Ślázowo – Kluki
- 1575 Jesionowo – granica powiatu (Mostkowo)
- 1576 Lubiatowo – granica powiatu (Jesionowo)
- 1577 Oćwieka – Kosin
- 1578 Ukiernica – Płońsko
- 1579 Kłodzino – Topolek – Jesionowo
- 1778 Przelewice – granica powiatu (Pelczyce)
- 1580 Płońsko – Laskowo – Jesionowo
- 1582 Rosiny – Topolek
- 1585 Myślíborki – Przelewice
- 1586 Gardziec – Wołdowo – Laskowo
- 1587 Topolek – Lucin
- 1779 Dolice – Pomietów – Przywodzie

Drogi powiatowe zajmują długość 87,800 km i znajdują się pod nadzorem Starostwa Powiatowego w Pyrzycach.

Drogi gminne

- Rosiny – Czartowo
- Laskowo- Topolek
- droga powiatowa 1579 – Radlice droga powiatowa 1580
- droga powiatowa 1580 Rutnica – Jesionowo
- Kosin – granica Gminy (Brzesko)

Drogi gminne na terenie Gminy Przelewice posiadają łączną długość 16,000 km.

Stan drogi wojewódzkiej ocenia się na poziomie średnim, zaś powiatowych na poziomie niezadowolającym. Niepokojącym zjawiskiem są występujące coraz liczniej uszkodzenia i deformacje nawierzchni. Drogi gminne wymagają większych nakładów finansowych na wyprofilowanie i utwardzenie nawierzchni. Przez obszar Gminy Przelewice nie przebiegają linie kolejowe, w związku z czym hałas związany z ruchem pojazdów szynowych nie występuje.

Ze względu na fakt, iż na terenie Gminy Przelewice w latach 2012-2016 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie prowadził pomiarów monitoringowych hałasu nie można przedstawić takich wyników.

W związku z powyższym brak pomiarów hałasu w środowisku na terenie Gminy uniemożliwia określenie trendów zmiany jego natężenia. Biorąc jednak pod uwagę narastającą presję głównie ze strony transportu drogowego można stwierdzić, iż jakość klimatu akustycznego uległa pogorszeniu. W dalszej perspektywie dla ograniczenia negatywnego wpływu hałasu podejmowane są działania wynikające z rozwoju komunikacji drogowej. Realizowane zadania dotyczą głównie budowy i modernizacji dróg. Gmina planuje również rozwinąć system ścieżek rowerowych, aby usprawnić i rozwinąć system połączeń lokalnych pomiędzy miejscowościami.

5.2.2. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru zagrożenia hałasem.

Tabela 8. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem

Mocne strony		Słabe strony	
Czynniki wewnętrzne			
- brak znaczących zagrożeń akustycznych (z wyłączeniem ciągów komunikacyjnych), - modernizacja i remonty nawierzchni dróg połączone ze stosowaniem rozwiązań technologicznych ograniczających hałas		- brak pomiarów monitoringowych hałasu nie daje rzeczywistego obrazu skali zagrożenia, - słabo rozwinięta sieć dróg rowerowych, - niezbyt dobry stan nawierzchni dróg gminnych	
Szanse		Zagrożenia	
Czynniki zewnętrzne			
- monitorowanie poziomów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu, - dbanie o poprawny stan techniczny nawierzchni ciągów komunikacyjnych, - rozwój infrastruktury rowerowej, korzystanie z komunikacji zbiorowej		- brak środków zewnętrznych na finansowanie inwestycji zmierzających do poprawy stanu środowiska akustycznego, - zwiększenie natężenia ruchu w szczególności samochodów ciężarowych,	

Źródło: opracowanie własne

5.2.3. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia hałasem

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 9. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia hałasem

Adaptacja do zmian klimatu	adaptacja przestrzeni do warunków dużego wzrostu temperatury i jej wpływu na hałas generuje rozwój i zwiększenie ilości urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych, co w zwartej zabudowie może generować nadmierną emisję hałasu
	dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	wprowadzania ograniczeń prędkości i wagi pojazdów na obszarach zabudowanych
	prorowadzenie remontów dróg, wykorzystywanie cichych nawierzchni na terenach zabudowanych
	nasadzenia drzew i krzewów jako zieleni izolacyjnej w obrębie pasów drogowych
Edukacja ekologiczna	prorowadzenie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej w zakresie klimatu akustycznego
	promowanie wśród przedsiębiorców technologii o obniżonej hałaśliwości
	promowanie transportu zbiorowego i rowerowego
Monitoring środowiska	prorowadzenie oceny stanu akustycznego środowiska w Gminie przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska
	kontrola obiektów (przemysłowych, drogowych, kolejowych) stwarzających największe zagrożenie dla klimatu akustycznego

Źródło: opracowanie własne

5.3. Pola elektroenergetyczne

Potencjalnym źródłem pól elektromagnetycznych w powiecie są m. in. linie i stacje elektroenergetyczne, stacje telefonii komórkowej i transformatory. Pola i fale elektromagnetyczne wytwarzane są przez linie energetyczne, stacje przekaźnikowe telefonii bezkomórkowej, telefony komórkowe, stacje radiowe i telewizyjne, urządzenia domowe, samochody i przez wiele innych źródeł. Fale elektromagnetyczne o rozmaitych

częstotliwościach stwarzają różne zagrożenia dla ludzi i środowiska przyrodniczego. Na co dzień najczęściej występuje pole elektromagnetyczne o niskich częstotliwościach (poniżej 300 kHz). Wytwarzają je urządzenia przemysłowe, energetyczne linie przesyłowe, transformatory, stacje rozdzielcze oraz elektryczne urządzenia domowe.

5.3.1. Sieci elektroenergetyczne i stacje nadawcze telefonii komórkowej

Obszar Gminy Przelewice znajduje się na terenie działania operatora elektroenergetycznego Enea Operator Sp. z o.o. Miejscowości Jesionowo, Wołdowo i Rutnica obsługiwane są przez Oddział w Gorzowie Wielkopolskim, pozostałe miejscowości obsługuje Oddział w Szczecinie. Gmina Przelewice zasilana jest z trzech Głównych Punktów Zasilania (GPZ), zlokalizowanych w Pyrzycach, Barlinku i w Kluczewie.

Na terenie Gminy Przelewice zlokalizowano:

- ok. 3,2 km ponadlokalnej jednotorowej linii napowietrznej 110 kV relacji GPZ Kluczewo- GPZ Pyrzyce,
- ok. 9,4 km ponadlokalnej jednotorowej linii napowietrznej 110 kV relacji GPZ Pyrzyce – GPZ Barlinek,
- 0,2 km linii kablowej 15 kV,
- ok. 75 km linii napowietrznych,
- 52 szt. stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Oddział dystrybucji Gorzów Wielkopolski zarządza 9 970 m sieci niskiego napięcia i 9 144 m sieci średniego napięcia w miejscowościach Jesionowo, Wołdowo, Rutnica oraz 6 stacjami transformatorowymi o napięciu 15/0,4kV/V.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są również stacje bazowe łączności bezprzewodowej. Na terenie Gminy Przelewice znajdują się 6 takich stacji. Emisja pól elektromagnetycznych z tych instalacji nie stanowi zagrożenia dla zdrowia, ich wartość emisji jest w granicach dopuszczalnych, co potwierdzają pomiary akredytowanych laboratoriów.

Rycina 10. Lokalizacja stacji bazowych łączności bezprzewodowej

Źródło: beta.btsearch.pl/

W latach 2013-2017 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie prowadził badania natężania promieniowania elektromagnetycznego. Zgodnie z wynikami badań WIOŚ zarówno na terenie Gminy Przewice, jak i powiatu pyrzyckiego nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (7 V/m).

5.3.2. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru pola elektromagnetyczne.

Tabela 10. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
<p>- wg pomiarów WIOŚ – brak przekroczeń dopuszczalnych norm promieniowania elektromagnetycznego, - niski poziom zagęszczenia potencjalnych źródeł promieniowania</p>	<p>- obecność na terenie Gminy nadajników telefonii komórkowej (stacji bazowych)</p>

elektromagnetycznego	
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
- modernizacje sieci energetycznych przez operatora, - stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektromagnetyczne	- lokowanie infrastruktury telekomunikacyjnej (stacje bazowe i przekaźniki telefonii komórkowej) w pobliżu terenów zabudowanych

Źródło: opracowanie własne

5.3.3. Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 11. Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne

Adaptacja do zmian klimatu	konserwacja infrastruktury mogącej emitować pola elektromagnetyczne i zapewnienia bezpieczeństwa jej funkcjonowania
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	lokalizacja urządzeń wykluczające zachodzenie na siebie obszarów oddziaływań silnych pól wytwarzanych przez sąsiednie źródła
Edukacja ekologiczna	bieżące utrzymanie urządzeń w dobrym stanie technicznym
Monitoring środowiska	prorowadzenie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej w zakresie z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM
	prorowadzenie monitoringu środowiska w Gminie przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz badań pozwalających ocenić skalę zagrożenia

Źródło: opracowanie własne

5.4. Gospodarowanie wodami

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2268) tzw. „nowe Prawo wodne” kompleksowo reguluje gospodarowanie wodami, w tym kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, zarządzanie nimi oraz korzystanie z wód, sprawy własności wód i

gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami jako majątkiem Skarbu Państwa.

Ustawa wprowadza zarząd nad wodami w układzie zlewniowym, a nie administracyjnym, jak obecnie. Zgodnie z nią utworzono Państwowe Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie”, które pełni rolę gospodarza na wszystkich wodach publicznych. W skład Wód Polskich wchodzić będą następujące jednostki organizacyjne:

- Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie,
- regionalne zarządy gospodarki wodnej z siedzibami w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu,
- zarządy zlewni,
- nadzory wodne.

Państwowe Gospodarstwo Wodne przejęło również obowiązki związane z wydawaniem decyzji i orzekaniem w sprawach gospodarki wodnej poprzez wydawanie m.in. pozwoleń wodnoprawnych, co spowoduje znaczne ograniczenie kompetencji organów JST w zakresie gospodarowania wodami.

5.4.1. Wody powierzchniowe

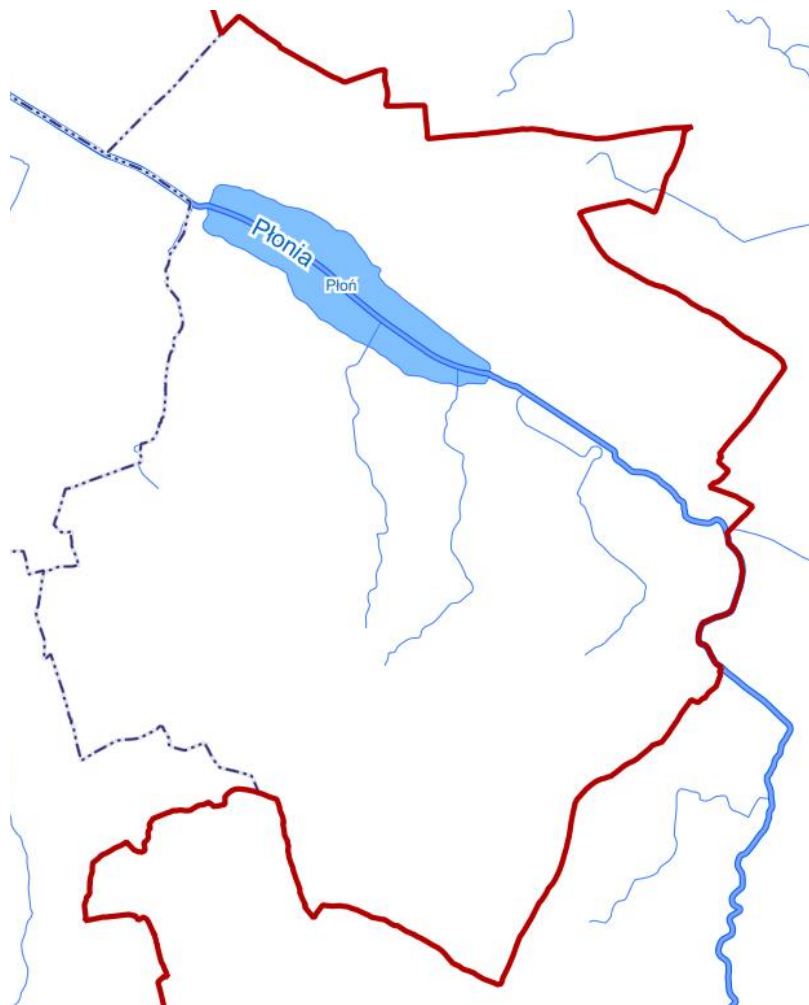
Obszar Gminy Przelewice leży w obrębie zlewni cząstkowych: jeziora Płoń i rzeki Płonia która uchodzi do jeziora Dąbie. Na tym obszarze występują licznie jeziora o niewielkiej powierzchni. Niewielki fragment obszaru Gminy, północno-wschodni - znajduje się w obrębie zlewni Iny.

Rzeka Płonia należy do najważniejszych rzek zlewni Odry w obrębie województwa zachodniopomorskiego i jest drugim (po Inie) co do wielkości dopływem Odry w granicach województwa. W swoim biegu przepływa przez jeziora: Płoń, Miedwie, Żelewo, Płonno i uchodzi do jeziora Dąbie. Całkowita długość tej rzeki wynosi 74,2 km, a w granicach Gminy - 18,1 km. Na odcinku około 6,5 km Płonia płynie przez jezioro Płoń. Wody rzeki zasilane są przez szereg dopływów położonych poza granicami Gminy.

Płoń to największe jezioro w Gminie. Posiada kształt wydłużonej elipsy i jest niemal symetrycznie położone na osi rzeki Płoni. Powierzchnia jeziora Płoń wynosi 790,7 ha. Długość linii brzegowej wynosi 15270 m, maksymalna długość jeziora 6660 m, zaś maksymalna szerokość wynosi 1660 m. Płoń należy do jezior płytkich o średniej głębokości -

2,8 m, najgłębsze miejsce to 4,5 m. Jezioro Płoń zasilane jest wodami cieków płynących głównie z południa obszaru i wodami z rowów melioracyjnych. Wspomniane cieki nie mają nazw własnych, są to m.in.: ciek b.n. z rejonu Jesionowa, ciek b.n. z rejonu Topolinka, ciek b.n. - z rejonu Myśluborki, ciek b.n. z rejonu Przelewic i ciek b.n. z rejonu Kosina. Łączna długość wymienionych cieków wynosi - 28,3 km.

Z jeziora Płoń w kierunku jeziora Miedwie wody odprowadza Kanał Płoński. Większe rowy melioracyjne występują w dolinie Płoni, poprowadzone są równoległe do niej, odprowadzają wody do jeziora Płoń. Na tym odcinku zarówno jezioro Płoń jak i rowy są zaniedbane, zarosnięte i rzadko regulowane. Ponadto istnieje szereg rowów melioracyjnych o szerokości 1,5-3 m tworzących cały system odwadniający równiny torfowe. Na ogół jest to system mało sprawny. Nurt wody w rowach jest słaby i stąd rowy szybko ulegają zarastaniu.

Rycina 11. Sieć hydrograficzna Gminy Przelewice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <http://pyrzycki.e-mapa.net>

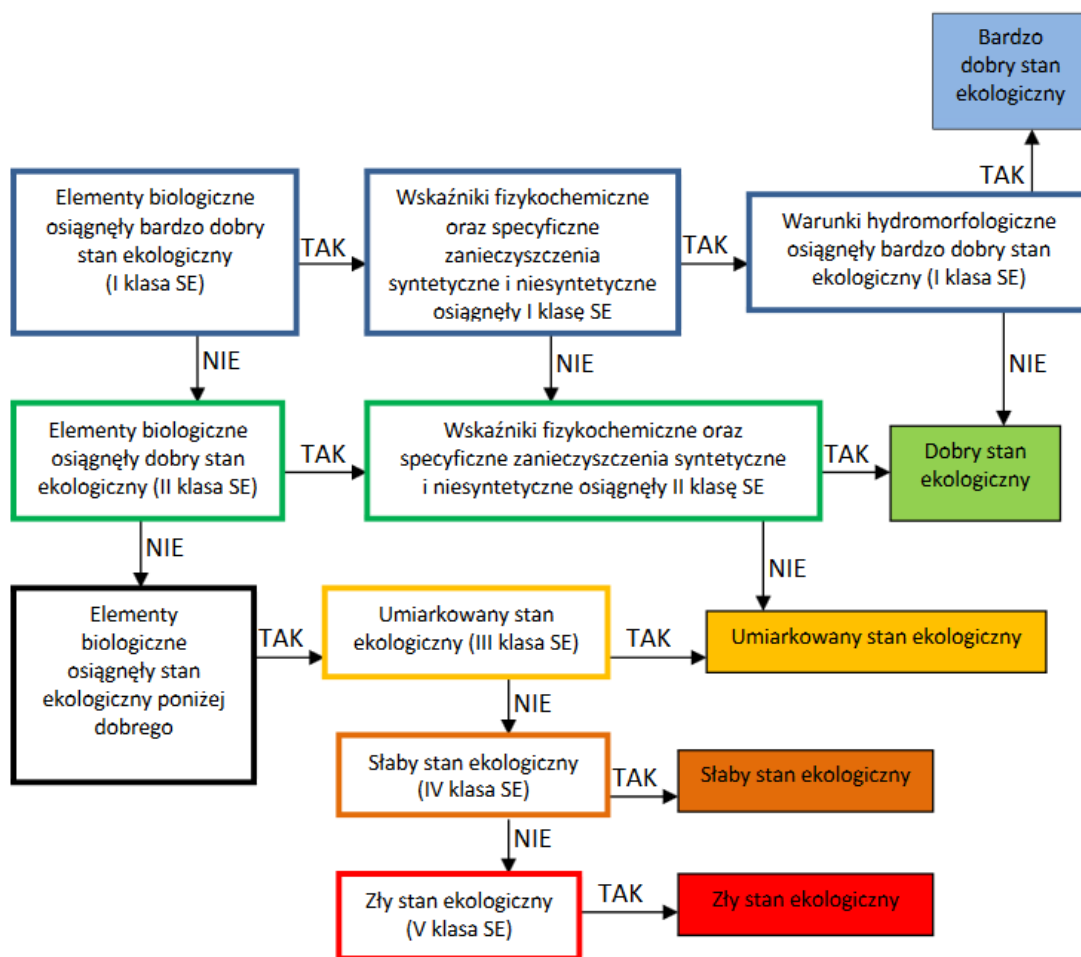
5.4.2. Monitoring wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP.

Stan/potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga – dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio – stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły. W przypadku potencjału ekologicznego, klasa pierwsza oznacza maksymalny potencjał ekologiczny.

O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego. Na poniższej rycinie przedstawiono schemat klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych.

Rycina 12. Schemat klasyfikacji stanu ekologicznego
 Źródło: Poradnik REFCOND, CIS-WFD, Guidance No 10

Zgodnie z danymi WIOŚ w Szczecinie, na terenie Gminy Przelewice zlokalizowany jest 1 punkt pomiarowo-kontrolny (ppk) jednolitych części wód powierzchniowych (rzecznych): ppk Płonia – powyżej jeziora Płoń (Przywodzie). Wyniki badań monitoringowych prowadzonych w latach 2015-2016 wskazują, iż punkt ten nie spełnia wymogów określonych dla dobrego i powyżej dobrego stanu/potencjału ekologicznego, tylko na umiarkowany. W 2017 r. w punkcie tym nie prowadzono badań monitoringowych.

Tabela 12. Wyniki oceny jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Przelewice

Lp.	Nazwa ocenianej JCWP	Kod ocenianej JCWP	Nazwa reprezentatywnego punktu kontrolnego	Silnie zmieniona lub sztuczna JCWP (T/N)	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1-3.5)	Stan/potencjał ekologiczny
Wyniki monitoringu prowadzonego w 2016 r.								
1.	Płonia od źródeł Dopływu spod Myślíborek	PLRW6000 23197651	Płonia – powyżej jeziora Płoń (Przywodzie)	N	III	I	>II	umiarkowany
Wyniki monitoringu prowadzonego w 2015 r.								
1.	Płonia od źródeł Dopływu spod Myślíborek	PLRW6000 23197651	Płonia – powyżej jeziora Płoń (Przywodzie)	N	II	I	II	umiarkowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Szczecinie

Wyniki klasyfikacji elementów biologicznych zdecydowały o niższym niż dobry stanie/potencjale ekologicznym analizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego. Na niską ocenę elementów fizykochemicznych znaczący wpływ miały zmiany, jakie nastąpiły w sposobie klasyfikacji fizykochemicznych elementów jakości wód powierzchniowych. Zaostrzenie kryteriów klasyfikacji w nowym rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie klasyfikacji, w wielu przypadkach spowodowały obniżenie klasyfikacji wskaźników zanieczyszczenia w stosunku do oceny z poprzednich lat, mimo braku związków w mierzonych stężeniach substancji zanieczyszczających.

W latach 2015-2017 WIOŚ w Szczecinie nie prowadził badań monitoringowych wód jezior na terenie Gminy Przelewice, przeprowadził natomiast w ramach monitoringu operacyjnego badania jeziora Będzin, położonego na terenie powiatu pyrzyckiego. Zbiornik ten stanowi jednolitą część wód powierzchniowych jeziornych o kodzie PLLW10936. Zakres badań obejmował badania: fitoplanktonu, makrofitów oraz wskaźników fizykochemicznych, wspomagających badania biologiczne. Wynik klasyfikacji ekologicznej to słaby stan ekologiczny. Z uwagi na słaby stan ekologiczny, ogólny stan JCWP o nazwie jezioro Będzin to stan zły.

Tabela 13. Klasyfikacja ekologiczna jeziora Będzin – typ abiotyczny 3a, status – jezioro naturalne

Zakres badań	Badany element	Indeksy biologiczne	Wyniki klasyfikacji	
Badania biologiczne	Fitoplankton	PMPL* = 3,92	IV klasa	
	Makrofity	ESMI = 0,314	III klasa	
Klasyfikacja biologiczna			IV klasa	
Badania fizykochemiczne	Wskaźniki wspierające badania biologiczne	Wartości średnie	Widzialność krążka Secchiego	0,8 m
			Przewodność elektrolityczna	516 μ S/cm
			Koncentracja azotu ogólnego	2,01 mg N/l
			Koncentracja fosforu ogólnego	0,145 mg P/l
			Nasylenie hypolimnionu tlenem	8,6%
Klasyfikacja wskaźników fizykochemicznych			III klasa	
Stan ekologiczny			Słaby (IV klasa)	

*PMPL – indeks fitoplanktonowy (wskaźnik integruje wyniki koncentracji chlorofilu „a”, biomasy ogólnej fitoplanktonu oraz biomasy sinic)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Szczecinie

5.4.3. Wody podziemne

Podstawą wydzielenia JCWPd jest ich przydatność do prowadzenia analizy presji antropogenicznych i opracowywania programów wodno-środowiskowych. Według nowego podziału JCWPd w Polsce funkcjonującego od 2016 r. Gmina Przelewice położona jest w granicach jednej jednolitej części wód podziemnych: JCWPd 24. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych znajdują się poza granicami administracyjnymi Gminy Przelewice. Najbliżej położone są: w kierunku północnowschodnim GZWP nr 123 Zbiornik międzymorenowy Stargard-Goleniów oraz w kierunku południowowschodnim GZWP nr 135 Zbiornik Barlinek.

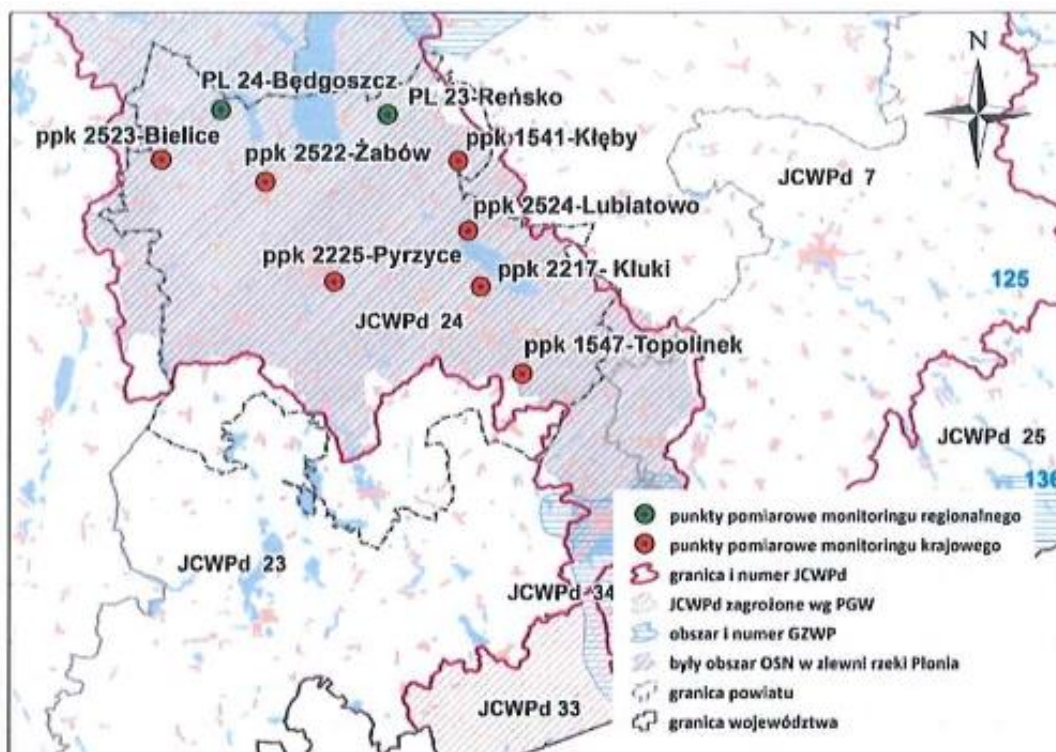
5.4.4. Ocena jakości wód podziemnych

Ocena jakości wód podziemnych badanych w ramach monitoringu krajowego na terenie Gminy Przelewice wykonana została przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB) oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w

sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz, U.). Zgodnie z tym rozporządzeniem klasa I to wody bardzo dobrej jakości, klasa II – wody dobrej jakości, klasa III – wody zadowalającej jakości, klasa IV – wody niezadowalającej jakości, klasa V – wody złej jakości. Klasy jakości wód I, II, III oznaczają ich dobry stan chemiczny, a klasy IV i V oznaczają stan chemiczny słaby.

Zgodnie z prowadzonym monitoringiem przez WIOŚ w Szczecinie w 2017 r. wody podziemne JCWPd 24 występujące na terenie Gminy Przelewice, zaklasyfikowane zostały do III klasy jakości wody i do dobrego stanu chemicznego wód.

Punkty badawcze znajdowały się w miejscowości Topolenek (ppk nr 1547), Kluki (ppk nr 2217) i Lubiatowo (ppk nr 2524). W punktach badawczych nie stwierdzono zanieczyszczenia wód azotanami (stężenie azotanów powyżej 50 mgNO₃/l) i zagrożenia takim zanieczyszczeniem (stężenie azotanów od 40 do 50 mgNO₃/l). Stężenie azotanów kształtowało się na niskim poziomie i odpowiadało II klasie jakości wód podziemnych (wody dobrej jakości).

Rycina 13. Lokalizacja punktów pomiarowych monitoringu krajowego wód podziemnych na terenie powiatu pyrzyckiego

Źródło: projekt Programu ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

Tabela 14. Zestawienie punktów pomiarowych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach monitoringu krajowego na terenie Gminy Przelewice

Numer punkty PIG- PIB/WIOŚ	Nazwa punktu	Miejscowość	Gmina	Numer JCWP	Stratygrafia	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej (m)	Charakter zwierciadła wody	Typ ośrodka	Klasa jakości wody	Stan chemiczny	Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi	Zawartość azotanów (mg/l)
1547	Topolek	Topolek	Przelewice	24	Q	20,8	swobodne	porowy	III	dobry	Mn, Fe	0,35
2217	Kluki - 1	Kluki	Przelewice	24	Q	8,9	swobodne	porowy	III	dobry	Mn, Fe	4,74
2524	Lubiatowo – 1A	Lubiatowo	Przelewice	24	Q	20	napięte	porowy	III	dobry	Mn, Fe	0,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Szczecinie

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność. Wśród potencjalnych i rzeczywistych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych występujących na charakteryzowanym obszarze można wyliczyć:

- rolnicze: związane z intensywnym nawożeniem oraz stosowaniem pestycydów,
- komunalne: „dzikie wysypiska”, zrzut ścieków, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe,
- transportowe: szlaki komunikacyjne, obszary magazynowo – składowe.

Czynniki, które mogą negatywnie wpływać na jakość wód podziemnych, w tym ujmowanych na cele komunalne, muszą być stale monitorowane, tak aby zapewnić jednostce właściwą jakość wód i eliminować zagrożenia.

5.4.5. Zagrożenia powodziowe

Kraje członkowskie UE wskutek wprowadzenia Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa) zobowiązane są do opracowania dokumentacji związanej z zarządzaniem ryzykiem powodziowym. Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego, nie objęły one jednak swoim zasięgiem także Gminę Przelewice, w wariantcie zagrożenia powodzią. Tym samym na terenie Gminy Przelewice nie występują obszary zagrożone podtopieniami. Należy jednak podkreślić, że w przypadku obfitych opadów deszczu i wzmożonych przepływów wód mogą występować lokalne podtopienia na większych obszarach.

5.4.6. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru gospodarowanie wodami.

Tabela 15. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami

Mocne strony		Słabe strony	
Czynniki wewnętrzne			
- dobry stan chemiczny i ilościowy badanych JCWPd uwidoczniła w badaniach, - umiarkowany stan/potencjał ekologiczny JCWP		- podatność wód na zanieczyszczenie w związku z prowadzoną działalnością rolniczą na terenie Gminy	
Szanse		Zagrożenia	
Czynniki zewnętrzne			
- zwiększająca się świadomość i aktywność władz w zakresie poprawy jakości wód, - współpraca z sąsiednimi gminami w celu ograniczenia zanieczyszczenia wód powierzchniowych, - pełne skanalizowanie obszaru Gminy		- brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną wód podziemnych, - nieszczelność istniejących zbiorników bezodpływowych, - możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych przez zanieczyszczenia pochodzenia rolnego, przemysłowego i komunikacyjnego, - dopływ zanieczyszczeń spoza Gminy	

Źródło: opracowanie własne

5.4.7. Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami

Adaptacja do zmian klimatu	poprawa zarządzania popytem na wodę, dostosowanie opłat za wodę do „rzadkości” wody w danym rejonie, wzmocnienie funkcji bodźcowej opłat za wodę
	renaturyzacja cieków i zbiorników wodnych
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	czasowe ograniczenia w nawadnianiu ogrodów i terenów zielonych oraz w rolnictwie w przypadku występowania zjawiska suszy
	powtórne wykorzystanie wody w procesach produkcyjnych
	rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń
Edukacja ekologiczna	edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego wykorzystywania zasobów wodnych, w tym upowszechnianie retencjonowania wód opadowych i wykorzystywania jej do nawadniania
	zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie jakości wód

	powierzchniowych i podziemnych w kontekście turystycznego wykorzystania Gminy
Monitoring środowiska	kontynuacja prowadzenia monitoringu jakości wód i sytuacji hydrologicznej i hydrometeorologicznej przez WIOŚ

Źródło: opracowanie własne

5.5. Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1. Gospodarka wodna

Gmina Przelewice od 01.05.2015 r. jest administratorem sieci wodociągowych i kanalizacyjnych. Cała Gmina zasilana jest z 11 ujęć wody, wszystkie posiadają osobne stacje uzdatniania wody.

Według danych GUS za 2017 r. stopień zwodociągowania Gminy Przelewice wynosi 97,4%. W latach 2013-2017 zarówno długość, jak i liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrastała. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2017 r. wynosiła 710. Zmniejsza się natomiast liczba osób korzystająca z sieci wodociągowej, która w 2017 r. wynosiła 5 083 i było to 128 osób mniej niż w 2013 r., co może mieć związek z sytuacją demograficzną i zmniejszającą się liczbą ludności w Gminie. Zmniejszyła się również ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym i zużycie wody na 1 mieszkańca.

Tabela 17. Sieć wodociągowa w Gminie Przelewice

Sieć wodociągowa	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	58,2	58,2	58,2	59,0	59,0
korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	%	97,4	97,4	97,4	97,4	97,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	698	703	705	710	710
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	113,8	117,1	150,0	141,8	119,1
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	5 211	5 214	5 156	5 124	5 083
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	21,2	21,9	28,3	26,8	22,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na terenie Gminy istnieją wodociągi grupowe:

- Jesionowo do Rutnicy,
- Lucin do Topolinka,
- Kluki do Kosina i Oćwieki,
- Bylice do Ślázowa,
- Płońsko do Rosiny i Gardziec,
- Wołodowo do Laskowa,
- Żuków do Karska,
- Lubiatowo do Ukiernicy.

Zły stan techniczny sieci wodociągowej w Gminie Przelewice dotyczy łącznie odcinków o długości ok. 1,7 km:

- Jesionowo ok. 500 m,
- Lucin ok. 600 m,
- Laskowo ok. 300 m,
- Lubiatowo ok. 300 m.

5.5.2. Zaopatrzenie w wodę

Dla pokrycia zapotrzebowania na wodę dla celów komunalnych i przemysłowych Gmina Przelewice wykorzystuje zasoby wód podziemnych. Ujęcia wód podziemnych eksploatują wodę zarówno z utworów czwartorzędowych, jak i trzeciorzędowych za pomocą studni głębinowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2017 poz. 1566 z późn. zm.) pobór wód podziemnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W tabeli poniżej przedstawiono ujęcia pitnych wód podziemnych na terenie Gminy Przelewice na podstawie wydanych pozwoleń wodnoprawnych.

Tabela 18. Charakterystyka ujęć wody w Gminie Przelewice

Lp.	Lokalizacja ujęcia	Miejscowość	Numer studni	Wydajność eksploatacyjna [m ³ /h]
1.	dz. 96/4 obręb Płońsko	Płońsko	studnia nr 2	56,0 m ³ /h przy depresji s = 5,0 m
			studnia nr 3	48,0 m ³ /h przy depresji s = 8,7 m
2.	dz. 131/3, 132/1, 132/2 obręb Lucin	Lucin	studnia nr 1B	46,0 m ³ /h przy depresji s = 1,44 m

			studnia nr 2	46,0 m ³ /h przy depresji s = 3,20
3.	dz. 364/5 i 364/6 obręb Jesionowo	Jesionowo	studnia nr 2	28,0 m ³ /h przy depresji s = 9,3 m
			studnia nr 1 awaryjna	15,0 m ³ /h przy depresji s = 7,5 m
4.	dz. 202/3 obręb Kluki	Kluki	studnia nr 1	62,0 m ³ /h przy depresji s = 2,30 m
			studnia nr 2	60,0 m ³ /h przy depresji s = 1,50 m
5.	dz. 4/5 obręb Myśliborki	Myśliborki	studnia nr 1	42,0 m ³ /h przy depresji s = 2,20 m
			studnia nr 2	42,0 m ³ /h przy depresji s = 1,60 m
6.	dz. 215/5, 215/8 obręb Żuków	Żuków	studnia nr 1	21,0 m ³ /h przy depresji s = 15,67 m
			studnia nr 2	30,0 m ³ /h przy depresji s = 3,88 m
7.	dz. 8/4 obręb Wołdowo	Wołdowo	studnia nr 1	41,60 m ³ /h przy depresji s = 7,5 m
			studnia nr 2	29,0 m ³ /h przy depresji s = 6,8 m
8.	dz. 40, 61/1 obręb Bylice	Bylice	studnia nr 1	39,0 m ³ /h przy depresji s = 6,7 m
			studnia nr 2	17,0 m ³ /h przy depresji s = 6,6 m
9.	dz. 71 obręb Lubiatowo	Lubiatowo	studnia nr 1A	20,0 m ³ /h przy depresji s = 7,1 m
			studnia nr 2	33,0 m ³ /h przy depresji s- 10,0 m

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Przelevice

Wszystkie miejscowości w Gminie z wyjątkiem miejscowości Przywodzie są zasilane z ujęć znajdujących się na terenie Gminy. Przywodzie jest zasilane w wodę z ujęcia w Boguszycach, zlokalizowanego w sąsiedniej Gminie Dolice.

Wszystkie stacje uzdatniania wody oraz ujęcia wód z wyjątkiem stacji i ujęcia w Lubiatowie wymagają przeprowadzenia remontów w związku z ich złym stanem technicznym. Technologia uzdatniania wody polega na usuwaniu związków żelaza i manganu z ujmowanej wody poprzez typowy układ technologiczny: napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie.

Tabela 19. Stan techniczny ujęć i stacji uzdatniania wody w Gminie Przelewice

Lp.	Ujęcia i stacje uzdatniania wody	Miejscowość	Stan techniczny
Ujęcia wody administrowane przez Gminę Przelewice			
1.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Płońsko	zły, przewidziana do remontu
2.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Lucin	zły, przewidziana do remontu
3.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Jesionowo	zły, przewidziana do remontu
4.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Kluki	zły, przewidziana do remontu
5.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Myśluborki	zły, przewidziana do remontu
6.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Żuków	dostateczny
7.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Wołdowo	dostateczny, przewidziany do remontu
8.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Bylice	zły, przewidziana do remontu
9.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Lubiatowo	dobry
Ujęcia wody administrowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową Strzecha w Kłodzinie			
10.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Przelewice	dobry
11.	ujęcie i stacja uzdatniania wody	Kłodzino	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Przelewice

5.5.3. Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych

Na terenie Gminy Przelewice za jakość wody i technologię oczyszczania wód odpowiada administrator sieci wodociągowej, czyli Gmina Przelewice, która jest zobowiązana do prowadzenia regularnej, wewnętrznej kontroli jakości wód. Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1152, 1629), nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia sprawuje również Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pyrzycach, który prowadzi monitoring jakości wód przeznaczonych na cele bytowe mieszkańców.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pyrzycach (PPIS) na podstawie przeprowadzonych w 2018 r. badań stwierdził przydatność do spożycia przez ludzi wód dostarczanych przez sieć wodociągową.

W incydentalnie występujących przypadkach przekroczenia dopuszczalnych wartości podejmowano skuteczne działania mające na celu przywrócenie normatywnej jakości dostarczanej wody. W ciągu 2018 r. PPIS w Pyrzycach tylko w jednym przypadku stwierdził w pobranych próbkach wody pochodzącej z wodociągu w Wołdowie ponadnormatywną zawartość żelaza oraz podwyższoną mętność (decyzja wydana w dniu 23.08.2018 r.). Jednocześnie zobowiązał producenta wody – Gminę Przelewice do podjęcia skutecznych działań naprawczych, mających na celu doprowadzenie jakości wody dostarczanej z wodociągu Wołdowie do właściwej jakości. Spożywanie wody o stwierdzonej i dopuszczalnej zawartości żelaza i podwyższonej mętności nie stanowi zagrożenia dla osób z niej korzystających.. Zwiększona zawartość tych parametrów nie stwarza bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia ludzi. Na podstawie kontroli wody z punktu poboru, zlokalizowanego na wodociągu w Wołdowie przeprowadzono PPIS w Pyrzycach w dniu 05.11.2018 r. stwierdził przydatność wody do spożycia.

5.5.4. Sieć kanalizacyjna

Według danych GUS za rok 2017 stopień skanalizowania Gminy Przelewice wynosi 47,9 km. W 2017 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 71,4% ludności w Gminie, zaś liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 3 723 osób. W analizowanym roku siecią kanalizacyjną odprowadzono 102,0 dam³ ścieków bytowych.

Tabela 20. Sieć kanalizacyjna w Gminie Przelewice

Sieć kanalizacyjna	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	47,9	47,9	47,9	47,9	47,9
korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	%	69,8	71,2	71,2	71,4	71,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	441	469	470	474	474
ścieki odprowadzone	dam ³	77,0	80,0	112,0	80,0	102,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3 737	3 810	3 769	3 753	3 723

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

5.5.5. Gospodarka ściekowa

Na terenie Gminy Przelewice znajduje się pięć oczyszczalni ścieków, administrowanych przez Gminę, zlokalizowanych w miejscowościach: Wołdowo, Lubiatowo, Przelewice, Płońsko i Jesionowo oraz jedna oczyszczalnia ścieków w Kłodzinie administrowana przez Spółdzielnię Mieszkaniową Strzecha w Kłodzinie. W pozostałych miejscowościach funkcjonuje zbiorcza kanalizacja do grupowych zbiorników bezodpływowych lub małych przydomowych „szamb” oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. W prowadzonej ewidencji przez Gminę Przelewice widnieje 180 zbiorników bezodpływowych i 49 przydomowych oczyszczalni ścieków (dane na 2019 r.)

Tabela 21. Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków w Gminie Przelewice (dane z 2016 r.)

Lokalizacja oczyszczalni	Miejscowości podłączone do oczyszczalni	Rodzaj oczyszczalni	Ilość ścieków oczyszczonych [m ³ /rok]		Liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię
			z opadowymi	bez opadowych	
Oczyszczalnie ścieków administrowane przez Gminę Przelewice					
Wołdowo	Wołdowo	mechaniczno-biologiczna	1 631	1 550	96
Lubiatowo	Warnice, Karsko, Lubiatowo, Przywodzie, Ukiernica, Wymykowo, Żuków	mechaniczno-biologiczna z pogłębionym usuwaniem biogenów	49 119	45 890	2 009
Przelewice	Kluki, Kosin, Lucin, Myśluborki, Oćwieka, Przelewice, Ślazowo, Laskowo, Topolek	mechaniczno-biologiczna z pogłębionym usuwaniem biogenów	97 095	52 890	1 475
Płońsko	Płońsko	mechaniczno-biologiczna	5 008	4 900	268
Jesionowo	Jesionowo (szkoła)	biologiczna	240	240	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Programu ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

5.5.6. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru gospodarka wodno-ściekowa.

Tabela 22. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki stopień zwodociągowania Gminy, - badania jakości wody na wodociągach publicznych wskazujące na przydatność wody do spożycia, - funkcjonowanie 6 oczyszczalni ścieków w Gminie 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna, - zły stan techniczny systemów uzdatniania i dystrybucji wody, - duża liczba zbiorników bezodpływowych w porównaniu do liczby przydomowych oczyszczalni
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - możliwości pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu budowy kanalizacji, - pełne skanalizowanie obszaru Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone możliwości inwestycyjne w zakresie rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, - brak świadomości poszczególnych właścicieli nieruchomości skutkujący niewłaściwym zagospodarowaniem powstałych nieczystości ciekłych

Źródło: opracowanie własne

5.5.7. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 23. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa

Adaptacja do zmian klimatu	dostosowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Gminie
	uszczelnianie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych
	wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody o wysokiej jakości, redukujących wodochłonność

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	zastosowanie w sytuacjach nadzwyczajnego zagrożenia (np. suszy) procedur związanych z ograniczeniem zużycia wody
Edukacja ekologiczna	realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej gospodarstwach domowych i w zakładach przemysłowych
Monitoring środowiska	prowadzenie monitoringu wód przez odpowiednie służby

Źródło: opracowanie własne

5.6. Zasoby geologiczne

5.6.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna oraz geomorfologia obszaru

Zgodnie z fizyczno-geograficzną regionalizacją Polski, wg J. Kondrackiego, w ogólnym podziale, obszar Gminy Przelewice jest położony w obrębie następujących głównych jednostek:

- megaregion – Pozaalpejska Europa Środkowa,
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski,
- podprowincja – Pobrzeże Południowobałtyckie,
- makroregion – Pobrzeże Szczecińskie,
- mezoregion – Równina Pyrzycko-Stargardzka i Pojezierze Myśliborskie.

5.6.2. Budowa geologiczna i rzeźba terenu

Północno-zachodnia część Gminy Przelewice znajduje się w mezoregionie Równina Pyrzycko-Stargardzka, zaś jej niewielka południowo-wschodnia część położona jest w mezoregionie Pojezierze Myśliborskie.

Równina Pyrzycko-Stargardzka jest obszarem dawnego plejstocénskiego zastoiska wodnego, które powstało w stadiale środkowopomorskim zlodowacenia bałtyckiego. Zbudowana jest z iłów i mułków pojeziornych oraz gliny zwałowej.

Krajobraz Pojezierza Myśliborskiego ukształtowany został przez ostatni lodowiec i jego wody roztopowe. Tworzą go wzgórza wału morenowo-czołowego, o wysokości od 60 do 80 m, rzadko przekraczającej 100 m. n.p.m. Obszar Pojezierza pokrywają plejstocénskie osady lodowcowe, z których około 80% stanowią piaski i gliny, a pozostałe 20% to osady holocénskie tj. aluwia, torfy, mursze i piaski rzeczne.

Tym samym budowa geologiczna, rzeźba terenu i krajobraz Gminy Przelewice to efekt

niszczącej i budującej działalności lądolodu oraz wód roztopowych (pochodzących z topniejących brył lodowych) sprzed 10-15 tysięcy lat temu. Z osadów mułowych i z glin zwałowych oraz z piasków naglinowych wykształciły się tu gleby brunatne zwane czarnymi ziemiemi. Na ostateczne wykształcenie się aktualnych gleb wpływ miała działalność człowieka, w tym odwodnienie terenu oraz dość wczesne jego wylesienie.

5.6.3. Złóża surowców mineralnych

Złóża kopalin należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu, w tym kopalin towarzyszących.

Na terenie Gminy Przelewice znajdują się tereny na których wydobywane są kopaliny takie jak kreda jeziorna oraz kruszywa naturalne. Wykaz zasobów złóż kopalin zlokalizowanych na terenie powiatu wraz ze stopniem rozpoznania zasobów i stanem ich zagospodarowania, a także wielkością wydobycia przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Złóża występujące na terenie Gminy Przelewice

Nr złoża	Nazwa złoża	Zasoby w tys. t geologiczne bilansowe	Powierzchnia złoża [ha]	Stan zagospodarowania złoża
kreda jeziorna				
-	Lubiatowo	10 843		P
KR 170	Lubiatowo II	636	20,520	Z
KR 7541	Lubiatowo III	78	-	Z
KR 18366	Lubiatowo IV	1 427	22,472	E (rozpoczęto eksploatację w 2017 r.)
kruszywa naturalne				
KR 4025	Płońsko	75	1,306	Z

Objaśnienia:

P - złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie

Z – złoża, którego wydobycie zostało zaniechane

E - złoża eksploatowane

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2016 r. (PIG) i serwis geoportals.gov.pl/midas-web

5.6.4. Analiza SWOT – zasoby geologiczne

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru zasoby geologiczne.

Tabela 25. Analiza SWOT – zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
- szerokie możliwości zagospodarowania terenu na potrzeby mieszkalnictwa i rolnictwa	- zagrożenia występujące ze strony eksploatacji surowców mineralnych (przekształcenia rzeźby terenu, zmiana stosunków wodnych, degradacja gleb), - istnienie wyrobisk powstających przy wydobyciu kruszywa naturalnego
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
- ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska, - obniżenie emisji pyłów do powietrza atmosferycznego	- brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi, - degradacja gleb

Źródło: opracowanie własne

5.6.5. Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 26. Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne

Adaptacja do zmian klimatu	właściwy sposób pozyskiwania, przetwarzania i wykorzystania złóż z wykorzystaniem najnowocześniejszych technik i narzędzi optymalizacji przeróbki surowców
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	uwzględnienie w dokumentach planistycznych (m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) informacji o udokumentowanych złożach kopalin.
Edukacja ekologiczna	prowadzenie działań mających na celu informowanie społeczeństwa zarówno o korzyściach płynących z wykorzystania poszczególnych rodzajów złóż, jak i o zagrożeniach dla ludzi i środowiska z tym związanych
Monitoring środowiska	współpraca z WIOŚ celem pozyskiwania najbardziej aktualnych danych w zakresie monitoringu wód podziemnych prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych

Źródło: opracowanie własne

5.7. Gleby

5.7.1. Pokrywa glebowa obszaru

Gmina Przelewice posiada żyzne i bogate w próchnicę gleby. Z obszarem zastoiskowym związane jest przede wszystkim występowanie czarnych ziem pyrzyckich, najżyźniejszych gleb na Pomorzu Zachodnim, zaliczanych od I do III klasy bonitacyjnej oraz kompleksów przydatności rolniczej od 1. (pszennego bardzo dobrego), poprzez 2. (pszenny dobry), do 4. (żytniego bardzo dobrego) i ich trzech typów:

- czarne ziemie najstarsze – występują w położeniach najniższych i powstały pod wyraźnym wpływem wód gruntowych. Wytworzyły się one z utworów holocenijskich, pierwotnie należących do murszów lub gleb torfiasto-mineralnych o zmurszałej warstwie torfowej, na podłożu piaszczystym i marglistym. Pierwotną roślinnością tych gleb była roślinność trawiasta. Gleby te występują w większych ilościach w odnodze doliny Płoni, biegnącej w stronę Pyrzyc.

- czarne ziemie starsze – ziemie o słabiej zaznaczonym wpływie wód głębszych, powstały w miejscach nieco wyżej położonych od poprzednich. Genezę tych gleb należy wiązać ze specyficzną roślinnością leśną, w szczególności okresu atlantyckiego i subborealnego, którą tworzyły wilgotne lasy dębowe z domieszką wiązu i lipy. Występują one głównie na południowy zachód od doliny Płoni.

- czarne ziemie najstarsze (czarnoziemy) – występują w częściach zastoiska pyrzyckiego, położonych wyżej od wymienionych poprzednio, szczególnie w północno-wschodniej części zastoiska. W ich obrębie wpływ wód gruntowych nie zaznacza się. Geneza tych gleb związana jest z roślinnością stepopodobną, która występowała tu po ustąpieniu lodowca.

Czarne ziemie pyrzyckie w poziomach próchnicznych mają najczęściej skład mechaniczny utworów pyłowych ilastych, utworów pyłowych zwykłych, ewentualnie iłów pylastych lub glin pylastych. W głębszych poziomach profilu występują często ily pylaste, ily oraz pylaste gliny średnie lub ciężkie. Charakterystyka ta pozwala zaliczyć czarne ziemie pyrzyckie do grupy agronomicznej gleb ciężkich. Skałami macierzystymi czarnych ziem są m.in. tzw. ily zastoiskowe (warwowe) powstałe poprzez osadzanie się materiałów pyłowo-iłowych naprzemianległymi warstwami. Są to utwory warstwowane, zasobne w węgiel wapnia.

Ponadto w Gminie podstawowym typem gleb są również czarne ziemie murszaste,

gleby mułowe i mułowo-glejowe oraz gleby płowe właściwe, które prawie w całości przeznaczone są pod uprawę polową. Ich wartość bonitacyjna sięga od II do IV klasy. W obniżeniach terenu, na siedliskach podmokłych, terenach przyjeziornych wytworzyły się gleby torfowe i murszowe. Występują w dolinie rzeki Płoni i wokół jeziora Płoń. Gleby bagienne użytkowane są głównie jako łąki i pastwiska.

Odczyn gleb występujących na terenie Gminy Przelewice jest alkaliczny, wynika to z obecności węgla wapnia. Znaczne ilości CaCO_3 można stwierdzić w większości profili glebowych już na głębokości 50-100 cm, najczęściej w granicach od 10% do 25%, zaś w glebach obniżeń terenowych zawartość CaCO_3 może dochodzić do 40%.

Gminy dążą do poprawy struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych. W tym celu zalecane są rolnikom prawidłowe prowadzenie zmianowania roślin, a także właściwe nawożenie mineralne i organiczne. W związku z restrukturyzacją i unowocześnianiem gospodarki rolnej, proponuje się rolnikom dotacje unijne. Środki można uzyskać z Programu wdrażanego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa PROW.

5.7.2. Użytkowanie gruntów

Gmina Przelewice zajmuje powierzchnię 16 201 ha, w tym użytki rolne zajmują 80,61% powierzchni, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 7,47% powierzchni Gminy, grunty pod wodami 5,52%, grunty zabudowane i zurbanizowane 3,31%, a nieużytki 3,06%. Podział poszczególnych typów użytkowania terenu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Podział Gminy Przelewice według struktury użytkowania gruntów

Użytkowanie terenu	Udział w powierzchni ogółem [%]	Powierzchnia [ha]
powierzchnia ogółem	100	16 201
powierzchnia lądowa	94,48	15 306
użytki rolne razem	80,61	13 059
użytki rolne - grunty orne		11 696
użytki rolne - sady		47
użytki rolne - łąki trwale		668
użytki rolne - pastwiska trwale		385
użytki rolne - grunty rolne zabudowane		155
użytki rolne - grunty pod stawami		53

użytki rolne - grunty pod rowami		55
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	7,47	1 211
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy		1 181
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione		30
grunty pod wodami razem	5,52	895
grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi		0
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi		841
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi		54
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	3,31	537
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe		58
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe		42
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane		0
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane		8
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku		51
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi		357
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe		15
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - inne		0
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne		6
użytki ekologiczne	0,00	0
nieużytki	3,06	495
tereny różne	0,02	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W związku z występowaniem w Gminie Przelewice czarnych ziem pyrzyckich predysponowane są one do pełnienia funkcji produkcyjnej, w tym uprawy roślin wymagających dobrych warunków glebowych. Do takich należy pszenica, a obecnie (przy wysokim rozwoju technologicznym) również rzepak oraz burak cukrowy. Powyższe dane potwierdzają, iż grunty orne zajmują 89,6% wszystkich użytków rolnych w Gminie.

5.7.3. Monitoring gleb

Gleby na terenie Gminy nie były monitorowane w ramach państwowego monitoringu środowiska. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Szczecinie w sprawie danych dotyczących monitoringu gleb przedstawiła informację, wskazując że nie posiada aktualnych badań jakości gleb na terenie Gminy Przelewice.

5.7.4. Analiza SWOT – gleby

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru gleby.

Tabela 28. Analiza SWOT - gleby

Mocne strony		Słabe strony	
Czynniki wewnętrzne			
- występowanie gleb korzystnych dla rozwoju rolnictwa, - użytki rolne stanowiące 80,61% powierzchni Gminy		- brak badań w ramach państwowego monitoringu środowiska, - duża ilość gleb kwaśnych	
Szanse		Zagrożenia	
Czynniki zewnętrzne			
- możliwość korzystania rolników z programów wsparcia do produkcji rolniczej oraz doradztwa rolniczego, - ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych, - wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej, - zwiększenie świadomości ekologicznej rolników		- rosnące zagrożenie wystąpienia zjawiska suszy - w ostatnich latach obserwuje się nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe okresy suszy, - nieprawidłowe praktyki rolnicze, nadmierne i niekontrolowane stosowanie nawozów rolniczych, - brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi	

Źródło: opracowanie własne

5.7.5. Zagadnienia horyzontalne – gleby

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 29. Zagadnienia horyzontalne – gleby

Adaptacja do zmian klimatu	stworzenia systemu upraw oraz zagospodarowania gruntów rolniczych odpornych na zmiany klimatu
	zachowanie trwałych użytków zielonych oraz ich odpowiednie koszenie
	stosowanie zalesień na terenach zniszczonych i obszarach niewykorzystanych rolniczo, gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację (erozję, wyjąłowanie, przenikanie zanieczyszczeń do wód)
	prowadzenie działań mających zwiększyć retencję glebową, głównie poprzez wprowadzanie małych zbiorników retencyjnych, oczek wodnych i rowów nawadniających
Nadzwyczajne	dokonanie pełnej inwentaryzacji obszarów narażonych na osuwanie

zagrożenia środowiska	się mas ziemnych oraz uwzględnianie możliwości występowania takich zagrożeń w planowaniu przestrzennym;
Edukacja ekologiczna	prowadzenie działań edukacyjnych dla rolników w zakresie m.in.: programów rolno-środowiskowych dla rolnictwa, stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, nawożenia i ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem promowania rolnictwa ekologicznego i integrowanego
Monitoring środowiska	stała współpraca z WIOŚ oraz IUNG celem pozyskiwania aktualnych danych w zakresie stanu gleb

Źródło: opracowanie własne

5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1. System gospodarki odpadami

Dnia 24.02.2015 r. Rada Gminy Przelewice w drodze uchwały nr IV/22/2015 podjęła decyzję o wystąpieniu Gminy Przelewice ze Związku Gmin Dolnej Odry i z dniem 01.07.2015 r. system gospodarki odpadami komunalnymi prowadzony jest przez Gminę Przelewice. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1454, 1629) nakłada na gminy obowiązki w zakresie gospodarki odpadami, a dokumentem strategicznym w tym względzie staje się obecnie regulamin utrzymania czystości, porządku i gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Przelewice. Jego treść reguluje uchwała NR V/28/2015 Rady Gminy Przelewice z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości, porządku i gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Przelewice zmieniona uchwałą nr XI/96/2015 Rady Gminy Przelewice z dnia 29 września 2015 r. o zmianie uchwały Nr V/28/2015 Rady Gminy Przelewice z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości, porządku i gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Przelewice.

Gmina Przelewice zgodnie z uchwałą nr XVIII/322/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028 (Dz. Urz. Woj. Zach. Z dnia 26 stycznia 2017 r. poz. 445 z późn. zm.) od 10.02.2017 r. należy do wschodniego regionu gospodarki odpadami komunalnymi.

5.8.2. Analiza gminnego systemu gospodarki odpadami

Zbiórka odpadów komunalnych na terenie Gminy Przelewice jest zorganizowana. Odpady gromadzone selektywnie w pojemnikach, workach i kontenerach wywożone są przez firmy posiadające koncesje do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), gdzie poddawane są procesom odzysku/unieszkodliwiania. Z terenu Gminy Przelewice odpady kierowane są do instalacji zlokalizowanych w miejscowościach:

- Dalsze, zarządzanej przez EKO-MYŚL Sp. z o.o.,
- Szczecin, zarządzanej przez Remondis Szczecin Sp. z o.o.

W latach 2016-2017 r. usługi polegające na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z terenu Gminy Przelewice z nieruchomości zamieszkałych świadczyła firma Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. z siedzibą w Pyrzycach przy ul. Kościuszki nr 26 wyłoniona w drodze przetargu.

W wyniku podpisanego porozumienia pomiędzy Wójtem Gminy Przelewice a Pyrzyckim Przedsiębiorstwem Komunalnym w Pyrzycach mieszkańcy mogą nieodpłatnie oddawać selektywnie zebrane odpady do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK), zlokalizowanego w mieście Pyrzyce przy ul. Kościuszki 26. Do PSZOK można było przekazać następujące odpady: odpady selektywnie zbierane, odpady zielone, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, zużyte świetlówki i inne odpady zawierające rtęć. Chemikalia, zużyte opony od samochodów osobowych, popioły, czysty gruz (budowlany i rozbiórkowy), przeterminowane leki i opakowania po lekach.

Odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości obejmuje frakcje: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne i metale, bioodpady, odpady zmieszane pozostałe po segregacji. Podstawowe informacje o zasadach selektywnej zbiórki odpadów przedstawiono poniżej w formie ryciny.

Jak segregować odpady?

WRZUCAMY:

- butelki po napojach i żywności
- słoiki
- szklane opakowania po kosmetykach

NIE WRZUCAMY:

- ceramika, doniczki, porcelana
- szkło okularowe i żaroodporne
- znicze z zawartością wosku
- żarówki, świetlówki i reflektory
- opakowania po lekach, rozpuszczalnikach i olejach silnikowych
- lustra i szyby

WRZUCAMY:

- opakowania z papieru i tektury
- gazety, czasopisma i ulotki
- zeszyty
- papier biurowy

NIE WRZUCAMY:

- odpady higieniczne np. ręczniki papierowe i zużyte chusteczki
- kartony po mleku i napojach
- papier lakierowany i powleczony folią
- zanieczyszczony papier
- papierowe worki po nawozach i materiałach budowlanych

WRZUCAMY:

- odpadki warzywne i owocowe
- resztki jedzenia
- gałęzie drzew i krzewów
- skoszona trawa, liście, kwiaty
- trociny i kora drzew

NIE WRZUCAMY:

- ziemia i kamienie
- popiół z węgla kamiennego
- drewno impregnowane
- kości i odchody zwierząt
- oleju jadalnego
- płyt wiórowych i piślniowych

WRZUCAMY:

- butelki plastikowe
- nakrętki, kapsle i zakrętki od słoików
- plastikowe opakowania, torbki foliowe, worki foliowe
- kartony po mleku/sokach
- puszki po żywności
- folia aluminiowa
- opakowania po środkach czystości, kosmetykach

NIE WRZUCAMY:

- opakowania po lekach
- zużyte baterie i akumulatory
- opakowania po farbach, lakierach i olejach
- plastikowych zabawek
- części samochodowych
- zużytego sprzętu elektr. i AGD

WRZUCAMY:

- wszystko, czego nie można wyrzucić do pozostałych pojemników, a co nie jest odpadem niebezpiecznym

NIE WRZUCAMY:

- przeterminowane leki i chemikalia
- zużyty sprzęt elektroniczny i AGD
- zużyte baterie i akumulatory
- meble i inne odpady wielkogabarytowe
- odpady budowlane i rozbiórkowe
- zużyte opony

Rycina 14. Selektywna zbiórka odpadów w Gminie Przelewice

Źródło: www.przelewice.pl

Na stronie internetowej Gminy Przelewice udostępnione są informacje o zasadach gospodarowania odpadami komunalnymi (m in. zasady segregacji odpadów, adres i godziny otwarcia PSZOK-u, częstotliwość opróżniania pojemników, informacje o wysokości stawki opłaty „śmieciowej” i sposobie jej uiszczania, o podmiocie odbierający odpady) oraz szczegółowy harmonogram odbioru odpadów zmieszanych i opakowaniowych.

Na podstawie sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za lata 2015-2017 Gmina Przelewice osiągnęła odpowiednie poziomy recyklingu odpadów wymagane ustawą o utrzymaniu czystości i porządku:

- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, tworzyw sztucznych, szkła, metalu:

a) w 2017 r. – został osiągnięty i wyniósł 24,8% (minimum w 2017 r. to 20%),

b) w 2016 r. – został osiągnięty i wyniósł 23,4% (minimum w 2017 r. to 18%),

c) w 2015 r. – został osiągnięty i wyniósł 27,7% (minimum w 2017 r. to 16%).

- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

a) w 2017 r. – został osiągnięty i wyniósł 0% przy maksymalnym poziomie 45%,

b) w 2016 r. – został osiągnięty i wyniósł 0% przy maksymalnym poziomie 45%,

c) w 2015 r. – został osiągnięty i wyniósł 12,5% przy maksymalnym poziomie 50%.

- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych:

a) w 2017 r. – został osiągnięty i wyniósł 92,7% (minimum w 2017 r. 45%),

b) w 2016 r. – został osiągnięty i wyniósł 46,1% (minimum w 2017 r. 42%),

c) w 2015 r. – został osiągnięty i wyniósł 100% (minimum w 2017 r. 40%).

Na terenie Gminy Przelewice stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi uzależnione są od liczby osób zamieszkujących nieruchomość oraz sposobu zbierania odpadów.

Stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2017 r. wynosiły odpowiednio 11 zł za odpady gromadzone w sposób selektywny oraz 17 zł za odpady zmieszane.

Koszty poniesione w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych wyniosły odpowiednio:

- w 2017 r. – koszt 493 213,61 zł

- w 2016 r. – koszt 485 934,73 zł

- w 2015 r. – koszt 313 495,02 zł (poniesione koszty dotyczą drugiego półrocza 2015 r.)

Zgodnie ze sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz danymi z Głównego Urzędu Statystycznego łączna masa odebranych zmieszanych odpadów (20 03 01) z terenu Gminy Przelewice wyniosła 731,33 Mg, w 2015 r. 953,55 Mg, zaś w 2017 r. było to 884,71 Mg, w tym udział zmieszanych odpadów, pochodzących z gospodarstw domowych odnotowano na poziomie 753,34 Mg. Udział zmieszanych odpadów na 1 mieszkańca w 2017 r. wyniósł 169,1 kg.

Tabela 30. Zmieszane odpady komunalne z terenu Gminy Przelewice

Zmieszane odpady	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku - ogółem	Mg	731,33	764,86	953,55	874,76	884,71
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku - ogółem na 1 mieszkańca	kg	136,5	142,9	179,7	165,5	169,1
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku - z gospodarstw domowych	Mg	595,56	646,41	783,86	729,44	753,34

zmieszane odpady zebrane w ciągu roku - odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	111,1	120,8	147,8	138,0	144,0
---	----	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Należy podkreślić, że w kolejnych latach ważnym zadaniem jest właściwe gospodarowanie odpadami. Podstawowym kierunkiem jest zwiększenie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów. Powyższe wynika z:

- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. 2016 r. poz. 2167),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. 2017 poz. 2412).

5.8.3. Składowiska odpadów

Na terenie Gminy Przelewice nie funkcjonuje żadne czynne składowisko odpadów komunalnych, natomiast w 2017 r. funkcjonowało 1 „dzikie” składowisko odpadów, od 2013 r. Gmina zlikwidowała 10 takich miejsc, o łącznej powierzchni 1 950 m². Likwidacją dzikich wysypisk na terenach gminnych zajmuje się Urząd Gminy Przelewice.

Tabela 31. „Dzikie” składowiska odpadów na terenie Gminy Przelewice

„Dzikie” składowiska odpadów	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017
powierzchnia istniejących - stan w dniu 31 XII	m ²	20 000	20 000	20	35	50
istniejące - stan w dniu 31 XII	szt.	5	5	1	1	1
zlikwidowane - w ciągu roku	szt.	0	0	4	6	1
odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk - w ciągu roku	t	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

5.8.4. Wyroby zawierające azbest

Na mocy ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz.U. 2017 poz. 2119), w 1998 r. w Polsce zakończono produkcję wyrobów zawierających azbest. Na posiadaczy wyrobów zawierających azbest nałożono obowiązek ich inwentaryzowania i przestrzegania specjalnych procedur w trakcie usuwania, transportu i ich składowania. W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032”, a następnie dnia 15 marca 2010 r. przyjęło uchwałę nr 39/2010 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Tak długi okres został przyjęty ze względu na trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów zawierających azbest stosowanych w budownictwie oraz ich znaczne rozproszenie na terenie kraju. Dodatkowo czas ten wydłuża konieczność ponoszenia przez właścicieli nieruchomości, urzędów oraz instalacji wysokich kosztów demontażu wyrobów azbestowych oraz transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, a także nieuniknionych kosztów związanych z zakupem nowych wyrobów bezazbestowych, które zastąpią usunięte wyroby azbestowe.

Dzięki wsparciu finansowemu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie na terenie Gminy Przelewice cyklicznie prowadzona jest akcja usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Na terenie Gminy Przelewice dotychczas zinwentaryzowano 781,177 Mg wyrobów zawierających azbestowych, w tym 594,547 Mg było w posiadaniu osób fizycznych, zaś pozostała część 186,630 Mg należała do osób prawnych. Masa azbestu usuniętego i unieszkodliwionego z tereny Gminy do 2017 r. wyniosła miny 95,711 Mg. Tym samym pozostało do usunięcia 685,466 Mg (z czego osoby fizyczne – 509,719 Mg, osoby prawne 175,747 Mg) (dane <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl>).

5.8.5. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

Tabela 32. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, - osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, tworzyw sztucznych, szkła, metalu; - osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, - zwiększająca się corocznie ilość odpadów segregowanych w ogólnej ilości odebranych odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie koszty utrzymania systemu gospodarki odpadami, które muszą być zbilansowane opłatami wnoszonymi przez właścicieli nieruchomości, - brak prowadzenia prawidłowej selektywnej zbiórki odpadów przez niektórych mieszkańców, - niezadawalająca świadomość mieszkańców w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz poprawnego segregowania odpadów, - niewystarczające ilości unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość uzyskania dofinansowania na inwestycje w zakresie rozwoju systemu gospodarowania odpadami na terenie Gminy ze środków zewnętrznych - konieczność zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami 	<ul style="list-style-type: none"> - nielegalne pozbywanie się odpadów przez mieszkańców (np. spalanie odpadów w domowych kotłowniach), - odpady związane z ruchem turystycznym, - nieprzepisowe składowanie odpadów.

Źródło: opracowanie własne

5.8.6. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 33. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Adaptacja do zmian klimatu	ponowne wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu, ograniczając tym samym wydobycie lub wytwarzanie nowych surowców bądź materiałów
	reorganizacja gminnych systemów odbioru odpadów komunalnych, zwiększenia częstotliwości odbioru odpadów zmieszanych czy biodegradowalnych
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	wyeliminowanie praktyk niewłaściwej rekultywacji składowisk odpadów
Edukacja ekologiczna	prowadzenie działalności edukacyjnej zarówno mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych w zakresie ograniczania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami, selektywnego zbierania odpadów oraz racjonalnego wykorzystania wody i energii
	organizowanie różnych cyklicznych akcji typu sprzątanie świata, dzień ziemi, zbiórki zużytych baterii i segregacji odpadów do specjalnie zakupionych pojemników
Monitoring środowiska	prowadzenie monitoringu środowiska w odniesieniu do gospodarki odpadami w zakresie ilości wytwarzanych i odzyskiwanych odpadów na terenie Gminy

Źródło: opracowanie własne

5.9. Zasoby przyrodnicze

5.9.1. Flora

Obszar Gminy Przelewice wchodzi w skład dwóch nadleśnictw: Nadleśnictwa Choszczno i Nadleśnictwa Człopa, które należy do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku. Przeważająca część Gminy należy do Nadleśnictwa Człopa. Najważniejszym gatunkiem lasotwórczym w Nadleśnictwie Człopa jest sosna zajmująca 88% powierzchni. Udział innych gatunków przedstawia się następująco:

- 6% brzoza,
- 2% dąb, klon, jawor, wiąz, jesion,
- 2% buk,
- 1% świerk, daglezcja,
- 1% pozostałe.

Pomimo wybitnie rolniczego charakteru Gminy Przelewice, wyróżnia się ona bogatą florą ostoi naturalnych, półnaturalnych i enklaw leśnych, osobliwymi gatunkami roślin i zróżnicowanymi siedliskami. Do najcenniejszych gatunków grup należą rośliny prawnie chronione. Pod ochroną prawną znajduje się 16 gatunków, wśród nich 6 storczyków – *Dactylorhiza majalis*, *D. incarnata*, *Orchis palustris*, *Epipactis palustris*, *E. heleborine*,

Listera ovata oraz *Cladium mariscus*, *Campanula latifolia*, *Batrachium aquatile*, *Primula veris*, *Galium odoratum*, *Vinca minor*, *Allium ursinum*, *Convallaria majalis*, *Frangula alnus* i *Hedera helix*. Inną ważną grupę roślin na terenie Gminy stanowią gatunki umieszczone na czerwonej liście gatunków zagrożonych, są to *Orchis palustris* i *Orobanche pallidiflora*, która znajduje się także na liście gatunków chronionych. W grupie gatunków o wysokiej wartości przyrodniczej znalazły się też taksony rzadkie w kraju i regionalnie. Do interesujących na badanym terenie należą: *Allium ursinum*, *Cirsium acuale*, *Juncus subnodulosus*, *Senecio congestus*, *Tetragonolobus maritimus*.

Dla zachowania i zabezpieczenia bioróżnorodności istniejących interesujących biotopów, ostoi różnorodnych siedlisk i enklaw leśnych w krajobrazie rolniczym z cennymi gatunkami roślin i zwierząt, należy tak przygotować i realizować strategię ochrony przyrody w Gminie, aby pozostały w takim stanie jak są i cieszyły się nadal swoją mało zmienioną naturalnością.

5.9.2. Obszary chronione i cenne przyrodniczo

Na sieć Natura 2000 składają się dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Podstawą programu Natura 2000 jest Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa. Wyznaczenie obszarów specjalnej ochrony ptaków ma na celu protekcję populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk. Celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.

Na terenie Gminy Przelewice najważniejszą, pod względem rangi, formą ochrony przyrody jest sieć NATURA 2000, a w jej ramach na omawianym terenie włączone do ochrony obszary to:

- obszar Natura 2000 „Dolina Płoni i Jezioro Miedwie” (PLH320006)
- obszar Natura 2000 „Jezioro Miedwie i okolice” (PLB320005)

Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (PLH320006)

Data wyznaczenia: 2008-02-05

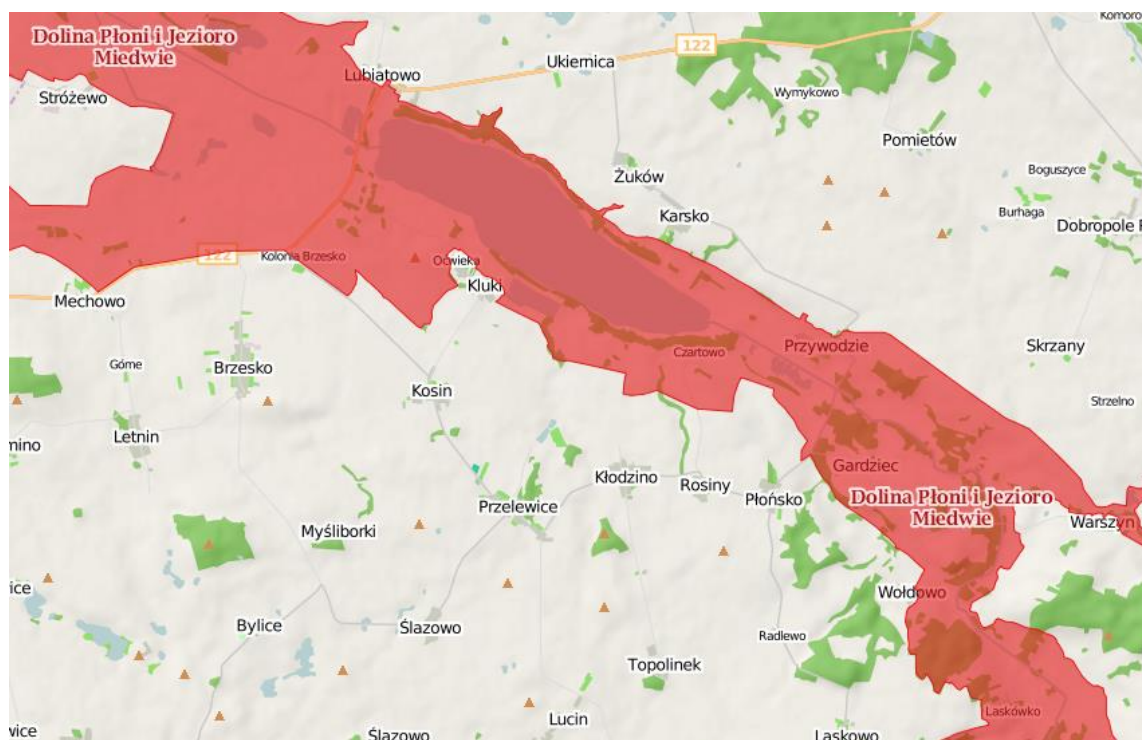
Powierzchnia: 20755,9 ha

Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE)

Obszar Natura 2000 „Dolina Płoni i Jezioro Miedwie” obejmuje swoim zasięgiem tereny na południowy wschód od Szczecina, doliny rzek Płoni, Strzelicy i Krzękny oraz teren okalający jedna z największych jezior w Polsce - jezioro Miedwie. Jest to obszar ochrony siedlisk, którego głównym celem ochronnym jest właśnie ochrona siedlisk wybranych gatunków flory i fauny, będących pod ochroną lub o szczególnym znaczeniu dla ekosystemu regionu. Obszar podzielony jest na dwa mniejsze tereny, będące oddzielnymi filarami struktury ochronnej. Pierwszy z nich to "Źródłiskowa Dolina Płoni", a drugi to "Basen Pra-Miewie".

Pierwszy obszar „źródłiskowa dolina Płoni” porośnięty jest grądami, buczyną oraz lasami mieszanymi rosnącymi na piaszczystych wzniesieniach. Podłoże niższych stref jest wilgotne i torfowiskowe co sprzyja rozwojowi wyjątkowych i rzadkich okazów roślinnych. Drugi obszar „basen Pra-Miedwia” obejmuje denne równiny o bardzo żyznych glebach w dolinie Płoni i Krzekny w obrębie tzw. plejstocenijskiego zastoiska wodnego i moreny, powstałe po sztucznym obniżeniu poziomu wody wielkiego jeziora tzw. Pra-Miedwia. W rejonie jeziora Płoń rozwinęły się kompleksy bagiennych olsów i łągów oraz żyzne łągi wiązowe i grądy. Na zboczach spotkać można murawy kserotermiczne. Wyróżnia się tu siedliska takie jak: ziołorośla górskie, ciepłolubne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, wiele innych umieszczonych w dyrektywie siedliskowej.

Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 17 rodzajów siedlisk załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i 11 gatunków załącznika II tej Dyrektywy. Do najważniejszych biotopów należą torfowiska węglanowe *Caricion davallianae*, wykształcone w wodach i na brzegach jezior, lokalnie wzbogacone o gatunki halofilne. Występują tu największe w Polsce powierzchnie szuwarów kłociowych, najbogatsza w Polsce populacja storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy Buxbauma i marzycy czarniawej. Do walorów obszaru należy dobrze zachowany pasmowy układ biotopów, obejmujący pełną gamę typowych zbiorowisk roślinnych z charakterystycznymi gatunkami.

Rycina 15. Lokalizacja obszaru NATURA 2000 Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (PLH320006)

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005)

Data wyznaczenia: 2004-11-05

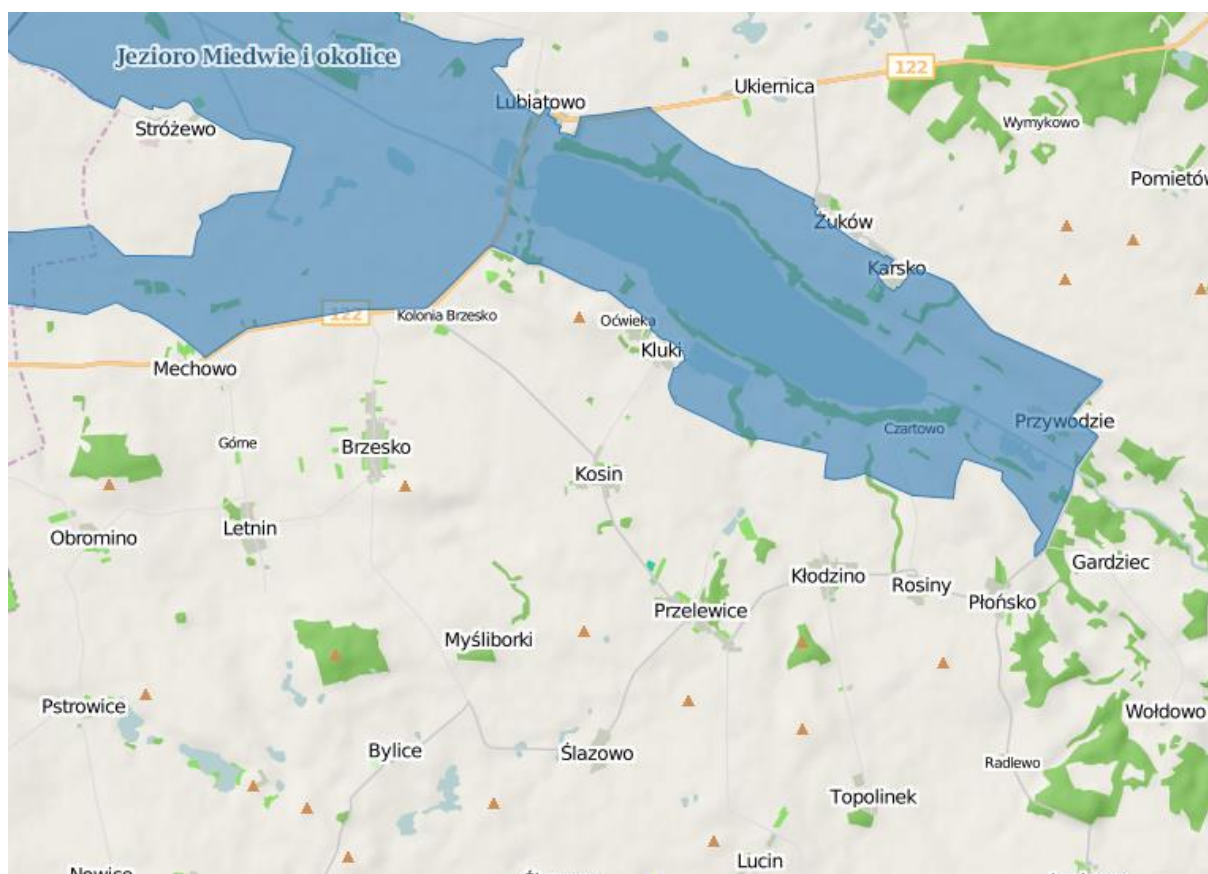
Powierzchnia: 15658.8 ha

Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.

Do obszaru Natura 2000 „Jezioro Miedwie i okolice” włączono jeziora: Miedwie, Żelewko, Będgoszcz i część jez. Płoń. Ponadto w granicach obszaru znalazła się również rzeka Płonia i kanał Płoński. Tereny lądowe w większości pokryte są ekstensywnie użytkowanymi łąkami, w części południowo-zachodniej znajduje się torfowisko węglanowe a w części wschodniej – las olszowy. Jezioro Miedwie jest najniżej położonym polskim jeziorem i stanowi rezerwuuar wody pitnej dla Szczecina.

Jezioro Miedwie i okolice to szczególny obszar ze względu na występujące tam wilgotne łąki i żyzne pola uprawne połączone z szeregiem otaczających zbiorników wodnych.

Cały obszar ma status ostoi ptaków o randze europejskiej. Zarówno tych, które wychowują tu swoje potomstwo jak i tych zatrzymujących się na pewien czas a nawet zimujących. Na szczególną uwagę zasługują wędrujące ptaki wodno-błotne, które co rocznie zatrzymują się w ostoi. Występuje tam co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk, błotniak łąkowy i gęgawa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: rybitwa czarna, gąsiorek i wodniczka. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego następujących gatunków ptaków: gęsi zbożowa oraz białoczelna; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: łabędź krzykliwy, perkoz dwuczuby, krakwa, czajka i siewka złota; na jesiennym zlotowisku żurawie występują w ilości do 5 000 osobników. Zimą w wysokim zagęszczeniu występuje perkoz dwuczuby.

Rycina 16. Lokalizacja obszaru NATURA 2000 Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005)

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Pomniki przyrody

Zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, na terenie Gminy Przelewice znajduje się 8 pomników przyrody. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane.

Tabela 34. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Przelewice

Lp.	Obiekt poddany ochronie	Pierśnica [cm]	Wysokość [m]	Rok uznania/podstawa prawna
1.	Cis pospolity – <i>Taxus baccata</i>	81	9	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
	Cis pospolity – <i>Taxus baccata</i>	69	8	
2.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	141	25	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
3.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	142	26	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
4.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	147	26	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
5.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	129	24	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
6.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	184	27	Uchwała Nr XII/80/2003 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
7.	Trzy grupy drzew z gatunku kasztan jadalny <i>Castanea sativa</i>	11 szt. o obwodzie pnia w cm: jedna grupa - 215, 182, druga grupa - 220, 160, 180, trzecia grupa - 210, 60, 180, 60, 60, 120	9	Uchwała Nr XXXVVII/314/2014 Rady Gminy w Przelewicach z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

Źródło: opracowanie własne

Ogród Dendrologiczny w Przelewicach

Poza obszarami chronionymi na terenie Gminy Przelewice dużą wartość przyrodniczą stanowi Ogród Dendrologiczny w Przelewicach, który słynie z bogactwa i różnorodności rosnących tu roślin drzewiastych. W 1802 r. na zlecenie ówczesnego właściciela majątku, Augusta Heinricha Borgstede został założony park krajobrazowy w stylu angielskim. Dopiero w latach 1933-1938 na zlecenie dra Conrada von Borsiga przebudowano park w stylu naturalistycznym, nadając mu charakter arboretum. Projekt sporządzili specjaliści z berlińskiej szkółki drzew Ludwiga Spaetha - Helmuth Spaeth i dr Karl Kempkes, zrealizował go za architekt krajobrazu Karl Heydenreich z Wrocławia.

W latach 1945-1992 ogród jako własność państwowa administrowane były przez różne instytucje: początkowo m.in. przez Wojewódzką Radę Narodową, a później przez PGR. W 1976 r. park został wpisany do rejestru zabytków pod nr 791. Opiekę naukową nad obiektem sprawowała Rada Naukowa Arboretum Przelewickiego pod kier. prof. dr S. Białoboka (1955-65), następnie funkcję opiekuna przejął prof. dr S. Kownas (1965-75), a po nim doc. dr hab. Henryk Chylarecki jako kierownik Ogrodu, który w roku 1987 na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie opracował projekt rewaloryzacji Ogrodu.

W 1993 r. ogród - wraz z pałacem i folwarkiem - został przejęty przez Gminę Przelewice. W 2000 r. powołano do życia Centrum Edukacji Przyrodniczej, w 2006 r. w odbudowanym pałacu otwarto Botaniczne Centrum Badawczo-Wdrożeniowe. Liczba gatunków i odmian drzew i krzewów w ogrodzie zwiększyła się z 418 w 1975 r. do ok. 1,2 tys. po 2000 r. Pod względem składu gatunkowego w dużym stopniu odtworzono kolekcję roślin z czasów Conrada von Borsiga.

Park (obecnie arboretum) położony jest na północ od pałacu, w rozwidleniu dwóch cieków. Układ alejek i zieleni jest swobodny, z łąką ciągnącą się wzdłuż całego parku na północny wschód od pałacu. Kompozycja zieleni złożona z różnorodnych zespołów florystycznych.

Na przestrzeni lat Ogród Dendrologiczny był sukcesywnie powiększany i obecnie zajmuje powierzchnię około 45 ha. Na jego obszarze zgromadzono około 1 430 różnorodnych gatunków i odmian roślin drzewiastych i zielnych z całego świata. Do najciekawszych okazów jakie obejrzeć można w parku należą m in. występujący głównie na terenach Ameryki Północnej w Stanach Zjednoczonych świerk Brewera, sprowadzoną z Japonii sosnę drobnokwiatową czy afrykański cedr atlaski. Ciekawostkami dendrologicznymi są rzadko

spotykane w winnych ogrodach bambusy, drzewa mamutowe, metasekwoje oraz unikalne sosny z Meksyku, Himalajów, Chin i Japonii. Symbolem arboretum jest dawidia chińska (kwiat ten znajduje się na herbie Gminy Przelewice), zwana też drzewem chusteczkowym z uwagi na śnieżnobiałe podsadki kwiatowe, które w okresie kwitnienia wyglądają jak chusteczki rozwieszane na gałęziach. Do najpiękniejszych i najciekawszych kolekcji w Ogrodzie należą również różaneczniki, magnolie, kaliny, róże oraz kwitnące jabłonie i wiśnie japońskie.

Podstawowe cele i zadania Ogrodu Dendrologicznego to:

- utrzymanie i rozwój kolekcji roślin drzewiastych strefy umiarkowanej,
- badania nad aklimatyzacją i reintrodukcją wartościowych gatunków w tym rzadkich i ginących,
- udostępnienie kolekcji i informacji o niej dla celów naukowych i dydaktycznych.

Rycina 17. Przebieg „trasy tysiąca barw” w Ogrodzie Dendrologicznym w Przelewicach
 Źródło: <http://ogrodprzelewice.pl>

Waloryzacja przyrodnicza

Zgodnie z przeprowadzoną przyrodniczą Gminy Przelewice z 1998 r. wartościowymi terenami przyrodniczo są:

- Dolina Płoni z jeziorem Płoń ze względu na występowanie zróżnicowanych ekosystemów tj. wodne, źródliskowe, bagienne, łąkowe, murawowe i leśne. Przeważają tu lasy o charakterze grądów, łągów i olsów. Cały obszar leśny pełni funkcje wodno- i glebochronne. Cenne florystycznie są okazałe drzewa rodzime, głównie buki, dęby, topole, olsze i jesiony.
- nieckowate zagłębienia wytopiskowe położone na południowy wschód od wsi Bylice, w sąsiedztwie wzniesienia – Góra Tarnina. Dwa jeziora i zagłębienia z roślinnością zielną i wilgotnymi zagłębieniami oraz pasma wzgórz porośniętych murawami i zaroślami. Na brzegach i w wodzie występuje pas roślinności szuwarowej, błotnej i wodnej z interesującymi gatunkami. Roślinność ta stanowi naturalny bufor przechwytyjący nadmiar biogenów spływających z pól do jezior (cały obiekt otoczony jest polami ornymi).
- lasy na SE od Wołdowa stanowią zróżnicowane zbiorowiska leśne, źródliskowe i bagienne na zboczu i dnie doliny Płoni. Są to lasy o charakterze dąbrów, grądów, łągów i olsów. Cały obszar leśny pełni funkcje wodno- i glebochronne.

Wśród zespołów i zbiorowisk cennych, a zarazem rzadkich wymieniono: zespół roślin wodnych biernie umieszczonych z *Wolffią arrhizae*, szuwar trawiasty z manną fałdowaną (siedlisko bogate w wapń), łąg topolowo wierzbowy oraz ols z rzeżuchą. Natomiast, jako interesujące w skali regionalnej fragmenty świetlistej dąbrowy, zbiorowisko z olszą szarą, zbiorowisko z rdestem sachalińskim, zespoły z kłosownicą leśną, murawy na piaskach z różnymi gatunkami kostrzew, ziołorośla z lepiężnikiem i zbiorowiska źródliskowe z rzeżuchą.

Stopień naturalności szaty roślinnej gminy Przelewice jest różny – najlepiej zachowana jest roślinność terenów niedostępnych dla gospodarki i turystyki oraz terenów wycofanych z użytkowania przed wielu laty. W pierwszym przypadku występuje roślinność zgodna z siedliskiem (zbiorowiska leśne). Druga sytuacja dotyczy terenów głównie byłych użytków zielonych, na których zachodzą przemiany sukcesyjne o różnym stopniu zaawansowania. Są tu reprezentowane wszelkie stadia od pozostałości zbiorowisk łąkowych, poprzez ziołorośla, turzycowiska, szuwały do zarośli wierzbowych i leśnych zbiorowisk olsowych i łągowych. Tempo i kierunek sukcesji uzależnione są w znacznym stopniu od intensywności degradacji gleb (w szczególności torfów).

Cennym elementem krajobrazu rolniczego są niewielkie enklawy drzew i krzewów. W zadrzewieniach i zakrzewieniach śródpolnych spotykane są egzemplarze drzew i krzewów o wymiarach pomnikowych. Na stromych zboczach dolin rzecznych i krawędziach Pradoliny utrzymują się interesujące fragmenty grądów. Na miejscach nasłonecznionych występują pasy ciemnych zarośli tzw. czyżni. Oprócz dużego waloru krajobrazowego pełnią one ważną rolę dla zwierząt, głównie ptaków.

Według „Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego” 2010 r. Załącznika nr 9 na terenie województwa zachodniopomorskiego proponuje się utworzenie 6 nowych form ochrony przyrody na terenie Gminy Przelewice:

3 rezerwatów przyrody:

- „Lubiatowskie Łęgi”, którego celem ochrony jest flora, szata roślinna oraz zabytkowy drzewostan (drzewostan powstał na podstawie dawnego założenia parkowego o ewidentnie sztucznym pochodzeniu na początkowych etapach naturalizacji),
- „Gęsie Stawy”, którego celem jest ochrona bardzo rzadkich gatunków ptaków związanych z tym siedliskiem, ochrona gadów, płazów i ssaków,
- „Wołdowo”, którego celem ochrony są wąwozy i zbocza erozyjne, unikalne w skali europejskiej torfowiska kopułowe, petryfikujące źródliska z tworzącym się w wyniku tego procesu trawertynem, stanowiska roślin chronionych, drzewa pomnikowe.

oraz 3 użytków ekologicznych:

- Bylice, którego celem ochrony są półnaturalne ekosystemy wodne wraz z awifauną oraz pozostałymi grupami systematycznymi,
- Jeziorko Ukiernickie, którego celem jest zachowanie istniejących dotychczas na terenie planowanego użytku dogodnych warunków ochrony ptactwa wodnego,
- Laskowskie Jeziorko, którego celem ochrony jest zachowanie dogodnych warunków odbywania lęgów ptaków wodno-błotnych a także rozrodu i przebywania zwierząt pozostałych grup systematycznych.

5.9.3. Fauna

Zgodnie z przeprowadzoną waloryzacją faunistyczną na terenie Gminy Przelewice stwierdzono:

- 17 gatunków ryb (sandacz, płoć, szczupak, węgorz, ukleja, lin, krab, leszcz, okoń, karaś),

- 11 gatunków płazów (grzebiuszka, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona, fraszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, rzekotka drzewna),
- 4 gatunków gadów (jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec),
- 157 gatunków ptaków (najliczniej reprezentowane ptaki wodne i błotne);,
- 30 gatunków ssaków (bóbr, wydra, jeż zachodni, gronostaj, łasica ryjówka aksamitna ryjówka, malutka, wiewiórka).

Większość z nich to gatunki objęte ochroną prawną. Kilka gatunków to gatunki Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt (kania rdzawa, bielik, wydra i nietoperze) bądź Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt (2 gatunki ssaków i 13 gatunków ptaków). Dla wszystkich grup kręgowców wyróżniono strefy mające istotne znaczenie dla ich istnienia. Powierzchnia tych obszarów wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Żadna ze stref nie została do tej pory objęta jakąkolwiek formą ochrony przyrody. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych.

5.9.4. Ochrona bioróżnorodności w zakresie stosowania środków ochrony roślin

Nieprawidłowe lub nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin niesie za sobą liczne niebezpieczeństwa, m.in. wywiera presję na środowisko naturalne, ogranicza bioróżnorodność agrocenoz, powoduje pojawianie się organizmów szkodliwych dla roślin odpornych na ich działanie, zagraża owadom zapylającym oraz występowanie pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych w ilościach zagrażających zdrowiu konsumentów.

W celu zapewnienia prawidłowej ochrony upraw przed organizmami szkodliwymi dla roślin, przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnych skutków stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz zachowaniu bezpieczeństwa zarówno środowiska, jak i zdrowia konsumenta, opracowane zostały podstawy integrowanej ochrony roślin.

Stosownie do postanowień art. 4 dyrektywy PE i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 71) państwa członkowskie Unii Europejskiej mają obowiązek ustanowienia krajowych planów działania służących ustalaniu celów, środków i harmonogramów zmierzających do zmniejszenia zagrożenia związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin.

W Polsce wykonanie zobowiązań wynikających z postanowień w/w dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady stanowi Krajowy plan działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin. Dokument ten stanowi kontynuację krajowego planu działania na lata 2013–2017 i podobnie jak poprzedni plan nie nakłada obowiązków na rolników czy przedsiębiorców, lecz określa zadania dla jednostek administracji publicznej w zakresie ograniczania zagrożeń związanych z wykonywaniem chemicznych zabiegów ochrony roślin. Zadania te będą stanowić wsparcie dla krajowych producentów w wytwarzaniu wysokiej jakości żywności, spełniającej wysokie wymagania w zakresie bezpieczeństwa konsumenta, przy zminimalizowaniu negatywnej presji na środowisko naturalne.

W dokumencie przyjęto, że kluczowym celem dla Polski będzie, podobnie jak w latach poprzednich, upowszechnianie ogólnych zasad integrowanej ochrony roślin. Wdrożenie zasad integrowanej ochrony roślin, w szczególności przez promowanie nie chemicznych metod ochrony, prowadzi bowiem do zmniejszenia zależności produkcji roślinnej od preparatów chemicznych i w efekcie ogranicza ryzyko związane z ich użyciem - zarówno dla konsumentów produktów rolnych, osób wykonujących zabiegi, jak i środowiska, a w szczególności środowiska wodnego oraz owadów zapylających.

Podobnie jak w krajowym planie działania na lata 2013-2017, w nowym dokumencie duży nacisk położony został na ochronę owadów zapylających oraz środowiska wodnego. Zaplanowano także rozwój monitoringu obecności środków ochrony roślin w wodach powierzchniowych. Doskonalony będzie system szkoleń z zakresu ochrony roślin, w tym poprzez opracowanie jednolitych materiałów dydaktycznych. Rozwijany będzie monitoring zatruc ludzi oraz pszczół środkami ochrony roślin. Prowadzone będą także działania na rzecz zapewnienia efektywnej ochrony upraw małoobszarowych oraz ekologicznych.

Realizacja Krajowego planu działania na lata 2018-2022 przez Gminę Przelewice, jak również przez samych rolników pozwoli nie tylko na ograniczenie presji rolnictwa na środowisko naturalne i ochronę jego zasobów, ale także przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej w żywności.

5.9.5. Ochrona środowiska przyrodniczego w zakresie lokalizowania uciążliwych obiektów i instalacji

Do najbardziej uciążliwych obiektów i instalacji dla środowiska można zaliczyć m.in.:

- produkcję rolną, w tym szczególności zwierzęcą – duże fermy produkcyjne,

- chów i hodowlę zwierząt futerkowych,
- przemysł paszowy,
- ubojnie zwierząt,
- produkcja płyt wiórowych i paździerzowych (proces suszenia wiórów oraz prasowania i suszenia płyt),
- gospodarowanie odpadami,
- oczyszczalnie ścieków,
- produkcję środków ochrony roślin.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jedn. Dz. U. Dz.U. 2016 poz. 71) przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko) są m.in. chów lub hodowla zwierząt w liczbie nie mniejszej niż 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (§2 ust.1 pkt.51), a przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie oddziaływać na środowisko są m.in. chów lub hodowla zwierząt w liczbie mniejszej niż 60 DJP (§3 ust. 1 pkt 102) oraz chów lub hodowla zwierząt, w liczbie nie mniejszej niż 40 DJP, jeżeli działalność ta prowadzona będzie:

- w odległości mniejszej niż 100 m od terenów: mieszkaniowych, innych zabudowanych z wyłączeniem cmentarzy i grzebowisk dla zwierząt, zurbanizowanych niezabudowanych, rekreacyjno-wypoczynkowych
- na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy o ochronie przyrody lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 w/w ustawy (§3 ust. 1 pkt 103).

Tym samym biorąc pod uwagę powyższe zapisy zakazuje się lokalizowania obiektów i instalacji uciążliwych dla środowiska naturalnego w/w miejscach.

Najbardziej skutecznym działaniem ograniczającym powstawanie nowych inwestycji uciążliwych dla środowiska jest wprowadzenie przez rady gmin do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ograniczeń w zakresie ich lokalizacji, w sąsiedztwie terenów istniejącej lub planowanej zabudowy mieszkaniowej. Niestety w wyniku braku odpowiednich przepisów w tym zakresie, w niektórych przypadkach ma miejsce lokalizowanie inwestycji na terenach do tego nieprzystosowanych oraz których forma architektoniczna oraz funkcja nie przystaje do najbliższego otoczenia i powoduje utrudnienia w jego funkcjonowaniu.

Decyzja o lokalizacji uciążliwej inwestycji, powinna być podejmowana w jawnym procesie planistycznym, w którym lokalna społeczność będzie mogła wyrazić opinie w toku konsultacji społecznych. Rozwiązanie to umożliwi utworzenie stref buforowych oraz uporządkowanie przyszłych lokalizacji poprzez wyznaczenie części obszaru gminy jako strefy, w której dopuszcza się lokalizację uciążliwych obiektów i instalacji.

Uciążliwość dla środowiska może być ograniczana lub eliminowana także na różnych etapach inwestycji tzn. na etapie planowania i realizacji projektu budowlanego oraz eksploatacji instalacji. Do metod tych zaliczyć można: właściwe usytuowanie odpowietrzeń zbiorników w celu ich oddalenia od miejsc przybywania ludzi, stosowanie różnych technik wychwytywania i neutralizacji odorów, tworzenie strefy buforowej – np. obszary pokryte roślinnością oraz kształtowanie krajobrazu poprzez sadzenie drzew, roślinności średnio- i wysokopiennej.

5.9.6. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru zasoby przyrodnicze.

Tabela 35. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - występowanie na terenie Gminy obszarów Natura 2000 oraz pomników przyrody, - plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, - prowadzenie zajęć o charakterze edukacyjnym w zakresie ochrony środowiska przez placówki edukacyjne i organizacje pozarządowe, - prowadzenie prac związanych z pielęgnacją i utrzymaniem terenów zieleni przez Gminę, - prowadzenie prac związanych z pielęgnacją i utrzymaniem lasów przez nadleśnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> - brak całościowej i aktualnej, specjalistycznej inwentaryzacji przyrodniczej, - spontaniczna sukcesja roślinna, zwiększanie się udziału gatunków synantropijnych,
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> - ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód, - wsparcie zrównoważonego rolnictwa (pakiety rolno-środowiskowo-klimatyczne) oraz zalesień w ramach PROW 2014-2020, 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone fundusze na inwestycje zmierzające do poprawy stanu fauny i flory, - zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, gleby i wód, - eutrofizacja siedlisk,

- możliwość wykorzystania zasobów przyrodniczych w rozwoju turystycznym Gminy	- zmiany klimatyczne powodujące nieodwracalne przekształcenia w ekosystemach
---	--

Źródło: opracowanie własne

5.9.7. Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu.
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska.
- działania edukacyjne.
- monitoring środowiska.

Tabela 36. Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze

Adaptacja do zmian klimatu	migracja gatunków roślin i zwierząt, w tym obcych inwazyjnych związana z ocieplaniem się klimatu
	ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, w tym stopniowe wysychanie i zanik torfowisk, wilgotnych lasów i borów oraz zanik małych powierzchniowych zbiorników wodnych (bagien, stawów, oczek wodnych, małych płytkich jezior, a także potoków i małych rzek w związku z występowaniem zjawiska suszy
	prowadzenie regulacji mikroklimatu poprzez zalesienia, zadrzewienia śródpolne, zieleni na terenach zabudowanych
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom suszy, w tym pożarom lasów
Edukacja ekologiczna	prowadzenie działań edukacyjno-przyrodniczych w zakresie zachęcanie ludności do uprawiania aktywnego wypoczynku, prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych, przybliżenia problematyki gospodarki leśnej i ochrony przyrody oraz poszerzanie wiedzy z zakresu roli lasów w środowisku przyrodniczym
Monitoring środowiska	monitoring lasów w zakresie m. in. uszkodzeń lasów, zagrożeń pożarowych i występowania szkodników owadzych w lasach

Źródło: opracowanie własne

5.10. Zagrożenia poważnymi awariami

ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 42) definiuje poważną awarię jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Jeśli poważna awaria ma miejsce w zakładzie, określa się ją mianem poważnej awarii przemysłowej. Zakładem stwarzającym zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, o których mowa w art. 248 ust. 1 Ustawy Prawo ochrony środowiska.

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zwanej dalej „awarią przemysłową”, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, zwany dalej „zakładem o zwiększonym ryzyku”, albo za zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii, zwany dalej „zakładem o dużym ryzyku”.

Rejestr zakładów ZDR (Zakładów Dużego Ryzyka) i ZZR (Zakładów Zwiększonego Ryzyka) prowadzony jest przez WIOŚ w Szczecinie. W latach 2013-2017 na terenie Gminy Przelewice nie było zlokalizowanych zakładów ZDR i ZZR. Nie odnotowano również zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej.

W ramach wykonywanej działalności Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie na terenie Gminy Przelewice w 2017 r. przeprowadził 2 kontrole użytkowników środowiska, podczas których nie stwierdzono żadnych naruszeń.

5.10.1. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami

W formie tabelarycznej poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru zagrożenia poważnymi awariami.

Tabela 37. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony		Słabe strony	
Czynniki wewnętrzne			
- brak w okolicy zakładów zwiększonego lub dużego ryzyka zagrożenia poważną		- duża możliwość zanieczyszczenia środowiska poprzez wyciek substancji	

awarią, - prawidłowe funkcjonowanie OSP będącej w razie potrzeby w stałej gotowości	niebezpiecznych w ciągu ważnych szlaków komunikacyjnych, lub podczas zdarzeń drogowych
Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	
- opracowanie metod postępowania w razie wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie, - zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii	- zdarzenia losowe przy ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia)

Źródło: opracowanie własne

5.10.2. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia poważnymi awariami

Wskazany obszar interwencji oraz najważniejsze problemy jednostki odnoszą się pośrednio do czterech głównych zagadnień horyzontalnych, którymi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Tabela 38. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia poważnymi awariami

Adaptacja do zmian klimatu	modernizacja i budowa infrastruktury transportowej uwzględniająca dynamiczne zmiany pogodowe
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	położenie nacisku na tworzenie oraz kontrolę systemów zabezpieczeń przed skutkami zmian klimatycznych w przypadku występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze
Edukacja ekologiczna	działania edukacyjne w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia mieszkańców
Monitoring środowiska	współpraca z organami Państwowej Straży Pożarnej, Wojewodą oraz WIOŚ w zakresie prowadzenia kontroli występowania awarii przemysłowych

Źródło: opracowanie własne

6. SYNTETYCZNY OPIS REALIZACJI POPRZEDNIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W RAMACH OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. Syntetyczna analiza realizacji zadań

W celu przeanalizowania aktualności celów wyznaczonych w niniejszym Programie oraz problemów środowiskowych na terenie Gminy dokonano przeglądu ostatnich inwestycji w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska.

W zakresie **ochrona klimatu i jakości powietrza**: zrealizowano inwestycje związane z modernizacjami budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, mające na celu poprawę ich efektywności energetycznej i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza m.in.

- w 2015 r. zrealizowane zadanie pn. „Termomodernizacja budynku biblioteczno-oświatowego w Karsku”, (zadanie współfinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, wartość 581.738 zł, w tym dofinansowanie 126.425 zł,
- wykonano ocieplenie pokrycia dachowego budynku remizy OSP Lubiatowo,
- zrealizowano szereg inwestycji modernizacyjnych i konserwacyjnych budynków mieszkalnych w Gminie
- w 2016 r. ramach zadania pn. „Poprawa jakości i efektywności oświetlenia na terenie Gminy Przelewice” w Kłodzinie wybudowano nowe punkty oświetlenia drogowego i wymieniono istniejące oprawy na energooszczędne oraz uzupełniono oświetlenie w Gminie,
- Gmina opracowała dokument Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, który ma na celu zmniejszenie finalnej emisji dwutlenku węgla do atmosfery pochodzącej z niskiej emisji, transportu, sektora energetycznego. Wszelkie działania zaplanowane do realizacji w tym zakresie korelują z zapisami niniejszego Programu.

Efekt: Realizacja powyższych zadań przyczyniła się do poprawy efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynku i obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego. Zadania realizowane w tym zakresie będą realizowane w następnych latach.

W zakresie **ochrony przed hałasem**: zrealizowano inwestycje związane z modernizacjami dróg, ich utwardzeniem, rozbudową poboczy. oraz budową lub przebudową chodników m.in.:

- w 2016 r. we współpracy z Powiatem Pyrzyckim wykonano remont drogi powiatowej w Żukowie (zadanie współfinansowane ze środków „Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019”, wartość inwestycji 1.235.627 zł, w tym dofinansowanie 609.037 zł),
- w 2016 r. zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Jesionowie” (zadanie współfinansowane ze środków Województwa Zachodniopomorskiego, wartość inwestycji 554.408 zł, w tym dofinansowanie 221.214,24 zł),
- w 2017 r. wykonano remont drogi gminnej Jesionowo-Rutnica (zadanie sfinansowane ze środków budżetu Gminy Przelewice, wartość 298.758 zł),
- w 2017 r. zrealizowano zadanie „Przebudowa drogi gminnej w Wołdowie” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020, wartość 646.560 zł, w tym dofinansowanie 370.695 zł),
- 2018 r. zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa drogi w m. Kłodzino wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020, wartość 992.690 zł, w tym dofinansowanie 303.435 zł),
- 2018 r. rozpoczęto inwestycję pn. „Przebudowa wraz z budową drogi gminnej w m. Przelewice” (zadanie współfinansowane ze środków PROW 2014-2020, wartość 3.024.829 zł, w tym dofinansowanie 1.282.041 zł),
- 2018 r. podjęto starania o pozyskanie środków na budowę ścieżki rowerowo-piesznej na odcinku granica Gminy Pyrzyce–Płońsko. Gmina Przelewice wspólnie z Miastem Woldegk przygotowuje wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Pogranicze przestrzeni do spotkań – odkrywanie i doświadczanie kultury i natury w Polsce i Niemczech” z Programu Interreg VA w ramach Osi priorytetowej: „Natura i kultura”. Wniosek dotyczy budowy historyczno-przyrodniczego szlaku turystycznego po nasypie nieczynnej linii kolejowej na odcinku Brzesko-Kosin-Przelewice-Kłodzino-Rosiny-Płońsko.

Efekt: Realizacja powyższych zadań przyczyniła się do ograniczenia wzrostu emisji spalin do powietrza, a także innych gazów i pyłów wprowadzanych do atmosfery. Działania te są również korzystne dla klimatu lokalnego. Gmina systematycznie realizuje działania związane z utrzymaniem dróg w dobrym stanie i towarzyszącej im infrastruktury.

W zakresie **gospodarki wodno-kanalizacyjnej**: zrealizowano inwestycje związane z rozbudową sieci wodociągowej, sieci kanalizacyjnej, budową oczyszczalni ścieków, modernizacjami stacji uzdatniania wody m.in.

- zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Lubiatowie wraz z infrastrukturą techniczną” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020, wartość 969.853 zł, w tym dofinansowanie 575.916 zł, w ramach zadania wykonano: remont budynku technicznego, wymianę urządzeń: linii technologicznej i studni głębinowych, montaż nowego ogrodzenia wraz z systemem monitorującym i alarmem oraz zagospodarowano tereny zielone wraz z wykonaniem dojazdów i dojazdów,
- w 2017 r. zrealizowano zadanie pn. „Remont sieci wodociągowej w m. Żuków” (zadanie sfinansowane ze środków budżetu Gminy Przelewice, wartość 222.015 zł, inwestycja polegała na wymianie rur stalowych istniejącej sieci wodociągowej na rury z materiału PE - bez zmiany przebiegu sieci w terenie wraz z wymianą hydrantów i zasuw,
- w 2018 r. rozpoczęto inwestycję pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w Jesionowie” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020, wartość 3.306.240 zł, w tym dofinansowanie 1.592.703 zł), prace inwestycyjne obejmują budowę sieci kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 2.197 km i budowę dwóch oczyszczalni ścieków,
- w 2018 r. dla potrzeb przygotowania wniosku o pozyskanie środków zewnętrznych na przebudowę stacji uzdatniania wody w Lucinie, podjęto działania w kierunku przygotowania dokumentacji projektowej pn. „Budowa stacji uzdatniania wody wraz z przebudową i budową infrastruktury technicznej w Lucinie”,
- zrealizowano zadanie pn. „Etap I - Budowa kanalizacji we wsi Laskowo - Topolek wraz z przesyłem do Lucina” - Komponent C w ramach PAOW (koszt dofinansowania z WFOŚiGW w Szczecinie 140.000 zł)
- zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa stacji uzdatniania wody w Żukowie” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),
- w 2014 r. zrealizowano zadanie pn. „Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kluki i Oćwieka wraz z przesyłem do Kosina” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),
- zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Płońsku” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),

- zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa sieci wodociągowej w Przywodziu i Lubiatowie” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),
- zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Przelewicach” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),
- zrealizowano zadanie pn. „Budowa sieci kanalizacji w Myśliborkach wraz z przesyłem do Przelewic” (zadanie współfinansowane ze środków PROW na lata 2014-2020),
- zainstalowano przy PSP Jesionowo przydomowej oczyszczalni ścieków typu Bioclere, B 30 (ze środków z Funduszu za otrzymaną nagrodę w konkursie pt. „Najbardziej ekologiczna gmina” - koszt dofinansowania 61.122 zł),
- zrealizowano zadanie pn. „Budowa systemu kanalizacji sanitarnej wraz z biologiczną oczyszczalnią ścieków w Wołdowie” (koszt dofinansowania z WFOŚiGW w Szczecinie 94.775 zł),
- zrealizowano zadanie pn. „Redukcja emisji odorów w oczyszczalni ścieków w Przelewicach” (koszt dofinansowania z WFOŚiGW w Szczecinie 24.400 zł),
- ponadto dofinansowano z WFOŚiGW w Szczecinie poprzez Spółkę Wodną „Miedwie Południe” przedsięwzięcie pn. „Budowa oczyszczalni ścieków w Lubiatowie wraz z systemem kanalizacji sanitarnej w Gminie Przelewice”.

Efekt: Realizacja powyższych zadań przyczyniła się do zwiększenia sprawności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Gminie oraz wzrostu ilości osób korzystających z sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności.

W zakresie **gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów**: w związku z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, duża część nakładów skierowana była na edukację ekologiczną, rozwój selektywnej zbiórki, ale także samo gospodarowanie odpadami. Osiągnięte poziomy recyklingu, szczelność systemu odbioru odpadów komunalnych, ilość złożonych deklaracji, wszystkie te elementy stanowią o prawidłowym funkcjonowaniu systemu gospodarki odpadami. Ponadto w 2013 r. Gmina otrzymała dofinansowanie ze środków WFOŚiGW w wysokości 47.996 zł na zadanie związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Przelewice. W ramach zadania łącznie z terenu Gminy usunięto 72,85 Mg odpadów azbestowo-cementowych.

Efekt: Gmina Przelewice osiągnęła wszystkie wymagane ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach poziomy ekologiczne.

W zakresie **zasoby przyrodnicze**: zrealizowano wszystkie działania związane z pielęgnacją terenów zieleni urządzonej i nowych nasadzenia drzew i krzewów. Prowadzono

również działania dotyczące opieki nad zwierzętami tj. odławianie bezpańskich psów i kotów i umieszczanie ich w schroniskach oraz świadczenie usług weterynaryjnych. Ponadto w 2014 r. Gmina Przelewice przystąpiła do programu „Drogi dla Natury” dotyczącego „Promocji zadrzewień w krajobrazie rolniczym jako siedlisk przyrody oraz korytarzy ekologicznych”. w ramach projektu, w którym posadzone zostały 70 szt. drzew (50 lip drobnolistnych i 20 brzoź brodawkowatych) wzdłuż dwóch dróg: na północny-wschód oraz na południe od Jesionowa.

Efekt: Występowanie na terenie Gminy terenów zieleni urządzonej, przeprowadzanie stosownych zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych zieleni, nowe nasadzenia oraz utrzymanie na stałym poziomie powierzchni obszarów prawnie chronionych.

W zakresie **zagrożenia poważnymi awariami:** Gmina udzieliła wsparcia jednostkę OSP poprzez realizację zadania pn. „Zakup nowego samochodu ratowniczo-gaśniczego” GCBA Mercedes Benz Axor 1833 A, 5000 l wody, 500 l środka pianotwórczego (zadanie współfinansowanie ze środków WFOŚiGW w Szczecinie, wartość dofinansowania 150.000 zł).

Efekt: Rozwój zaplecza przeciwpożarowego przyczynił się do braku zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej.

W zakresie **edukacji ekologicznej:** Gmina Przelewice, jak również Ogród Dendrologiczny w Przelewicach oraz szkoły podstawowe zaangażowane były w akcje i działania związane z propagowaniem właściwych postaw ekologicznych, kształtowaniem pełnej świadomości i budzenia zainteresowania społeczeństwa sprawami środowiska, a także zachęcaniem mieszkańców do angażowania się w sprawy ochrony środowiska i właściwego korzystania z jego zasobów.

Ponadto Gmina aktywnie współuczestniczy w organizowaniu spotkań informacyjnych, związanych z poprawą stanu jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy, w związku z priorytetowym programem Czyste Powietrze – eko Dopłaty na wymianę pieca i termomodernizację.

Ogród Dendrologiczny w Przelewicach w 2018 r. uzyskał dofinansowanie ze środków WFOŚiGW w Szczecinie w kwocie 92.763,27 zł na realizację programu edukacyjnego dla dzieci ze szkół podstawowych, grup zorganizowanych oraz indywidualnych turystów odwiedzających ogród, w ramach którego powstaną trzy nowe ścieżki edukacyjne.

Od stycznia 2018 r. we wszystkich szkołach na terenie Gminy realizowany jest projekt pn. „Wsparcie Szkół Podstawowych i Gimnazjum w Gminie Przelewice w kształceniu

ogólnymi działaniami edukacyjnymi i doposażeniowymi na rzecz rozwoju gospodarczego KS „Pyrzyce+” (projekt dofinansowany ze środków EFS w ramach RPO WZ 2014-2020, wartość 976.552 zł, w tym dofinansowanie 829.546 zł. W ramach projektu prowadzone są zajęcia pozalekcyjne i warsztaty dla uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjum. Ponadto w zakresie realizacji projektu nawiązano współpracę z Fundacją Partnerstwo i Uniwersytetem Szczecińskim z Wydziałem Nauk o Ziemi. Wspólnie zorganizowano warsztaty edukacyjne z cyklu „Latający Uniwersytet” dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy brali udział w wykładach Muzeum Geologicznego, podczas których zorganizowano zajęcia z: geografii kultury, badań głębokich partii oceanu, bezpieczeństwa wodnego, zieleni miejskiej, turystyki wodnej i demografii.

Efekt: Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych i promowanie postaw ekologicznych.

W związku z liczną realizacją inwestycji proekologicznych, mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego Gmina Przelewice jest laureatem konkursów. W 2009 r. Gmina Przelewice w ramach konkursu na „Najbardziej Ekologiczną Gminę 2007-2008” w woj. zachodniopomorskim w kategorii gmin wiejskich zajęła III miejsce.

W 2012 r. Gmina Przelewice otrzymała tytuł „Zachodniopomorski Lider Ekologii” w kategorii gmin wiejskich w zakresie edukacji ekologicznej, zaś w 2014 r. Gmina Przelewice w kategorii „Projekty charakteryzujące się wysokimi wartościami osiągniętych efektów ekologicznych i rzeczowych uzyskanych w toku realizacji i eksploatacji” w konkursie pt. „Zachodniopomorski Lider Ekologii” decyzją komisji konkursowej Gmina Przelewice zajęła IV miejsce. Wszystkie przyznane środki zgodnie z regulaminem konkursu zostały przeznaczone na finansowanie inwestycji proekologicznych.

6.2. Najważniejsze problemy

Najważniejsze problemy Gminy Przelewice z perspektywy zapisów niniejszego Programu przedstawiono poniżej.

Tabela 39. Najważniejsze zdiagnozowane problemy w Gminie Przelewice

Stan aktualny	Cel poprawy
ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego	
występowanie stężeń benzo(a)pirenu oraz pyłu PM ₁₀ przekraczających wartości dopuszczalne w związku z niewystarczającą ilością podejmowanych działań związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych, dominacją indywidualnych źródeł ogrzewania, w tym korzystania z przestarzałych kotłów węglowych i pieców na paliwo stałe, brakiem korzystania z odnawialnych źródeł energii, niską świadomością mieszkańców w zakresie podjęcia działań związanych ochroną klimatu i jakością powietrza atmosferycznego, w tym niewielkie zainteresowanie i wiedza dotycząca OZE	podjęcie działań, mających na celu zwiększenie liczby obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji, wymianę urządzeń na nowoczesne i niskoemisyjne, prowadzenie działań edukacyjnych dla mieszkańców Gminy w zakresie korzyści płynących z korzystania OZE
zagrożenia hałasem	
niezbyt dobry stan techniczny ciągów komunikacyjnych wymagający pilnej poprawy i bieżącej modernizacji, niewystarczająco rozwinięty lokalny system dróg rowerowych	systematyczne prowadzenie modernizacji ciągów komunikacyjnych z zastosowaniem rozwiązań technologicznych ograniczających hałas, budowa nowych ścieżek rowerowych
gospodarowanie wodami	
stan/potencjał ekologiczny poniżej dobrego i bardzo dobrego JCWP (rzecznych) na terenie Gminy, na który wpływ może mieć prowadzona działalność rolnicza oraz niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej	organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie wpływu działalności rolniczej na jakość wód i przedostawania się azotu ze źródeł rolniczych do wód powierzchniowych i gruntowych, budowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej
gospodarka wodno-ściekowa	
niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej, problem utylizacji ścieków z obszarów nie posiadających oczyszczalni ścieków	rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, sieci wodociągowej, ujęć, stacji uzdatniania wody i przydomowych oczyszczalni ścieków

Źródło: opracowanie własne

6.3. Najważniejsze sukcesy

Najważniejsze sukcesy osiągnięte przez Gminę Przelewice przedstawiono poniżej.

Tabela 40. Najważniejsze sukcesy

Uwarunkowania lub podjęte zadania w przeszłości	Stan aktualny	Jeśli konieczne: zadania, mające na celu utrzymanie dobrego stanu
zagrożenia hałasem		
przeprowadzone przebudowy, modernizacje i budowa ciągów komunikacyjnych wraz z towarzyszącą infrastrukturą	wzmocniony lokalny system powiązań między miejscowościami w Gminie	prowadzenie monitoringu hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych
pola elektromagnetyczne		
przemysłane planowanie przestrzenne	brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	utrzymanie osiągniętych wyników
gospodarka wodno-kanalizacyjna		
rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, sieci kanalizacyjnej i stacji uzdatniania wody	dalsze realizowanie zadań w tym zakresie, jakość wody spełnia wymagane normy	podłączenie nowych odbiorców do sieci, kontynuacja rozbudowy i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów		
podjęcie realizacji nowoczesnego systemu gospodarki odpadami, uchwalenie gminnego regulaminu utrzymania czystości i porządku	objęcie wszystkich nieruchomości zamieszkałych zorganizowanym odbiorem odpadów, osiągnięcie wymaganych prawem poziomów ekologicznych	dalsze doskonalenie systemu gospodarki odpadami w celu spełnienia wymagań prawnych

Źródło: opracowanie własne

7. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY PRZELEWICE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI

Główne kierunki oraz zadania polityki ekologicznej Gminy Przelewice są powiązane z dokumentami krajowymi, które kształtują uwarunkowania zewnętrzne. Zapisy Programu zostały również skorelowane z dokumentami strategicznymi Gminy, przede wszystkim Strategią Rozwoju Gminy Przelewice do 2026 r., która stanowi o uwarunkowaniach wewnętrznych.

Kolejne podrozdziały wskazują na cele oraz priorytety poszczególnych dokumentów strategicznych i programowych, z którymi zgodne są zapisy celów i zadań przedstawionych w projekcie Programu.

7.1. Dokumenty międzynarodowe

Punktem wyjścia dla rozważań zgodności założeń Programu z innymi dokumentami jest omówienie dokumentów ustanowionych na szczeblu międzynarodowym do realizacji, których Polska jest zobowiązana. W 1992 r. opracowany został jeden z najważniejszych dokumentów, związanych ze zrównoważonym rozwojem tzw. „Agenda 21” – Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego. Dokument ten zwraca szczególną uwagę na konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Kolejnym najbardziej rozpowszechnionym dokumentem międzynarodowym, który narzuca Polsce działania w zakresie ochrony środowiska jest Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu. Stanowi znaczny postęp w zakresie walki z globalnym ociepleniem, ponieważ zawiera cele wiążące i ilościowe, związane z ograniczeniem i redukcją emisji gazów cieplarnianych.

Aktualnie priorytetowe dla Polski jest dostosowanie swoich działań do polityki Unii Europejskiej. Główne założenia polityki Wspólnoty w zakresie środowiska naturalnego określone są w Traktacie Ustanawiającym WE w Tytule XIX – Środowisko Naturalne. Jego realizacja powinna się przyczynić do zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego – z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Wspólnoty – ale również do ochrony zdrowia ludzkiego.

Kolejnym ważnym dokumentem, wyznaczającym ramy realizacji polityki wspólnotowej w zakresie ochrony środowiska jest 7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska. W chwili obecnej Program ten określa działania polityki UE w dziedzinie ochrony środowiska i polityki klimatycznej do 2020 r. Określa on następujące cele priorytetowe:

- ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii,
- przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
- ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem presjami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu,
- maksymalizacja korzyści z prawodawstwa środowiskowego, doskonalenie wiedzy i bazy dowodowej w zakresie środowiska i ochrony klimatu,
- zabezpieczenie inwestycji ekologicznych i wspieranie zrównoważonych miast,
- lepsze uwzględnianie w działaniach bardziej spójnej polityki środowiskowej i efektywne podejmowanie wyzwań międzynarodowych, dotyczących środowiska i klimatu.

Jednym z kluczowych elementów programu jest także adaptacja do zmian klimatu, powiązana z wieloma innymi aspektami środowiskowymi, takimi jak ochrona gleby, zrównoważone środowisko miejskie, zrównoważona ochrona wód i środowiska morskiego.

7.2. Dokumenty krajowe

Niniejszy Program jest zgodny z zapisami poniżej wymienionych dokumentów krajowych. W swych zapisach nawiązuje do następujących celów:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

1. Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

- i. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- ii. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
- v. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
- vi. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,

2. Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- i. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
- ii. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie– miasta,
- iii. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
- iv. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast,

3. Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski

- i. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):

2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

- vi. Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich
 - a) Działanie – Wsparcie usług sprzyjających rozwojowi pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (turystycznych, edukacyjnych, zdrowotnych, opiekuńczych i in.),
 - b) Działanie – Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii i dystrybucji energii na poziomie lokalnym,
 - c) Działanie – Rozwój lub modernizacja infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej (w tym w szczególności: infrastruktury energetycznej, transportowej i infrastruktury w zakresie szeroko pojętej gospodarki wodnej),
 - d) Działanie – Upowszechnienie gospodarki o obiegu zamkniętym w rozwoju obszarów wiejskich,

- e) Działanie – Promowanie ładu przestrzennego na obszarach wiejskich, w szczególności w zasięgu oddziaływania obszarów silnie zurbanizowanych, m.in. w celu zapobiegania rozpraszaniu istniejącej sieci osadniczej,
- f) Działanie – Wdrożenie Paktu dla obszarów wiejskich, łączącego ze sobą wszystkie działania o charakterze systemowym (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjnym, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi,
- g) Działanie – Kontynuacja wsparcia infrastrukturalnego i przedsięwzięć podnoszących jakość oraz dostępność usług publicznych na obszarach wiejskich,
- h) Działanie – Kompleksowe działania obejmujące planowanie, przygotowanie i przeprowadzenie przekształceń przestrzennych i infrastrukturalnych, potrzebnych lokalnie do zachowania i poprawy funkcji gospodarczej (w tym rolnictwa), mieszkaniowej, przyrodniczej i kulturowej obszarów wiejskich na rzecz ładu przestrzennego,
- i) Projekt strategiczny – Pakt dla obszarów wiejskich – wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia społecznego i politycznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjne, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi. Efektem tych skoordynowanych działań będzie wzmocnienie wszystkich funkcji wsi: społecznych, gospodarczych i środowiskowych,
- j) Projekt strategiczny – Infrastruktura dla rozwoju obszarów wiejskich – kompleksowy i zintegrowany pakiet działań określający interwencje z różnych źródeł krajowych i UE, niezbędne dla zwiększenia dostępności mieszkańców obszarów wiejskich do podstawowych usług publicznych i poprawy ich jakości, obejmujący m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich, wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich,
- k) Działanie - Udoskonalenie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych (realizowanych na podstawie programów rewitalizacji) ukierunkowanych na wsparcie obszarów zdegradowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym),
- l) Projekt strategiczny – Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją do roku 2020 – z zakresu m.in.: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,

aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, pobudzania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, a także poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych. Jednym z elementów Programu będzie rewitalizacja obszarów defaworyzowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych.

vi. Kierunek interwencji – Wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju

a) Działanie – Upowszechnienie dobrych praktyk i wdrożenie projektów pilotażowych dotyczących rozwoju lokalnego, np. wykorzystanie dostępnych instrumentów gospodarki nieruchomościami gminnymi i planowania przestrzennego do tworzenia mikrostref aktywności gospodarczej, centrów handlu lokalnego, modelowania efektywnej współpracy samorządów z przedsiębiorcami, dostosowania i wykorzystania zasobów pracy do potrzeb rynkowych,

3. Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

i. Kierunek interwencji – Zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej

a) Działanie – Zapewnienie powszechnego dostępu do aktualnej informacji o stanie i przeznaczeniu terenów, w tym planów zagospodarowania przestrzennego w postaci cyfrowej (bazodanowej), powszechnie dostępnych w rejestrze urbanistyczno-budowlanym,

b) Działanie – Wzmocnienie systemu monitoringu przestrzennego oraz uporządkowanie systemu okresowych sprawozdań oraz analiz dotyczących stanu zagospodarowania przestrzeni oraz efektów polityk przestrzennych w układach terytorialnych,

4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Transport

ii. Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności

c) Działanie – Działania na rzecz zmniejszenia udziału przejazdów indywidualnym transportem zmotoryzowanym i zachęcenia do korzystania z transportu publicznego, promocja ruchu rowerowego i pieszego,

5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Energia

ii. Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej

- a) Działanie – Zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach,
- b) Działanie – Rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych,
- c) Działanie – Wsparcie dla strategii nisko- i zeroemisyjnych,
- d) Działanie - Inwestycje mające na celu podniesienie sprawności wytwarzana energii,
- e) Działanie – Wsparcie produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu (kogeneracja),

6. Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Środowisko

i. Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód

- d) Działanie – Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- h) Działanie – Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody,
- k) Działanie – Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową,

ii. Kierunek interwencji - Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

- d) Działanie – Rozwój i wsparcie finansowe Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie pomiarów jakości powietrza,
- g) Działanie – Dostosowywanie ram prawnych w celu dalszego ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym zjawiska niskiej emisji,
- i) Działanie – Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego,
- l) Projekt strategiczny – Czyste powietrze – zintegrowane działania mające na celu kompleksową poprawę jakości powietrza do stanu niepowodującego większego narażenia zdrowia ludzkiego oraz środowiska, zgodnego z prawodawstwem unijnym, a w dalszej perspektywie z wytycznymi WHO, a także wzrost świadomości społecznej. Projekt obejmuje m.in. rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji, standaryzację urządzeń grzewczych i paliw stałych, dostosowanie

mechanizmów finansowych i ich społeczną dostępność oraz stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań, wynikających z Krajowego Programu Ochrony Powietrza, jak również z programów ochrony powietrza szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz planów działań krótkoterminowych, sporządzanych dla stref, w których zostały stwierdzone przekroczenia norm jakości powietrza, w tym wprowadzenie do obiegu prawnego brakujących pojęć (np. niska emisja),

iii. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego

a) Działanie – Obiektywna ocena i weryfikacja powierzchni chronionych i ich zasobów w celu podniesienia skuteczności ochrony przestrzeni szczególnie cennej ze względów przyrodniczych i krajobrazowych,

c) Działanie – Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych,

g) Działanie – Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomaganie procesów adaptacji do zmian klimatu,

h) Działanie – Utrzymanie, a w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych,

iv. Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją

b) Działanie – Realizacja programu identyfikacji gleb zanieczyszczonych,

d) Działanie – Ochrona produktywności gruntów rolnych i leśnych.

v. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi

a) Działanie – Delimitacja złóż strategicznych dla gospodarki oraz zapewnienie ich ochrony. racjonalnego użytkowania i ochrony dostępu do złóż w długim okresie czasowym,

b) Działanie – Wsparcie innowacyjności w eksploatacji, przeróbce i wykorzystaniu surowców z wtórnego obiegu, z zasobu tworzonego przez odpady użytkowe i produkcyjne oraz antropogeniczne złoża wtórne,

vi. Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami

a) Działanie – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,

- b) Działanie – Rozwijanie recyklingu odpadów,
 - c) Działanie – Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców.
- vii. Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych
- a) Działanie – Określenie racjonalnych akustycznych standardów jakości środowiska,
 - c) Działanie – Poprawa przejrzystości procedur administracyjnych dotyczących lokalizacji i eksploatacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne oraz infradźwięki,
 - d) Działanie – Zapewnienie odpowiednich poziomów ochrony przed skutkami oddziaływań pól elektromagnetycznych na podstawie stałego przeglądu wyników badań naukowych,

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

1. Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

- i. Kierunek interwencji 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- ii. Kierunek interwencji 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- iii. Kierunek interwencji 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- iv. Kierunek interwencji 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią,

2. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

- i. Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
- ii. Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej,
- iii. Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- iv. Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,

3. Cel 3. Poprawa stanu środowiska

- i. Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,

- ii. Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- iii. Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
- iv. Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- v. Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,

Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

1. Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki

- i. Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych
 - a) Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,
 - b) Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,
 - c) Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych),
- ii. Kierunek działań 1.3. Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki
 - a) Działanie 1.3.2. Eliminacja szkodliwych subsydiów i racjonalizacja ulg podatkowych,

2. Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców

- i. Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,
 - a) Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,
 - b) Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,

- c) Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),
- ii. Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia
 - a) Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów,
 - b) Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury,

Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

1. Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego

- i. Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
- ii. Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko,

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020

1. Cel szczegółowy 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej

- i. Priorytet 2.1. Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich
 - a) Kierunek interwencji 2.1.1. Modernizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej,
 - b) Kierunek interwencji 2.1.2. Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej,
 - c) Kierunek interwencji 2.1.3. Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej,
 - d) Kierunek interwencji 2.1.4. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
 - e) Kierunek interwencji 2.1.5. Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,

- f) Kierunek interwencji 2.1.6. Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego,
- ii. Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich
 - a) Kierunek interwencji 2.2.1. Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej,
 - b) Kierunek interwencji 2.2.2. Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad,
- iii. Priorytet 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich
 - a) Kierunek interwencji 2.5.1. Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne,

3. Cel szczegółowy 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

- i. Priorytet 5.1. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich
 - a) Kierunek interwencji 5.1.1. Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką,
 - b) Kierunek interwencji 5.1.2. Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin,
 - c) Kierunek interwencji 5.1.3. Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej,
 - d) Kierunek interwencji 5.1.4. Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi,
 - e) Kierunek interwencji 5.1.5. Rozwój wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie,
- ii. Priorytet 5.2. Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego
 - a) Kierunek interwencji 5.2.1. Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego,
 - b) Kierunek interwencji 5.2.2. Właściwe planowanie przestrzenne,
 - c) Kierunek interwencji 5.2.3. Racjonalna gospodarka gruntami,

iii. Priorytet 5.3. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacji)

a) Kierunek interwencji 5.3.1. Adaptacja produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu,

b) Kierunek interwencji 5.3.2. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolno-żywnościowym,

d) Kierunek interwencji 5.3.4. Badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu,

e) Kierunek interwencji 5.3.5. Upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno-spożywczych,

iv. Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich

a) Kierunek interwencji 5.4.1. Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych,

b) Kierunek interwencji 5.4.2. Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi,

d) Kierunek interwencji 5.4.4. Wzmacnianie publicznych funkcji lasów,

v. Priorytet 5.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich

a) Kierunek interwencji 5.5.1. Racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych,

b) Kierunek interwencji 5.5.2. Zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich

Strategia „Sprawne Państwo 2020”

1. Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych

i. Kierunek interwencji 3.2. Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju

a) Przedsięwzięcie 3.2.1. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających spójność programowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,

b) Przedsięwzięcie 3.2.2. Zapewnienie ładu przestrzennego,

c) Przedsięwzięcie 3.2.3. Wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych,

3. Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego

- i. Kierunek interwencji 7.5. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego
 - a) Przedsięwzięcie 7.5.1. Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego,

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

- 2. Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa
 - i. Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego
 - a) Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,
 - b) Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,
 - c) Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,
 - d) Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa,

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

- 1. Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów
 - ii. Kierunek działań 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi
 - a) Działanie 1.2.1. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów,
 - b) Działanie 1.2.2. Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych,
 - c) Działanie 1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich,
 - iii. Kierunek działań 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne
 - a) Działanie 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne,
 - b) Działanie 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego,

2. Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych

- i. Kierunek działań 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,
 - a) Działanie 2.2.3. Zwiększanie dostępności i jakości usług komunikacyjnych,
 - b) Działanie 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska,
- ii. Kierunek działań 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- iii. Kierunek działań 2.4. Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE,
- iv. Kierunek działań 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności,

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

1. Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej

- i. Kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności,

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

1. Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

- i. Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej
 - a) Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu,

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

1. Kierunek – poprawa efektywności energetycznej

- i. Cel główny – dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
- ii. Cel główny – konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15,

2. Kierunek – wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii

- ii. Cel główny – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego,

3. Kierunek – wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła

- i. Cel główny – zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii,

5. Kierunek – rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw

- i. Cel główny – wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
- ii. Cel główny – osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
- iii. Cel główny – ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
- v. Cel główny – zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach,

7. Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko

- i. Cel główny – ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
- ii. Cel główny – ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- iii. Cel główny – ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- iv. Cel główny – minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,

v. Cel główny – zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

7.3. Dokumenty wojewódzkie

Niniejszy Program jest zgodny z zapisami poniżej wymienionych dokumentów wojewódzkich. W swych zapisach nawiązuje do następujących celów:

Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024

Głównym celem Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Program służy także do realizacji celów na poziomie regionalnym, które zostały przyjęte w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, ze szczególnym uwzględnieniem Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r., której założenia odnoszą się przede wszystkim do racjonalnego wykorzystania zasobów i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju, przy jednoczesnym obniżeniu emisji zanieczyszczeń do środowiska.

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)

- i. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu,
- ii. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

2. Zagrożenia hałasem (ZH)

- i. Poprawa klimatu akustycznego w województwie zachodniopomorskim.

3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

- i. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

4. Gospodarowanie wodami (GW)

- i. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych, przejściowych i przybrzeżnych,
- ii. Racjonalny transport i turystyka wodna,
- iii. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.

5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

- i. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

6. Zasoby geologiczne (ZG)

- i. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

7. Gleby (GL)

- i. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu,
- ii. Zalesienia gruntów nieprzydanych na inne cele.

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

- i. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa zachodniopomorskiego.

9. Zasoby przyrodnicze (ZP)

- i. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,
- ii. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- iii. Zwiększanie lesistości.

10. Zagrożenia poważnymi awariami (PAP)

- i. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028

1. Intensyfikację edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami,
2. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach w procesach termicznego ich przekształcania,
3. Wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów,

4. Wskazanie w planie inwestycyjnym, będącym załącznikiem do WPGO, infrastruktur, niezbędnej do osiągnięcia zgodności z unijnymi dyrektywami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, w tym wdrożenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami, osiągnięcia wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu oraz ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
5. Właściwe zaplanowanie w planie inwestycyjnym niezbędnych inwestycji pozwalających na osiągnięcie celów w zakresie gospodarki odpadami wynikających z przepisów krajowych oraz UE.

Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego 2020

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego,
3. Zwiększanie przestrzennej konkurencyjności regionu,
4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności,
6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa zachodniopomorskiego

Program ten ma na celu określenie niezbędnych priorytetów i kierunków działań, których zadaniem jest zmniejszenie uciążliwości oraz ograniczenie nadmiernego poziomu hałasu na obszarach dróg i linii kolejowych na terenie województwa zachodniopomorskiego. W ramach przedmiotowego Programu ochrony środowiska przed hałasem zaproponowano działania, których realizacja w znaczący sposób przyczyni się do poprawy jakości klimatu akustycznego, a w wielu przypadkach spowoduje ustąpienie istniejących przekroczeń obowiązujących wartości poziomu hałasu w porze dnia i nocy.

Do podstawowych kierunków, których celem jest ograniczenie uciążliwości hałasowej i przywrócenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zaliczono:

1. W zakresie hałasu drogowego

- i. Eliminację ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie,
- ii. Ograniczenie prędkości ruchu pojazdów,

- iii. Tworzenie stref z zakazem lub ograniczeniem ruchu pojazdów osobowych i/lub ciężarowych w centrum miast,
- iv. Wprowadzenie środków trwałego uspokajania ruchu – kształtowanie środowiska drogowego za pomocą środków planistycznych (hierarchizacja dróg według funkcji) i inżynierskich (strefy prędkości, zmiany przekroju drogi na granicach stref) celem zmniejszenia uciążliwości transportu drogowego. Zasadniczym dążeniem do uspokojenia ruchu jest spowodowanie pożądaných reakcji uczestników ruchu i zapobieganie zachowaniom niepożądanym. Najważniejszym celem jest zapewnienie bezpiecznej prędkości oraz egzekwowanie ograniczeń prędkości za pomocą odpowiedniego kształtowania geometrii jezdni i elementów organizacji ruchu. Ponadto uspokojenie polega na eliminacji niepożądanego ruchu tranzytowego,
- v. Ochronę obszarów cichych w aglomeracji,
- vi. Budowę ekranów akustycznych i tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej,
- vii. Remonty ulic polegające na stosowaniu nawierzchni o dobrych parametrach akustycznych,
- viii. Kontrolę środków transportu pod względem emisji hałasu do środowiska oraz przestrzegania ograniczeń prędkości,
- ix. Rozwój systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych oraz promocję tego rodzaju przemieszczania się, jako alternatywy dla komunikacji samochodowej na obszarach miast.

2. W zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego:

- i. W uzasadnionych przypadkach, w przypadku braku możliwości technicznych i organizacyjnych redukcji hałasu, zmianę funkcji mieszkaniowej z budynków położonych przy pasach drogowych na rzecz usług,
- ii. W strefach o udokumentowanej uciążliwości hałasu powodowanej trasami komunikacyjnymi wprowadzanie, w stosunku do nowej zabudowy mieszkaniowej, wymogów stosowania elementów chroniących przed hałasem środowiskowym (np. materiały budowlane o podwyższonej izolacyjności akustycznej, ekrany na elewacji budynku, rozpraszające elementy fasad).

Programu ochrony powietrza oraz plan działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej

Podstawowymi działaniami, które są spójne z celami przyjętymi w niniejszym dokumencie na terenie całej strefy zachodniopomorskiej są:

- działania w zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej) – pierwotnej i wtórnej w zakresie aerozoli,
- działania w zakresie ograniczania emisji liniowej (komunikacyjnej) – pierwotnej i wtórnej
- działania w zakresie ograniczania emisji z istotnych źródeł punktowych – energetyczne spalanie paliw,
- działania w zakresie ograniczania emisji z istotnych źródeł punktowych – źródła technologiczne,
- działania w zakresie edukacji ekologicznej i reklamy,
- działania w zakresie planowania przestrzennego,
- działania w zakresie ograniczania emisji powstałej w czasie pożarów lasów i wypalania łąk, ściernisk, pól,
- działania w zakresie ograniczania emisji niezorganizowanej pyły zawieszonej PM₁₀ z placów budowy.

7.4. Dokumenty lokalne

Strategia Rozwoju Gminy Przelewice do roku 2026

Strategia Rozwoju Gminy Przelewice jest jednym z ważniejszych dokumentów strategicznych i planistycznych z punktu widzenia rozwoju Gminy. Dokument ten stanowi długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Poniżej wskazane cele ściśle korelują z celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Cel strategiczny 1. Rozwój gminy oparty o edukację i gospodarkę

Cel szczegółowy 1.5. Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Przelewice

Zadania:

Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych – poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg, ale również poprawa dostępności do Gminy Przelewice

Przebudowa dróg na obszarze poszczególnych wsi wchodzących w skład gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą stanowiących dojazd do miejscowości, obiektów

Budowa, modernizacja i przebudowa dróg powiatowych we współpracy z Powiatem Pyrzyckim

Budowa, modernizacja i przebudowa chodników, poboczy i oświetlenia, w szczególności na mało zurbanizowanych obszarach wiejskich

Budowa ścieżek rowerowych jako alternatywy dla komunikacji kołowej, w celu sprawnego przemieszczania się do zakładów pracy

Budowa i remonty dróg gruntowych i dojazdowych do gruntów rolnych, a także przy współudziale środków zewnętrznych

Cel szczegółowy 1.6. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej

Zadania:

Budowa, rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Przelewice

Budowa zbiorczych oczyszczalni ścieków dla całych miejscowości w Gminie Przelewice, tam gdzie brak uzasadnienia kosztownego dla budowy sieci kanalizacji sanitarnej

Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, a także przebudowa starych odcinków sieci

Modernizacja, przebudowa hydroforni w celu podniesienia parametrów wody

Modernizacja kotłowni w zakresie wymiany źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne

Przebudowa i rozbudowa oświetlenia ulicznego

Cel szczegółowy 1.7. Budowa i rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym

Zadania:

Wspieranie działań OSP w zakresie doposażenia w nowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy, rozbudowy i modernizacji remiz strażackich

Realizacja działań edukacyjnych i profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży

Cel szczegółowy 1.8. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE

Zadania: Budowa, rozbudowa infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii – np. fotowoltaika, kolektory słoneczne, pompy ciepła na budynkach użyteczności publicznej

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i obiektów zamieszkania zbiorowego

Wdrożenie sprawnego i efektywnego systemu gospodarki odpadami (w tym utylizacja i recykling)

Cel strategiczny 4. Ochrona środowiska i wzmacnianie funkcjonalności gminy wraz z jej rewitalizacją

Cel szczegółowy 4.1. Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja przestrzeni publicznej

Zadania:

Podjęcie działań w kierunku rewitalizacji fizycznej, społecznej i gospodarczej przestrzeni publicznej na terenie gminy poprzez realizację wskazanych w lokalnym programie rewitalizacji Gminy Przelewice

Cel szczegółowy 4.2. Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochrona środowiska

Zadania:

Ochrona zasobów wodnych na terenie gminy poprzez modernizację sieci wodociągowej na obszarze Gminy

Rozwój nowoczesnej gospodarki ściekowej na obszarach jej nieposiadających w Gminie Przelewice

Poprawa parametrów funkcjonowania posiadanej sieci wodno-kanalizacyjnej w Gminie
Wspieranie efektywności energetycznej obiektów mieszkalnych, zakładów przemysłowych i usługowych, rozwój niskoemisyjnych źródeł energii

Wspieranie rozwoju systemu gospodarki odpadami

Kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców gminy oraz tworzenie ścieżek dydaktycznych

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel szczegółowy 4.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa

Zadania:

Promowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe

Zagospodarowanie terenów zielonych na terenie gminy

Cel szczegółowy 4.4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Zadania:

Usprawnianie procesów zarządzania w administracji publicznej

Organizacja szkoleń, odczytów, warsztatów, otwartych drzwi

Współpraca Gminy Przelewice z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i samorządowymi także spoza obszaru gminy i powiatu

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przelewice na lata 2016-2020

Celem przyjętym w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej jest poprawa efektywności energetycznej Gminy oraz redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez realizację poniższych działań:

1. Ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł – budynki i infrastruktura publiczna
2. Ograniczenie zużycia energii – transport
3. Ograniczenie zużycia energii i wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł – budownictwo mieszkalne
4. Ograniczenie zużycia energii – sektor działalności gospodarczej
5. Działania informacyjne, edukacyjne i plastyczne

8. CELE PROGAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA

W celu realizacji zadań w poszczególnych obszarach interwencji, po wykonaniu których ma nastąpić poprawa stanu i jakości danego elementu środowiska, bądź utrzymywanie dobrego stanu, o ile taki został zdiagnozowany w poniższych tabelach przedstawiono przedsięwzięcia bądź czynności organizacyjno-administracyjne prowadzące do realizacji wyznaczonych celów ekologicznych i kierunków interwencji.

Dzięki realizacji tych działań można będzie osiągnąć wymiarną poprawę środowiska przyrodniczego w wyznaczonych obszarach interwencji, mierzoną za pomocą wskaźników środowiskowych (mierników realizacji).

Zaplanowane działania będą realizowane przez Gminę Przelewice lub inne jednostki działające na jej terenie. Realizując lokalną politykę ochrony środowiska, niniejszy Program Ochrony Środowiska, a w nim harmonogram realizacyjny, sporządzony został z uwzględnieniem celów zawartych w strategiach i programach (operacyjnych i rozwoju), wynikających z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1307, 1669).

Tabela 41. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – ochrona klimatu i jakości powietrza

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Przelevice	klasa jakości powietrza w strefie zachodniopomorskiej (mierniki jakości powietrza: PM10, B(a)P –przekraczanie wartości dopuszczalnych oraz wartości dla klasy A)	niedotrzymane poziomy dla pyłu PM10, B(a)P – klasa C, pozostałe mierniki w klasie A	brak przekroczeń wartości dla klasy A dla pyłu PM10, B(a)P oraz utrzymanie klasy A dla pozostałych wskaźników	Wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w Gminie Przelevice	Audyty energetyczne i efektywności energetycznej budynków publicznych	zadanie własne: Gmina Przelevice	brak środków finansowych
							Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	zadanie własne: Gmina Przelevice	brak środków finansowych
							Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	zadanie monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe,	brak środków finansowych
							Poprawa efektywności energetycznej budynków usługowych	zadanie monitorowane: przedsiębiorcy	brak środków finansowych
							Wymiana kotłów węglowych na węglowe tzw. V klasy	zadanie monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	brak środków finansowych

							Wymiana kotłów węglowych na kotły gazowe	monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	brak środków finansowych
							Montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych	monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	brak środków finansowych
							Modernizacja oświetlenia ulicznego Gminy Przelewice	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
		Liczba aktualizacji PGN oraz Założeń...		1	1	Zarządzanie jakością powietrza w Gminie Przelewice	Aktualizacja "Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przelewice na lata 2016-2020" oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Przelewice”	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
		źródło danych: Gmina Przelewice					Planowanie przestrzenne i strategiczne uwzględniające rozwój niskoemisyjny	zadanie własne: Gmina Przelewice	nie objęcie dokumentacją wszystkich terenów
							Udzielanie zamówień publicznych, którym towarzyszą kryteria o charakterze środowiskowym (zakupy dóbr i usług oraz zlecenie robót budowlanych zwracając uwagę na energooszczędność i przyjazny środowisku produktów np. w zakresie IT, niskoemisyjność np. w przypadku zakupu samochodów itp.)	zadanie własne: Gmina Przelewice	niewzględnienie wszystkich kryteriów przygotowanych zamówieniach publicznych
							Prowadzenie badań monitorujących jakość powietrza	zadanie monitorowane: WIOŚ w szczecinie	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji

			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących jakości powietrza źródło danych: Gmina Przelevice	0	6	Edukacja społeczeństwa i promocja działań w zakresie podnoszenia standardów jakości powietrza	Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	zadanie własne: Gmina Przelevice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowania mieszkańców
--	--	--	--	---	---	---	---	--	--

Źródło: opracowanie własne

Tabela 42. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – ochrony klimatu i jakości powietrza

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	ochrona klimatu i jakości powietrza	Audyty energetyczne i efektywności energetycznej budynków publicznych	zadanie własne: Gmina Przelevice	wg potrzeb					środki Gminy Przelevice, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	zadanie własne: Gmina Przelevice	6 200					środki Gminy Przelevice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Modernizacja oświetlenia ulicznego Gminy Przelevice	zadanie własne: Gmina Przelevice	636					środki Gminy Przelevice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020	
		Aktualizacja "Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przelevice na lata 2016-2020" oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Przelevice”	zadanie własne: Gmina Przelevice	25					środki Gminy Przelevice, WFOŚiGW/NFOŚiGW	aktualizacja co 4 lata
		Planowanie przestrzenne i strategiczne uwzględniające rozwój niskoemisyjny	zadanie własne: Gmina Przelevice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe

		<i>Udzielanie zamówień publicznych, którym towarzyszą kryteria o charakterze środowiskowym (zakupy dóbr i usług oraz zlecenie robót budowlanych zwracając uwagę na energooszczędność i przyjazny środowisku produktów np. w zakresie IT, niskoemisyjność np. w przypadku zakupu samochodów itp.)</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe
		<i>Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelevice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 43. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – ochrony klimatu i jakości powietrza

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	ochrona klimatu i jakości powietrza	<i>Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych</i>	zadanie monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe,	wg potrzeb	<i>środki mieszkańców, środki spółdzielni i wspólnot własnościowych, POliŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	zakres ustalany na bieżąco
		<i>Poprawa efektywności energetycznej budynków usługowych</i>	zadanie monitorowane: przedsiębiorcy	wg potrzeb	<i>środki przedsiębiorstw, POliŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	zakres ustalany na bieżąco

		<i>Wymiana kotłów węglowych na węglowe tzw. V klasy</i>	zadanie monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	120	<i>środki mieszkańców, środki spółdzielni i wspólnot własnościowych, przedsiębiorstw, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	
		<i>Wymiana kotłów węglowych na kotły gazowe</i>	monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	80	<i>środki mieszkańców, środki spółdzielni i wspólnot własnościowych, przedsiębiorstw, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	
		<i>Montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych</i>	monitorowane: właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych, spółdzielnie i wspólnoty własnościowe, przedsiębiorcy	135	<i>środki mieszkańców, środki spółdzielni i wspólnot własnościowych, przedsiębiorstw, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	
		<i>Prowadzenie badań monitorujących jakość powietrza</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 44. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
2.	zagrożenia hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba wykonanych pomiarów akustycznych przez WIOS wskazująca na przekroczenia emisji hałasu źródło danych: WIOŚ w Szczecinie	brak badań	brak przekroczeń	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Stosowanie rozwiązań technicznych w zakładach przemysłowych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne	zadanie monitorowane: przedsiębiorcy	brak środków finansowych
							Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak możliwości zmian w planach w tym zakresie, brak mpzp dla każdego obszaru
							Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażanie zaleceń pokontrolnych	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	brak środków finansowych
			Długość dróg rowerowych [km]	8,573	17	Rozwój komunikacji drogowej i rowerowej w kierunku ochrony jakości powietrza i klimatu	Rozwój sieci infrastruktury rowerowej	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
			Liczba odcinków dróg modernizowanych, budowanych i przebudowanych [szt.]				Modernizacja, budowa i przebudowa dróg gminnych i chodników	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych

			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących hałasu [szt.] źródło danych: Gmina Przelewice	0	3	Edukacja społeczeństwa i promocja działań w zakresie i ochrony przed hałasem	Prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej klimatu akustycznego w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców
--	--	--	--	---	---	--	--	--	---

Źródło: opracowanie własne

Tabela 45. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
2.	zagrożenia hałasem	Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	zadanie własne: Gmina Przelewice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe
		Rozwój sieci infrastruktury rowerowej	zadanie własne: Gmina Przelewice	5 686					środki Gminy Przelewice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Modernizacja, budowa i przebudowa dróg gminnych i chodników	zadanie własne: Gmina Przelewice	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW, PROW	
		Prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej klimatu akustycznego w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Tabela 46. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
2.	zagrożenia hałasem	<i>Stosowanie rozwiązań technicznych w zakładach przemysłowych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne</i>	zadanie monitorowane: przedsiębiorcy	<i>wg potrzeb</i>	<i>środki przedsiębiorstw, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW</i>	zakres ustalany na bieżąco
		<i>Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażanie zaleceń pokontrolnych</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	ilość przedsięwzięć w do kontroli ustalana jest przez WIOŚ
		<i>Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 47. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa					
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
3.	pola elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: WIOŚ w Szczecinie	brak przekroczeń	Utrzymanie braku przekroczeń	Ograniczanie zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	zadanie własne: Gmina Przelewice	ryzyko sprzeciwu mieszkańców	
			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących PEM [szt.] źródło danych: Gmina Przelewice	0	3		Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak mpzp dla każdego obszaru
								Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Przelewice	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	brak środków finansowych
			Prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej pól elektromagnetycznych w zakresie ich szkodliwości	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców					

Źródło: opracowanie własne

Tabela 48. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
3.	pola elektromagnetyczne	Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	zadanie własne: Gmina Przelewice	koszty administracyjne (uzgodnienia realizowane w ramach obowiązków służbowych)					środki Gminy Przelewice	zadanie realizowane w trakcie planowania lokalizacji instalacji
		Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	zadanie własne: Gmina Przelewice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe
		Prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej pól elektromagnetycznych w zakresie ich szkodliwości	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 49. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
3.	pola elektromagnetyczne	<i>Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Przelewice</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budget państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 50. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
4.	gospodarowanie wodami	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych	Jakość wód powierzchniowych w JCWP źródło danych: WIOŚ w Szczecinie	wody powierzchniowe stan umiarkowany	spełnienie wymogów określonych dla dobrego i powyżej dobrego stanu/potencjału ekologicznego JCWP rzek	Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy Przelevice	brak efektów prowadzonych działań
							Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy Przelevice	brak efektów prowadzonych działań
							Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Przelevice	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie, PiG	brak środków finansowych
			Jakość wód podziemnych w JCWPd źródło danych: WIOŚ w Szczecinie	wody o dobrym stanie chemicznym, w tym wody zadowalającej jakości (III klasy)	spełnienie wymogów określonych dla dobrego i powyżej dobrego stanu/potencjału ekologicznego JCWPd	Prowadzenie monitoringu wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Przelevice	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie, PiG	brak środków finansowych	
			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących jakości wód [szt.] źródło danych: Gmina Przelevice	0	6	Edukacja społeczeństwa z zakresu poprawy jakości wód	Prowadzenie edukacji ekologicznej, działań propagujących i upowszechniających wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	zadanie własne: Gmina Przelevice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowania mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Tabela 51. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
4.	Gospodarowanie wodami	<i>Prowadzenie edukacji ekologicznej, działań propagujących i upowszechniających wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 52. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
4.	gospodarowanie wodami	<i>Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)</i>	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy Przelewice	0	-	zadanie bezkosztowe
		<i>Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie</i>	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy Przelewice	0	-	zadanie bezkosztowe

		<i>Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Przelewice</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją
		<i>Prowadzenie monitoringu wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Przelewice</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 53. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
5.	gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	długość sieci wodociągowej źródło danych: BDL GUS 2017 r.	59,0 km	64,0	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dla potrzeb ludności	Modernizacja i przebudowa stacji ujęć wody oraz infrastruktury sieci wodociągowej	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
			długość sieci kanalizacyjnej źródło danych: BDL GUS 2017 r.	47,9 km	55,0		Modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacyjnej	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
			Liczba przydomowych oczyszczalni źródło danych: Gmina Przelewice	-	wg potrzeb		Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni cieków	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak zasobów kadrowych
							Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie, PIG	brak środków finansowych
			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących gospodarki wodno-ściekowej [szt.] źródło danych: Gmina Przelewice	0	6	Edukacja społeczeństwa z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	Prowadzenie edukacji ekologicznej, działań propagujących i upowszechniających wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Tabela 54. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
5.	gospodarka wodno-ściekowa	<i>Modernizacja i przebudowa stacji ujęć wody oraz infrastruktury sieci wodociągowej</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	894	100	b.d.	b.d.	994	środki Gminy Przelewice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		<i>Modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacyjnej</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice						środki Gminy Przelewice, POIiŚ/RPO WZ 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		<i>Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni cieków</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	koszty administracyjne (uzgodnienia realizowane w ramach obowiązków służbowych)					środki Gminy Przelewice	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją
		<i>Prowadzenie edukacji ekologicznej, działań propagujących i upowszechniających wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 55. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
5.	gospodarka wodno-ściekowa	<i>Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ w Szczecinie	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 56. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zasoby geologiczne

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
6.	zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	<p>Liczba złóż surowców naturalnych [szt.]</p> <p>źródło danych: Gmina Przelewice</p>	1	0	Ograniczanie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją	zadanie monitorowane: organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, Marszałka, organy nadzoru górniczego, Starosta	zmiana przepisów prawnych dotyczących kompetencji
			<p>Liczba akcji edukacyjnych dotyczących gospodarki zasobami naturalnymi [szt.]</p> <p>źródło danych: Gmina Przelewice</p>	0	3	Edukacja społeczeństwa z zakresu ochrony zasobów naturalnych	Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi i ich ochrona	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Tabela 57. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zasoby geologiczne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
6.	zasoby geologiczne	<i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi i ich ochrona</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 58. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zasoby geologiczne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
6.	zasoby geologiczne	<i>Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją</i>	zadanie monitorowane: organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, Marszałka, organy nadzoru górniczego, Starosta	<i>koszty administracyjne</i>	<i>budżet państwa</i>	realizacja w razie potrzeby

Źródło: opracowanie własne

Tabela 59. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gleby

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
7.	gleby	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym	Liczba beneficjentów korzystająca z pakietów rolno-środowiskowych (szt.) źródło danych: Gmina Przelewice	b.d.	wg potrzeb	Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych gminy konieczności ochrony najbardziej wartościowych gleb	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak możliwości zmian w planach w tym zakresie
			Liczba punktów pomiarowych [szt.]	brak punktów pomiarowych	wg potrzeb		Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	zadanie monitorowane: właściciele gruntów	brak zainteresowani a wśród rolników
			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących racjonalnego wykorzystania gleb [szt.] źródło danych: Gmina Przelewice	0	3		Edukacja społeczeństwa z zakresu ochrony gleb	Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących racjonalne wykorzystanie gleb	zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne
								Prowadzenie kontroli poziomu zanieczyszczeń gleb	zadanie monitorowane: GIOŚ, INUG w Puławach

Źródło: opracowanie własne

Tabela 60. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gleby

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
7.	gleby	<i>Uwzględnienie w dokumentach planistycznych gminy konieczności ochrony najbardziej wartościowych gleb</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe
		<i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących racjonalną wykorzystanie gleb</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 61. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gleby

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
7.	gleby	<i>Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych</i>	zadanie monitorowane: właściciele gruntów	koszty administracyjne	PROW 2014-2020	realizacja w razie potrzeby
		<i>Prowadzenie kontroli poziomu zanieczyszczeń gleb</i>	zadanie monitorowane: GIOŚ, INUG w Puławach	b.d.	budżet państwa, środki WIOŚ	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 62. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
8.	gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Liczba rocznie wykonanych sprawozdań [szt.]	1	1	Prawidłowe funkcjonowanie i rozwój gospodarowania odpadami	Opracowywanie sprawozdań z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz analiz gospodarowania odpadami	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak
			źródło danych: Gmina Przelewice				Uwzględnienie w zamówieniach publicznych, zakupów wyrobów zawierających materiały lub substancje pochodzące z recyklingu odpadów, włączenie do procedur zamówień publicznych kryteriów związanych z ochroną środowiska	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak
			Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu odzysku papieru, tworzyw sztucznych, szkła i metalu	tak	tak				
			Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	tak	tak		Doskonalenie i rozwijanie systemu selektywnej zbiórki wszystkich odpadów komunalnych	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak zainteresowani a mieszkańców selektywną zbiórką odpadów

			Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	tak	tak				
			Liczba usuniętych dzikich wysypisk rocznie [szt.] źródła danych: Gmina Przelewice	0	wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
			Liczba akcji edukacyjnych dotyczących gospodarowania odpadami [szt.] źródło danych: Gmina Przelewice	3	6	Edukacja społeczeństwa z zakresu gospodarowania odpadami	Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących prawidłową gospodarkę odpadami, w tym właściwe segregowanie odpadów komunalnych	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców
		Racjonalne gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Masa usuniętych odpadów zawierających azbest [Mg] źródła danych: baza azbestowa	do 2017 r. 95,711	do 2024 r. ok. 110	Kontynuacja działań związanych z unieszkodliwianiem w wyrobów zawierających azbest	Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Przelewice	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy	brak środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 63. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
8.	gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	<i>Opracowywanie sprawozdań z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz analiz gospodarowania odpadami</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice	koszty administracyjne (uzgodnienia realizowane w ramach obowiązków służbowych)					środki Gminy Przelevice	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją
		<i>Uwzględnienie w zamówieniach publicznych, zakupów wyrobów zawierających materiały lub substancje pochodzące z recyklingu odpadów, włączenie do procedur zamówień publicznych kryteriów związanych z ochroną środowiska</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice	0	0	0	0	0	-	zadanie bezkosztowe
		<i>Doskonalenie i rozwijanie systemu selektywnej zbiórki wszystkich odpadów komunalnych</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice	wg potrzeb					środki Gminy Przelevice	jako działania doskonalące istniejący system
		<i>Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice	wg potrzeb				5	środki Gminy Przelevice	
		<i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących prawidłową gospodarkę odpadami, w tym właściwe segregowanie odpadów komunalnych</i>	zadanie własne: Gmina Przelevice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb				środki Gminy Przelevice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 64. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
8.	gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	<i>Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Przelewice</i>	zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy	<i>20 (bez dofinansowania z WFOŚiGW)</i>	<i>środki Gminy Przelewice, środki mieszkańców, WFOŚiGW</i>	realizacja w razie potrzeby

Źródło: opracowanie własne

Tabela 65. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
9.	zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej	Liczba obszarowych form ochrony przyrody	2	2	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu walorów przyrodniczych	Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak
							Prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej i terenów zieleni, nowe nasadzenia	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
							Zagospodarowanie terenów zielonych na terenie Gminy Przelewice	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
							Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych	zadanie monitorowane PGL LP, RDOŚ w Szczecinie	brak środków finansowych, niewielka skuteczność wdrażanych metod
							Przebudowa ścieżek parkowych w Ogrodzie Dendrologicznym w Przelewicach	zadanie monitorowane: Ogród Dendrologiczny w Przelewicach	brak środków finansowych
							Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach użytkowanych rolniczo z wykorzystaniem pakietów w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych oraz właściwe i bezpieczne użytkowanie środków ochrony roślin	zadanie monitorowane: właściciele gruntów, ARiMR	brak zainteresowani a właściciele gruntów przystąpieniem do programu

			<p><i>Liczba akcji edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody i zachowania walorów krajobrazu</i></p> <p>źródło danych: Gmina Przelewice</p>	1	6	<p><i>Edukacja społeczeństwa z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu</i></p>	<p><i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących w zakresie ochrony przyrody i zachowania walorów krajobrazu</i></p>	<p>zadanie własne: Gmina Przelewice</p> <p>zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne</p>	<p>brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców</p>
			<p><i>Liczba działań promocyjnych</i></p> <p>źródła danych: Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach</p>	5	zgodnie z planami działalności		<p><i>Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu oraz ich promocja</i></p>	<p>zadanie monitorowane: Nadleśnictwo Choszczno, Nadleśnictwo Człopa</p>	<p>brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców</p>
			<p><i>Liczba działań promocyjnych</i></p> <p>źródła danych: Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach</p>	5	zgodnie z planami działalności		<p><i>Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo</i></p>	<p>zadanie monitorowane: ARiMR, właściciele gruntów</p>	<p>brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców</p>
			<p><i>Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych</i></p>	-	-	<p><i>Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej</i></p>	<p><i>Uwzględnienie w planach urzędzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem</i></p>	<p>zadanie monitorowane: PGL LP</p>	<p>brak środków finansowych</p>
			-	-	-		<p><i>Prowadzenie monitoringu lasów oraz badań reakcji drzewostanów na zmiany klimatyczne</i></p>	<p>zadanie monitorowane: PGL LP, GIOŚ, IBL</p>	<p>brak środków finansowych</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 66. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
9.	zasoby przyrodnicze	<i>Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	koszty administracyjne (uzgodnienia realizowane w ramach obowiązków służbowych)					środki Gminy Przelewice	
		<i>Prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej i terenów zieleni, nowe nasadzenia</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	wg potrzeb				5	środki Gminy Przelewice	
		<i>Zagospodarowanie terenów zielonych na terenie Gminy Przelewice</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice	wg potrzeb				5	środki Gminy Przelewice	
		<i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących w zakresie ochrony przyrody i zachowania walorów krajobrazu</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb					środki Gminy Przelewice, środki organizacji pozarządowych, WFOŚiGW/NFOŚiGW, RPO WZ 2014-2020	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 67. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
9.	zasoby przyrodnicze	<i>Przebudowa ścieżek parkowych w Ogrodzie Dendrologicznym w Przelewicach</i>	zadanie monitorowane: Ogród Dendrologiczny w Przelewicach	1 050	<i>Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w programie współpracy Interreg VA Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska</i>	
		<i>Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych</i>	zadanie monitorowane PGL LP, RDOŚ w Szczecinie	b.d.	<i>środki Gminy Przelewice, WFOŚiGW/NFOŚiGW, PROW, POliŚ, RPO WZ 2014-2020, budżet państwa,</i>	realizacja w razie potrzeby
		<i>Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach użytkowanych rolniczo z wykorzystaniem pakietów w ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych oraz właściwe i bezpieczne użytkowanie środków ochrony roślin</i>	zadanie monitorowane: właściciele gruntów, ARiMR	b.d.	<i>środki właścicieli gruntów, PROW 2014-2020</i>	
		<i>Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo</i>	zadanie monitorowane: ARiMR, właściciele gruntów	b.d.	<i>środki właścicieli gruntów, PROW 2014-2020</i>	
		<i>Promocja działań ekologicznych dla rolników</i>	zadanie monitorowane: Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach	b.d.	<i>środki Zachodniopomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach</i>	

		<i>Uwzględnienie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem</i>	zadanie monitorowane: PGL LP	0	-	zadanie bezkosztowe
		<i>Prowadzenie monitoringu lasów oraz badań reakcji drzewostanów na zmiany klimatyczne</i>	zadanie monitorowane: PGL LP, GIOŚ, IBL	b.d.	<i>środki PGL LP, GIOŚ, IBL</i>	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: opracowanie własne

Tabela 68. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
10.	zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii [szt.]	0	0	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków w przypadku ich wystąpienia	Wspieranie działań OSP w zakresie doposażenia w nowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy	zadanie własne: Gmina Przelewice	brak środków finansowych
							Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii w procesach przemysłowych i w transporcie materiałów niebezpiecznych	zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak
							Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	zadanie monitorowane: sprawcy awarii	brak środków finansowych
		Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych	Liczba akcji edukacyjnych dotyczących zagrożeń poważnymi awariami źródło danych: Gmina Przelewice	0	3	Edukacja społeczeństwa z zakresu zagrożeń poważnymi awariami	Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących w zakresie zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	brak środków finansowych, brak zainteresowani a mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Tabela 69. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	2022-2024	RAZEM		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
10.	zagrożenia poważnymi awariami	<i>Wspieranie działań OSP w zakresie doposażenia w nowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice						środki Gminy Przelewice, budżet państwa	
		<i>Prowadzenie działań edukacyjnych i promujących w zakresie zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii</i>	zadanie własne: Gmina Przelewice zadanie monitorowane: organizacje pożytku publicznego, placówki edukacyjne	wg potrzeb						

Źródło: opracowanie własne

Tabela 70. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
10.	zagrożenia poważnymi awariami	<i>Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii w procesach przemysłowych i w transporcie materiałów niebezpiecznych</i>	zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	<i>b.d.</i>	<i>budżet państwa, środki WIOŚ</i>	
		<i>Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku</i>	zadanie monitorowane: sprawcy awarii	<i>b.d.</i>	<i>środki sprawcy awarii</i>	realizacja w razie potrzeby

Źródło: opracowanie własne

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI ŚRODOWISKOWYCH

9.1. Środki krajowe

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)/Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie (WFOŚiGW)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną finansującą ochronę środowiska i gospodarkę wodną w zakresie określonym w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, natomiast Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie spełnia swą misję uczestnicząc w rozwiązywaniu problemów związanych z ochroną środowiska na poziomie lokalnym i regionalnym, a także ponadregionalnym i jest jednostką podległą NFOŚiGW.

Programy priorytetowe szczegółowo określają m.in. terminy i sposób składania wniosków, formę, intensywność i warunki dofinansowania, a także beneficjentów i rodzaj przedsięwzięć, koszty kwalifikowane oraz procedurę wyboru przedsięwzięć.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się

w ramach następujących dziedzin: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo, geologia i górnictwo, edukacja ekologiczna, Państwowy Monitoring Środowiska, programy międzydziedzinowe, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, ekspertyzy i prace badawcze.

W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Dofinansowanie przedsięwzięć odbywa się przez udzielanie:

- oprocentowanych pożyczek,
- dotacji, w tym:
 - a) dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
 - b) dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
 - c) dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,

d) dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Wspólna strategia identyfikuje w ramach celów środowiskowych następujące dziedzinowe i horyzontalne cele środowiskowe:

DZIEDZINOWE:

- adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna,
- ochrona powietrza,
- ochrona wód,
- gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami,
- różnorodność biologiczna.

HORYZONTALNE:

- poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych,
- pełna absorpcja bezzwrotnych środków pochodzących z UE,
- wdrażanie innowacyjnych technologii środowiskowych,
- edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- zrównoważone, efektywne korzystanie z zasobów, w tym z surowców pierwotnych.

Dodatkowo, Fundusze co roku ogłaszają listę programów priorytetowych na rok kolejny. Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie w Narodowym Funduszu są programy priorytetowe, które określają m.in. formy i warunki dofinansowania oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć. Do priorytetowych programów NFOŚiGW w roku 2019 zaliczono:

1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
 - 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach
 - 1.2. Inwestycje w gospodarce ściekowej poza granicami kraju
2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
 - 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami
 - 2.2. Ochrona powierzchni ziemi
 - 2.3. Współfinansowanie projektów realizowanych w ramach działań 2.2 i 2.5 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko
 - 2.4. Gospodarka o obiegu zamkniętym
 - 2.5. Poznanie budowy geologicznej na rzecz kraju
 - 2.6. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin
3. Ochrona atmosfery

- 3.1. System Zielonych Inwestycji (GIS - Green Investment Scheme) – GEPARD - Bezemisyjny transport publiczny
- 3.2. SOWA – oświetlenie zewnętrzne
- 3.3. GEPARD II – transport niskoemisyjny
- 3.4. Budownictwo Energooszczędne
- 3.5. Czyste powietrze
4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów
 - 4.1. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej
5. Międzydziedzinowe
 - 5.1. Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska
 - 5.2. Zadania wskazane przez ustawodawcę
 - 5.3. Wspieranie działalności monitoringu środowiska
 - 5.4. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie skutków zagrożeń środowiska
 - 5.5. Edukacja ekologiczna
 - 5.6. Współfinansowanie programu LIFE
 - 5.7. SYSTEM - Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych – REGION
 - 5.8. Energia Plus
 - 5.9. Ciepłownictwo powiatowe – pilotaż
 - 5.10. Samowystarczalność energetyczna – pilotaż
 - 5.11. Gekon – Generator Koncepcji Ekologicznych
 - 5.12. Wsparcie dla Innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce
 - 5.13. Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych
 - 5.14. E-ETAP - Energy Efficiency Training and Auditing Project
 - 5.15. Współfinansowanie projektów realizowanych w ramach poddziałań 1.3.1 i 1.3.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)

Bank Gospodarstwa Krajowego jest państwowym bankiem rozwoju, którego misją jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz sektora publicznego w realizacji jego zadań.

Bank jest partnerem finansowym aktywnie wspierającym przedsiębiorczość i efektywne wykorzystywanie programów rozwojowych. Jest jednocześnie inicjatorem i uczestnikiem współpracy między biznesem, sektorem publicznym i instytucjami finansowymi, dodatkowo zarządza funduszami celowymi wspierając m.in. rozwój budownictwa społecznego, infrastruktury, innowacji, pomagając samorządom w korzystaniu ze środków unijnych lub wspierając projekty związane z ochroną środowiska.

Bank Ochrony Środowiska S.A (BOŚ)

Od rozpoczęcia swojej działalności w 1991 r. Bank konsekwentnie wspiera proekologiczne przedsięwzięcia, tworząc między innymi dedykowane produkty i usługi dla klientów indywidualnych i instytucjonalnych oraz realizując inicjatywy na rzecz ochrony środowiska.

Jednostki samorządowe, a także osoby prawne i fizyczne mogą korzystać także z dotacji i preferencyjnych kredytów, oferowanych oraz finansowanych ze środków Banku Ochrony Środowiska. Udziela on następujących kredytów proekologicznych:

- Kredyt Dom EnergoOszczędny.
- Słoneczny EkoKredyt.
- Kredyt z Dobrą Energią.
- Kredyty z dopłatami NFOŚiGW.
- Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska.
- Kredyt EkoMontaż.
- Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę.
- Kredyt EnergoOszczędny.
- Kredyt EkoOszczędny.
- Ekologiczne kredyty hipoteczne.
- Kredyt z Klimatem.
- Kredyty we współpracy z WFOSiGW.
- Kredyt EKOodnowa dla firm (ze środków Banku KfW).
- Kredyty z linii kredytowej NIB.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

„Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej – Counterpart Fund” (EFRWP)

Znacząca część działalności statutowej jest realizowana poprzez programy współfinansowania - głównie w formie preferencyjnych pożyczek, kredytów oraz subwencji - przedsięwzięć na terenach wiejskich, podejmowanych głównie przez jednostki samorządu terytorialnego (jst) szczebla gminnego i powiatowego, określone podmioty/organizacje posiadające osobowość prawną lub zdolność prawną (z wyłączeniem podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie), oraz osoby fizyczne, podejmujące działalność gospodarczą na terenach wiejskich, poza produkcją rolną. Jednym z wdrażanych przedsięwzięć jest Samorządowy Program Pożyczkowy (SPP), dzięki któremu realizowane są pożyczki przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć infrastrukturalnych (infrastruktura techniczna) na wsi głównie w zakresie zaopatrzenia w energię z wykorzystaniem lokalnych odnawialnych źródeł energii oraz zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków, a także budowy dróg wiejskich, zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa powstała w 1994 r. w celu wspierania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. ARiMR zajmuje się wdrażaniem instrumentów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej oraz udziela pomocy ze środków krajowych. Agencja, jako wykonawca polityki rolnej, ściśle współpracuje z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W ramach zaplanowanych zadań realizowany jest:

- Program Operacyjny "Rybnactwo i Morze" na lata 2014-2020
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

9.2. Środki unijne

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIŚ)

Źródłem funduszy na ochronę środowiska jest przede wszystkim Program Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. To właśnie z niego będzie dotowanych najwięcej inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Cel ten zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii,
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie,
- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020:

- I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki.
- II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.
- III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego.
- IV. Infrastruktura dla miast.
- V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce.
- VI. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego.
- VII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.
- VIII. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia.
- IX. Pomoc techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (RPO WZ)

W zakresie ochrony środowiska ważny jest także Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego. Wsparcie w ramach Programu koncentruje się na trzech głównych obszarach: gospodarka, infrastruktura, społeczeństwo.

Dofinansowanie przeznaczone będzie głównie na:

- rozwój konkurencyjnych i nowoczesnych przedsiębiorstw, inwestycje w mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- rozwój współpracy nauki z gospodarką,
- budowę systemów zintegrowanego transportu publicznego,
- modernizację energetyczną budynków,
- zwiększenie produkcji energii z OZE,
- ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom,
- zrównoważony transport,
- inwestycje mające na celu efektywniejsze wykorzystanie kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- działania powodujące wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- podniesienie jakości edukacji na każdym poziomie nauczania,
- rozwój usług publicznych.

W perspektywie 2014-2020 największe środki przeznaczone zostaną na działalność z obszaru badań i rozwoju, innowacyjności i przedsiębiorczości, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz integracji społecznej. Znaczna część środków zostanie także przekazana na rozwój transportu na terenie województwa.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 (PO IR)

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój ma na celu, m. in. pobudzenie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe. W dokumencie nie ma wprost określonych priorytetów odnoszących się do środowiska, natomiast projekty w tym zakresie będą mogły uzyskać wsparcie jeśli spełnią wymagania PO IR i wpiszą się w innowacyjność i rozwój technologii.

Jego beneficjenci (głównie przedsiębiorstwa, jednostki naukowe i instytucje otoczenia biznesu) mogą realizować projekty samodzielnie lub we współpracy z sektorem nauki. Pomoc jest przekazywana w formie refundacji lub pożyczek

Cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne stosowane w PO IR:

I. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji:

- udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji oraz zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy,
- promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, pobudzania popytu, tworzenia sieci, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu

II. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR):

- promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości,
- wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju

Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020:

- ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich,
- poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych,
- poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie,
- odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa,
- wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym,
- zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Program LIFE - program działań na rzecz środowiska i klimatu (2014-2020)

Program ten to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska w tym przyrody.

Dofinansowanie mogą uzyskać przedsięwzięcia krajowe i międzynarodowe w zakresie realizowanym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które przyczyniają się do osiągnięcia celów Instrumentu Finansowego LIFE+ określonych w Rozporządzeniu (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. w sprawie instrumentu finansowego na rzecz środowiska (LIFE+), w ramach:

Komponentu I Przyroda i różnorodność biologiczna:

- mające na celu wdrożenie postanowień dyrektywy nr 79/409/EC, w sprawie ochrony dzikich ptaków oraz nr 92/43/EEC, w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,
- innowacyjne lub demonstracyjne projekty przyczyniające się do realizacji celu określonego w Komunikacie Komisji Europejskiej COM (2006) 216 „Zatrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej na obszarze Europy do roku 2010 i w przyszłości – utrzymanie usług ekosystemowych na rzecz dobrobytu człowieka”,

Komponentu II Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska:

- realizacja innowacyjnych lub demonstracyjnych projektów z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska, w szczególności: zapobiegania zmianom klimatu, ochrony wód, ochrony powietrza, ochrony gleby, kształtowania środowiska miejskiego, ochrony przed hałasem, ochrony przed zagrożeniami związanymi z chemikaliami, ochrony zdrowia i polepszania jakości życia, zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami, ochrony lasów, opracowania i demonstracji innowacyjnych kierunków polityki, technologii, metod i instrumentów wspierających wdrożenie planu działania w zakresie technologii środowiskowych, kierunków strategicznych,

Komponentu III Informacja i komunikacja:

- realizacja kampanii informacyjnych podnoszących świadomość społeczną na tematy związane ze środowiskiem, ochroną przyrody i różnorodności biologicznej, które ułatwiają wdrożenie polityki środowiskowej Wspólnoty Europejskiej lub Program ochrony środowiska dla miasta Krakowa na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 roku oraz perspektywą na lata 2016-2019 – 28.06.2012 r. kampanii podnoszących świadomość społeczną w zakresie zapobiegania pożarom lasów oraz/lub działaniami szkoleniowymi dla pracowników straży pożarnej.

9.3. Inne źródła finansowania

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (fundusze norweskie i fundusze EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami). Obecnie realizowana jest III edycja programu, a pierwsze nabory wniosków funduszy norweskich i EOG 2014-2021 odbędą się w 2019 r.

Głównymi celami funduszy norweskich i funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem. Obszary tematyczne, które mogą zostać dofinansowane w ramach funduszy:

- Innowacje w zakresie zielonych technologii (Green Industry Innovation)
- Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów
- Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii

Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (Fundusz Szwajcarski)

Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (Fundusz Szwajcarski), jest formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce w ramach szwajcarskiej pomocy dla 10 państw członkowskich Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Na mocy umów międzynarodowych, rozdysponowano ponad 1 mld franków szwajcarskich. Dla Polski Fundusz Szwajcarski przewiduje niemal połowę środków (ok. 489 mln CHF). W 2010 r. do Programu przystąpiły także Rumunia i Bułgaria.

Fundusze szwajcarskie mają na celu zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych istniejących pomiędzy Polską a wyżej rozwiniętymi państwami UE oraz różnic na terytorium Polski – pomiędzy ośrodkami miejskimi a regionami słabo rozwiniętymi pod względem strukturalnym.

Program umożliwia realizację zadań z zakresu bezpieczeństwa, stabilności oraz wsparcia reform, rozwoju społecznego i zasobów ludzkich. Dodatkowo o pomoc może starać się sektor prywatny. Jednym z głównych zadań realizowanych w ramach funduszu są projekty proekologiczne ujęte w działanie na rzecz środowiska i infrastruktury m.in.:

- odbudowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury środowiskowej oraz poprawa stanu środowiska (m.in. zarządzanie odpadami stałymi, systemy energii odnawialnej, poprawa wydajności energetycznej)
- poprawa publicznych systemów transportowych;
- bioróżnorodność i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych.

Fundusz Powierniczy JESSICA

JESSICA (ang. Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) jest wspólną inicjatywą Komisji Europejskiej, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Banku Rozwoju Rady Europy. Celem inicjatywy jest wsparcie rozwoju obszarów miejskich oraz ich rewitalizacja w aspekcie ekonomicznym i społecznym. Współpraca zorientowana jest na zachowanie zintegrowanego podejścia w rozwoju miejskim, mającego na celu inwestowanie w sposób strategiczny i efektywny w miastach oraz szerzej pojętych terenach zurbanizowanych. Najważniejszym założeniem tego instrumentu jest umożliwienie wykorzystania części środków unijnych z funduszy strukturalnych w postaci zwrotnych inwestycji w projekty dotyczące trwałego rozwoju obszarów miejskich i przyczyniające się do ich wzrostu i atrakcyjności.

Przykładowymi projektami realizowanymi w ramach inicjatywy JESSICA są projekty z zakresu energetyki m.in. termomodernizacje budynków, zarządzanie energią w miastach, instalacje solarów w budynkach, podniesienie jakości dostarczania ciepła, wymiana oświetlenia w miastach na energooszczędne, modernizacja i rozwój sieci ciepłowniczych.

Program dla Europy Środkowej (PEŚ)

Celem programu jest współpraca ponad granicami, która poprawia jakość życia i warunki pracy w regionach Europy Środkowej. Projekty realizowane w ramach tej inicjatywy to:

- 1: Współpraca w zakresie innowacji na rzecz zwiększenia konkurencyjności
- 2: Współpraca w zakresie strategii niskoemisyjnych
- 3: Współpraca w zakresie zasobów naturalnych i kulturowych na rzecz trwałego wzrostu gospodarczego
- 4: Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych

Część z realizowanych zadań ma charakter proekologiczny, o dofinansowanie można starać się m.in. na poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych, testowanie nowych energooszczędnych technologii, harmonizację standardów i systemów certyfikacji, poprawę efektywności energetycznej w regionach, wykorzystywanie potencjału energii odnawialnej, innowacyjne technologie niskoemisyjne dla miejskiego transportu publicznego (w tym modele finansowe).

Program PolSEFF2

Program ten jest inicjatywą oferującą linię kredytową o wartości 200 milionów EURO, która za pośrednictwem banków uczestniczących ma być rozdysponowana w formie kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom na finansowanie inwestycji poprawiających ich efektywność energetyczną. Program umożliwia realizację projektów inwestycyjnych poprawiających efektywność energetyczną (m.in. inwestycje w wyposażenie, systemy i procesy umożliwiające beneficjentom zmniejszenie zużycia energii pierwotnej i/lub końcowego zużycia energii elektrycznej lub paliw, lub innej formy energii) oraz projekty termomodernizacyjne budynków. Program skierowany jest do małych oraz średnich firm prowadzących działalność na terenie Polski.

System Zielonych Inwestycji – GIS

System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) jest pochodną mechanizmu handlu uprawnieniami do emisji. W ramach tego programu możliwe jest dofinansowanie zadań związanych ze wspieraniem przedsięwzięć realizowanych w ramach poniższych programów:

Idea i cel GIS sprowadzają się do stworzenia i wzmocnienia proekologicznego efektu wynikającego ze zbywania nadwyżek jednostek przyznanej emisji - AAU (ang. Assigned Amount Units). Krajowy system zielonych inwestycji jest związany ze „znakowaniem

środków finansowych pozyskanych ze zbycia nadwyżki jednostek emisji w celu zagwarantowania przeznaczenia ich na realizację ściśle określonych celów związanych z ochroną środowiska w państwie zbywcy jednostek”.

Programy priorytetowe GIS:

I. Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej

Dzięki uzyskaniu dofinansowania z tego programu, możliwe jest zmniejszenie zużycia energii w budynkach będących w użytkowaniu:

- samorządów,
- zakładów opieki zdrowotnej,
- uczelni wyższych,
- organizacji pozarządowych,
- ochotniczych straży pożarnych,
- kościelnych osób prawnych.

II. GEPARD – Bezemisijny transport publiczny

Celem programu jest uniknięcie emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie publicznym.

10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2015 r.) na realizację Programu składają się elementy, tj.: współpraca z interesariuszami, opracowanie treści Programu, realizacja, monitoring i okresowa sprawozdawczość oraz ewaluacja i aktualizacja.

10.1. Współpraca z interesariuszami i opracowanie treści Programu

Niniejszy dokument przedstawia aktualny stan środowiska Gminy Przelewice, określając dodatkowo jego mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia wynikające z czynników zewnętrznych. Ponadto określa długoterminową politykę działania w konkretnych kierunkach rozwoju Gminy oraz konsekwencje środowiskowe wynikające z ich realizacji.

Aktualny stan środowiska zawarty w niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Gminy Przelewice na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2024” powstał w oparciu o dane statystyczne, jak i informacje o stanie środowiska oraz inne informacje, jakimi dysponują organy ochrony środowiska, instytucje zajmujące się monitoringiem stanu środowiska oraz samorząd:

- danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny,
- informacji z Głównej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
- informacji z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- informacji pochodzących z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- informacji ze Starostwa Powiatowego w Pyrzycach,
- informacji z Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Szczecinie,
- informacji z Nadleśnictw,
- materiałów przekazanych przez poszczególne Referaty Urzędu Gminy w Przelewicach.

Podstawowym źródłem danych statystycznych, niezbędnym do obliczenia wskaźników środowiskowych służących monitorowaniu realizacji celów i zadań Programu był Główny Urząd Statystyczny. W programie wykorzystano dane GUS za lata 2013-2017, dzięki czemu możliwe było zdiagnozowanie zmian, jakie zachodziły w ostatnich latach w zakresie poszczególnych komponentów. Jako uzupełniające były traktowane dane pozyskane bezpośrednio od organów ochrony środowiska, i instytucji monitorujących stan środowiska.

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne oraz monitorowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą:

- Gminę Przelewice,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Instytut Badawczy Leśnictwa,
- Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach,
- mieszkańcy Gminy,
- właściciele i zarządcy nieruchomości prywatnych,
- spółdzielnie i wspólnoty własnościowe,
- przedsiębiorcy,
- organizacje pozarządowe,
- placówki edukacyjne,
- właściciele gruntów,
- zarządcy dróg.

10.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska oraz współpraca z interesariuszami

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie prawidłowego systemu zarządzania. Dobra organizacja zarządzania Programem umożliwi jego sprawne wdrożenie oraz monitorowanie.

Uczestnikami wdrażania Programu są:

- podmioty odpowiedzialne za organizację i zarządzanie Programem;
- podmioty realizujące zadania Programu;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu;
- społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrożenie Programu ponosi Wójt Gminy Przelewice i działający z jego upoważnienia kierownicy jednostek organizacyjnych gminy.

Realizacja szeregu zadań może wymagać udziału administracji samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego oraz przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych.

Realizatorem zadań określonych w Programie w przeważającej części jest Gmina Przelewice jako jednostka samorządu terytorialnego wraz z podległymi jej jednostkami organizacyjnymi, a także przedsiębiorcy, inspekcje, straż oraz mieszkańcy Gminy.

Do podmiotów kontrolujących przebieg realizacji i efekty wdrażania Programu zaliczyć należy przede wszystkim służby ochrony w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Podmioty te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska. Ostatecznymi beneficjentami przedsięwzięć podejmowanych w ramach Programu będą mieszkańcy Gminy Przelewice.

10.3. Instrumenty i środki realizacji polityki ochrony środowiska

Instrumenty służące do zarządzania Programem Ochrony Środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Do instrumentów prawnych zalicza się:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje związane z gospodarką odpadami,
- koncesje geologiczne,
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach,
- strategiczne oceny oddziaływania inwestycji oraz opracowywanych planów i programów na środowiska.

Szczególnym instrumentem prawnym jest monitoring, czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w

odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zalicza się:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

Uzgodnienia ze społeczeństwem poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych.

Kolejnym, bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju, plany rozwoju lokalnego wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być strategia rozwoju. W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska. Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie Gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki, jak i codziennego życia jego mieszkańców.

Każda jednostka decyduje o kształtowaniu swojej przestrzeni geograficznej, sposobie zarządzania środowiskiem i tworzeniem lepszego modelu życia swoich mieszkańców.

Program ochrony środowiska jest jednym z elementów prowadzenia ekorozwoju jednostki, który powinien nawiązywać do:

- programów ekologicznych wyższego szczebla,
- lokalnych wartości zasobów i zagrożenia środowiskowego,
- lokalnej świadomości, chęci i możliwości działania.

10.4. Monitoring i ewaluacja Programu

Proponowana koncepcja monitoringu wdrażania niniejszego Programu i zaproponowanej w nim polityki środowiskowej zakłada określenie mierzalnych wskaźników dla ujętych w dokumencie kierunków interwencji. Wykaz mierzalnych wskaźników dla wszystkich ujętych w Programie obszarów interwencji. Dla każdego wskaźnika określono: wielkość w roku bazowym, źródło danych do określenia wskaźnika, oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu oraz podano szacowaną wartość docelową wskaźnika.

Poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana.

Tabela 71. Lista przykładowych wskaźników monitorowania stopnia realizacji wdrażania Programu Ochrony Środowiska

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji POŚ	Źródło danych do określenia wskaźnika
Ochrona klimatu i jakość powietrza						
1.	Klasa jakości powietrza pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochronę zdrowia ludzi, gdzie w ocenie uwzględnia się parametry wymienione poniżej: dwutlenek siarki (SO ₂)	klasa	A	A	bez zmian	WIOŚ w Szczecinie
	dwutlenek azotu (NO ₂)		A	A	bez zmian	
	tlenek węgla (CO)		A	A	bez zmian	
	benzen (C ₆ H ₆)		A	A	bez zmian	
	ozon (O ₃)		A	A	bez zmian	
	pył PM10		A	A	bez zmian	
	pył PM2,5		A	A	bez zmian	
	benzo(α)piren (B(α)P) w pyle PM10		C	A	brak przekroczeń	
	metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyle PM10		A	A	bez zmian	
	2.		Klasa jakości powietrza pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin, gdzie w ocenie uwzględnia się: dwutlenek siarki (SO ₂)	klasa	A	
tlenki azotu (NO _x)		A	A		bez zmian	
ozon (O ₃)		A	A		bez zmian	
3.	Liczba kotłów wymienionych na mniej emisyjne	szt.	0	10	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
4.	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	szt.	0	5	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu

5.	Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji	szt.	0	5	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
6.	Liczba zamontowanych kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych	szt.	0	10	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
7.	Liczba wymienionych opraw świetlnych na energooszczędne	szt.	0	500	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
Zagrożenia hałasem						
8.	Liczba przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na trasach komunikacyjnych	szt.	brak badań	brak przekroczeń	poprawa wskaźnika	WIOŚ w Szczecinie
9.	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km	8,573	17	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
Pola elektromagnetyczne						
10.	Wynik pomiaru przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	-	brak przekroczeń	utrzymanie braku przekroczeń	bez zmian	WIOŚ w Szczecinie
Gospodarowanie wodami						
11.	Jakość wód powierzchniowych w JCWP	-	stan umiarkowany	stan dobry	poprawa wskaźnika	WIOŚ w Szczecinie
12.	Jakość wód podziemnych w JCWPd	-	stan dobry	utrzymanie stanu dobrego	poprawa wskaźnika	WIOŚ w Szczecinie
Gospodarka wodno-ściekowa						
13.	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej ogółem	%	97,4	98,5	wzrost wartości wskaźnika	BDL GUS
14.	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	59,0	64,0	wzrost wartości wskaźnika	BDL GUS
15.	Odsetek ludności korzystającej z sieci	%	71,4	78,5	wzrost wartości	BDL GUS

	kanalizacyjnej ogółem				wskaźnika	
16.	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	47,9	55,0	wzrost wartości wskaźnika	BDL GUS
17.	Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	5	6	wzrost wartości wskaźnika	Raport z realizacji Programu
Zasoby geologiczne						
18.	Ilość wyeksploatowanych surowców	Mg	brak danych	brak możliwości określenia	-	PIG
Gleby						
19.	Udział gruntów ornych	%	89,6	89,6	bez zmian lub wzrost wartości wskaźnika	BDL GUS
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów						
20.	Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu odzysku papieru, tworzyw sztucznych, szkła i metalu	-	tak	tak	bez zmian	sprawozdanie gminne
21.	Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	-	tak	tak	bez zmian	sprawozdanie gminne
22.	Osiągnięcie wskaźników dotyczących poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	-	tak	tak	bez zmian	sprawozdanie gminne
23.	Masa usuniętych odpadów zawierających azbest	Mg	95,711	110	wzrost wartości wskaźnika	baza azbestowa
24.	Masa niesegregowanych odpadów komunalnych	Mg	884,71	960	zmniejszenie wartości wskaźnika	sprawozdanie gminne
25.	Masa odpadów ulegających biodegradacji	Mg	12,07	14	wzrost wartości	sprawozdanie

					wskaźnika	gminne
Zasoby przyrodnicze						
26.	Liczba obszarów Natura 2000	szt.	2	2	bez zmian	RDOŚ
Zagrożenia poważnymi awariami						
27.	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	0	0	bez zmian	WIOŚ w Szczecinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych jednostek i instytucji

10.5. Sprawozdawczość z realizacji Programu i jego aktualizacja

Obowiązek opracowania aktualizacji Programów ochrony środowiska (POŚ) wprowadzono w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 42). Zgodnie z art. 17 organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska. Aktualizacja przyjmowana jest na okres 4 lat z perspektywą na kolejne 4 lata. Nie dopuszczalnym jest, aby aktualizacja programu nastąpiła po upływie jego obowiązywania.

Ponadto organ sporządzający Program – Gmina – jest zobowiązany do opracowania co 2 lata raportu z jego wykonania, który zostaje przedstawiony odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy – Radzie Gminy Przelewice (art. 18 ust. 2). Następnie organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy przekazuje raport odpowiednio do ministra właściwego do spraw środowiska, organu wykonawczego województwa i organu wykonawczego powiatu (art. 18 ust. 3).

11. SPIS TABEL

Tabela 1. Sołectwa wchodzące w skład Gminy Przelewice.....	12
Tabela 2. Struktura przedsiębiorstw według podziału na sekcje PKD.....	15
Tabela 3. Wynikowe klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2013-2016 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia	21
Tabela 4. Wynikowe klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2013-2017 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	21
Tabela 5. Sieć gazowa w Gminie Przelewice.....	23
Tabela 6. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego.....	26
Tabela 7. Zagadnienia horyzontalne - ochrona klimatu i jakości powietrza.....	27
Tabela 8. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem.....	30
Tabela 9. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia hałasem.....	31
Tabela 10. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne	33
Tabela 11. Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne	34
Tabela 12. Wyniki oceny jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Przelewice	39
Tabela 13. Klasyfikacja ekologiczna jeziora Będzin – typ abiotyczny 3a, status – jezioro naturalne.....	40
Tabela 14. Zestawienie punktów pomiarowych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach monitoringu krajowego na terenie Gminy Przelewice	42
Tabela 15. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami	44
Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami	44
Tabela 17. Sieć wodociągowa w Gminie Przelewice.....	45
Tabela 18. Charakterystyka ujęć wody w Gminie Przelewice.....	46
Tabela 19. Stan techniczny ujęć i stacji uzdatniania wody w Gminie Przelewice.....	48
Tabela 20. Sieć kanalizacyjna w Gminie Przelewice.....	49
Tabela 21. Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków w Gminie Przelewice (dane z 2016 r.)	50
Tabela 22. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa.....	51
Tabela 23. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa.....	51
Tabela 24. Źłóża występujące na terenie Gminy Przelewice.....	53
Tabela 25. Analiza SWOT – zasoby geologiczne	54
Tabela 26. Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne	54
Tabela 27. Podział Gminy Przelewice według struktury użytkowania gruntów	56
Tabela 28. Analiza SWOT - gleby	59
Tabela 29. Zagadnienia horyzontalne – gleby	59
Tabela 30. Zmieszane odpady komunalne z terenu Gminy Przelewice.....	63
Tabela 31. „Dzikie” składowiska odpadów na terenie Gminy Przelewice	64
Tabela 32. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów ..	66
Tabela 33. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	67
Tabela 34. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Przelewice	72
Tabela 35. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze	80
Tabela 36. Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze	81
Tabela 37. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami	82

Tabela 38. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia poważnymi awariami.....	83
Tabela 39. Najważniejsze zdiagnozowane problemy w Gminie Przelewice	90
Tabela 40. Najważniejsze sukcesy	91
Tabela 41. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – ochrona klimatu i jakości powietrza.....	116
Tabela 42. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – ochrony klimatu i jakości powietrza	118
Tabela 43. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – ochrony klimatu i jakości powietrza.....	119
Tabela 44. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem.....	121
Tabela 45. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem.....	122
Tabela 46. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zagrożenia hałasem	123
Tabela 47. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne.....	124
Tabela 48. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne	125
Tabela 49. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – pola elektromagnetyczne.....	126
Tabela 50. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami.....	127
Tabela 51. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami	128
Tabela 52. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarowanie wodami.....	128
Tabela 53. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa.....	130
Tabela 54. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa.....	131
Tabela 55. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarka wodno-ściekowa.....	132
Tabela 56. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zasoby geologiczne.....	133
Tabela 57. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zasoby geologiczne.....	134
Tabela 58. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zasoby geologiczne	134
Tabela 59. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gleby	135
Tabela 60. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gleby	136
Tabela 61. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gleby	136
Tabela 62. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	137
Tabela 63. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	139
Tabela 64. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	140
Tabela 65. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze	141
Tabela 66. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze	143

Tabela 67. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zasoby przyrodnicze	144
Tabela 68. Cele, kierunki interwencji oraz zadania z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami	146
Tabela 69. Harmonogram zadań własnych z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami.....	147
Tabela 70. Harmonogram zadań monitorowanych z obszaru interwencji – zagrożenia poważnymi awariami	147
Tabela 71. Lista przykładowych wskaźników monitorowania stopnia realizacji wdrażania Programu Ochrony Środowiska	167

12. SPIS RYCIN

Rycina 1. Położenie Gminy Przelewice na tle województwa zachodniopomorskiego	11
Rycina 2. Położenie Gminy Przelewice na tle powiatu pyrzyckiego	11
Rycina 3. Gminy wchodzące w skład powiatu pyrzyckiego	12
Rycina 4. Miejscowości wchodzące w skład Gminy Przelewice	13
Rycina 5. Gmina Przelewice na tle ortofotomapy	13
Rycina 6. Liczba mieszkańców Gminy Przelewice w latach 2013-2017	14
Rycina 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku w Gminie Przelewice w latach 2013-2017	15
Rycina 8. Strefy energetyczne wiatru w Polsce	24
Rycina 9. Wartości nasłonecznienia w Polsce	26
Rycina 10. Lokalizacja stacji bazowych łączności bezprzewodowej	33
Rycina 11. Sieć hydrograficzna Gminy Przelewice	36
Rycina 12. Schemat klasyfikacji stanu ekologicznego	38
Rycina 13. Lokalizacja punktów pomiarowych monitoringu krajowego wód podziemnych na terenie powiatu pyrzyckiego	41
Rycina 14. Selektywna zbiórka odpadów w Gminie Przelewice	62
Rycina 15. Lokalizacja obszaru NATURA 2000 Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (PLH320006)	70
Rycina 16. Lokalizacja obszaru NATURA 2000 Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005) ...	71
Rycina 17. Przebieg „trasy tysiąca barw” w Ogrodzie Dendrologicznym w Przelewicach	74

13. WYKORZYSTANE MATERIAŁY

Akty prawne

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszego Programu, należy zaliczyć:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 42),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2268),
- ustawa z dnia 9 maja 2018 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1152, 1629),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1454, 1629),
- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 2119),
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1307, 1669),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. 2012 poz. 914),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. 2016 r. poz. 2167),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. 2017 poz. 2412),
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112),

Opracowania

- Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2015 r.)
- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.),
- Traktat Ustanawiający WE Tytuł XIX - Środowisko Naturalne,
- 7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
- Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020
- Strategia „Sprawne Państwo 2020”
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku
- Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032
- Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028
- Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego 2020
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa zachodniopomorskiego
- Programu ochrony powietrza oraz plan działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej
- Strategia Rozwoju Gminy Przelewice do roku 2026
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przelewice na lata 2016-2020
- Raporty i informacje o stanie środowiska województwa zachodniopomorskiego, WIOŚ w Szczecinie

Ecogreen Pomerania

Ecogreen Pomerania Sp. z o.o.
ul. Jagiellońska 20-21
70-363 Szczecin
e-mail: biuro@ecogreen.biz